Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 63 (1313) ♦ Четвер, 4 квітня 1996 року ♦ Ціна договірна

Леонід КУЧМА:

ІНТЕГРАЦІЯ В ЄВРОПУ — ЦЕ НАШ СВІДОМИЙ І СТРАТЕГІЧНИЙ ВИБІР

Виступ Президента України Леоніда Кучми на сесії Верховної Ради України з нагоди подання до Верховної Ради щорічної доповіді про внутрішню і зовнішню політику України «Економічний і соціальний розвиток України у 1995 році» 2 квітня 1996 р.

Дорогі співвітчизники!

Шановні народні депутати!

Я, як Президент України, звертаюся до Верховної Ради із щорічною доповіддю.

Враховуючи, що її текст народні депутати отримали, дозвольте зупинитися у виступі лише на деяких питаннях життя держави і суспільства, ключових проблемах, що потребують осмислення і невідкладного розв'язання.

Насамперед вважаю за необхідне зазначити: якими б фарбами не малювали картину сьогоденної України, реальністю є те, що ми стверджуємося як держава і реформується як суспільство.

Україна пройшла точку історичного повороту й повернення назад вже не буде. Проте небезпека спроб до цього не виключена, більше того — вона реальна з урахуванням наявних внутрішніх і зовнішніх чинників.

(Закінчення на 3—6-й стор.).

Знайдемо механізм безпеки, поки не сталося вибуху

Учора Голова Верховної Ради Олександр Мороз зустрівся з Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Фінляндія в Україні Еріком Ульфстедтом. Були обговорені питання двосторонніх відносин та європейського співробітництва.

Олександр Мороз ознайомив пана посла з ідеєю проведення в Києві міжнародної конференції з безпеки та стабільності в Європі, яка може стати продовженням роботи, розпочатої 1975 року в Гельсинкі. «У цьому питанні для нас важлива підтримка з боку Фінляндії — країни, в столиці якої двадцять років тому прийнято Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі», — зазначив Голова Верховної Ради.

Олександр Мороз також сказав, що Україні, де нині відбувається конституційний процес, буде корисним досвід співпраці законодавчої та виконавчої влади у Фінляндії, де і президент, і парламент мають право законодавчої ініціативи.

Під час зустрічі з Олександром Морозом пан Ульфстедт висловив задоволення рівнем двосторонніх відносин. Він також зазначив, що його країна буде рада вітати в себе голову українського парламенту, якщо він знайде можливість відвідати Гельсинкі. Як відомо, спікер фінляндського парламенту передав запрошення Олександрові Морозу ще торік.

Таких податків жоден світильник не витримає. Навіть ватрівський

Кажуть, що Наполеон почасти цікавився в головного збирача податків, як реагує населення на збільшення податкових відрахувань. «Відбиваються, як тільки можуть. Бідкаються, що то неможливо», — доповідали імператору. «Візьміть силою!» — наказував Наполеон. Через деякий час знову поцікавився імператор ситуацією. «Плачуть», — почув у відповідь. «Не жалійте їх», — стояв на своєму Наполеон. «А як тепер?» — запитав через певний період. «Сміються». «Тоді дайте їм спокій», — наказав Наполеон.

Що й казати, промовиста притча, яку і нам варто пам'ятати. Не дай Боже, щоби наш народ опинився у такій ситуації, щоби наші здирницькі (інакше їх назвати не можна!) податки довели його до такого «сміху».

Тернопільська світлотехнічна компанія «Ватра» належить до провідних підприємств нашої країни. І почесна міжнародна відзнака «Факел Бірмінгама», присуджена недавно ватрівцям, — ще одне красномовне тому підтвердження.

Розмову оглядача «ГУ» із президентом світлотехнічної компанії «Ватра» Романом Яремчуком читайте на 11—12-й стор.

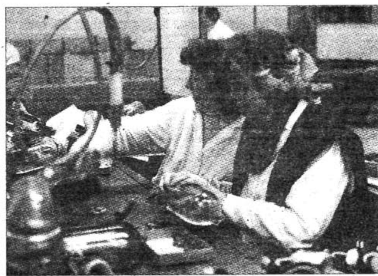

Захід підтримує нас

2 квітня Голова Верховної Ради України Олександр Мороз прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Федеративної республіки Німеччина Еберґарда Гайкена на його прохання.

Як повідомила Укрінформу прес-служба Верховної Ради України, під час зустрічі Олександр Мороз наголосив, що, на жаль, деякі політики на Заході перебувають під впливом певних стереотипів щодо України. Нас розглядають як частину Росії, протиставляють позицію Верховної Ради та Президента у проведенні політики реформ та державотворення, пов'язують темпи реформ з темпами приватизації, не аналізуючи суть змін та їх ефективність, як аксіому трактують ідею прискорення процесу розширення НАТО на Схід.

Посол Німеччини висловив зацікавленість щодо проведення в Києві європейської конференції з питань безпеки і співробітництва, ідею якої, як відомо, висунув Голова Верховної Ради України Олександр Мороз і яка знайшла підтримку ряду відомих політиків Європи.

Насамперед — інтереси працівника

Учора в Києві завершила роботу перша національна конференція з питань соціального діалогу. Міністр праці України, співголова Національної Ради соціального партнерства Михайло Каскевич повідомив, що нині відпрацьовують механізм соціального партнерства на національному, галузевому, регіональному і виробничому рівнях. Укладають відповідні угоди і колективні договори.

Президент України Леонід Кучма у своєму зверненні до учасників конференції зазначає: «Ми зацікавлені у швидкому впровадженні цілісного механізму соціального партнерства. Більшість трудящих України — наймані працівники, тому необхідно робити все, аби їхні інтереси були серед пріоритетів держави та знаходили відображення в його соціальній політиці», — повідомляє «Інтерфакс-Україна».

Парламентська хроніка

ДЕПУТАТИ обирають шлях до Конституції...

З щорічною доповіддю виступив Президент України Леонід Кучма (доповідь публікується в сьогоднішньому номері). На пленарному засіданні в повному складі був присутній уряд на чолі з Прем'єр-міністром Євгеном Марчуком.

Денне і вечірнє засідання 2 квітня

На вечірньому засіданні депутати продовжили дискусію про внесення до порядку денного пленарних засідань питання про проект Конституції України та організацію його підготовки до розгляду в першому читанні.

Фракції, групи, окремі парламентарії, Президія Верховної Ради внесли вісім законопроектів щодо порядку розгляду й прийняття проекту Основного Закону. 25 депутатів під схвальні й обурені вигуки ділилися своїм баченням вирішення цього питання. Однак жоден із запропонованих законопроектів не набрав необхідної кількості голосів. Більшість промовців, говорячи про процедуру подальшого проходження проекту Конституції у Верховній Раді, відштовхувалася від власної політичної орієнтації, врешті-решт, тема дискусії традиційно зводилася не до конкретного питання, передбаченого порядком денним, а до самого змісту запропонованого Конституційною комісією варіанту Основного закону. І хоча всі закликали одне одного стати вище корпоративних інтересів, піти на компроміси заради майбутнього України, розглянути проект Конституції демократичним шляхом, також традиційно далі закликів справи не дійшли: «демократичність шляху» кожен розумів по-своєму. Володимир Мойсеєнко, наприклад, вважає: "Якщо Верховна Рада не може перейти через 300-голосовий бар'єр, то вона іде антиконституційним шляхом... І треба подумати, де нам зараз треба перебувати. Може, час усіх нас притягнути до відповіді?»

Зрештою, той, хто стежить за перебігом конституційного процесу, навіть без докладного звіту може уявити аргументи і контраргументи представників різних політичних сил у парламенті.

Голова Верховної Ради наприкінці вечірнього засідання поставив крапку в затяжній дискусії — вніс компромісний варіант законопроекту, за який і проголосувало 222 депутати. Було вирішено внести до порядку денного пленарних засідань Верховної Ради 17 квітня питання про проект Конституції України, підготовлений Конституційною комісією.

Людмила КОХАНЕЦЬ.

... і включилися у змагання за олімпійські медалі

Ранкове засідання 3 квітня

Після оголошення депутатських запитів Верховна Рада повернулася до питання про процедуру розгляду і прийняття Конституції України. Голова Верховної Ради Олександр Мороз повідомив, що керівники фракцій висловили йому невдоволення з приводу голосування постанови про процедуру розгляду проекту Конституції 17 квітня. Тому вони наполягали на слові для заяв з метою запропонувати інший варіант вирішення цієї проблеми. Головуючий нагадав хід учорашнього розгляду цього питання і пояснив логіку своїх дій. І все ж від «Реформ», «Єдності», «Аграрників за реформи» пролунала пропозиція взяти півгодинну перерву для додаткового обговорення і прийняття остаточного рішення.

Після цієї перерви сесія приступила до розгляду проекту постанови Верховної Ради про заходи щодо залучення коштів для забезпечення підготовки та участі спортсменів України у XXVI Олімпійських та III Паролімпійських іграх 1996 року. Основний доповідач — міністр у справах молоді та спорту В. Борзов — нагадав, що довелося скоротити програму підготовки наших олімпійців і працювати, образно кажучи, в інфарктному режимі. Отож, просив народних депутатів пройнятися ситуацією і ухвалити постанову. Голова Комісії Верховної Ради з питань бюджету Микола Азаров висловився за прийняття цієї постанови, зауваживши, що жоден подібний документ Верховною Радою не приймався з такими обмеженнями. Однак голова іншої комісії Віктор Суслов сказав, що цю постанову треба приймати без п'ятого пункту. Йдеться, власне кажучи, про надання чи ненадання 5 фірмам, що мають спонсорувати нашу олімпійську збірну, певних податкових пільг. Дехто з народних депутатів схильний вважати, що ці фірми допоможуть нашим олімпійцям на копійку, а державний бюджет від цього втратить на мільйони. Усе це стало приводом для тривалої дискусії, хоча було зрозуміло, що постанову приймати треба. Адже і тут парламент поставлено перед фактом: бути Україні з олімпійськими медалями чи ні.

Анатолій БЕНЬ.

Президентові України Леоніду КУЧМІ

Шановний Леоніде Даниловичу!

Звертаємось до Вас як до найвищої службової особи в державі з надією, що порушені нами проблеми не залишаться без уваги. Ми не хочемо виступати арбітрами в ситуації, що склалася на Полтавщині у взаємовідносинах між окремими головами міських Рад та керівництвом Полтавської обласної держадміністрації. Але нас хвилює те, що конфлікти не тільки не вщухають, а ще й загострюються. Все це негативно впливає на роботу самоврядних органів та органів виконавчої влади.

Особливе занепокоєння викликає те, що нерідко органи прокуратури та суди в цих конфліктах стають суб'єктами політичної діяльності. Для забезпечення об'єктивності під час розгляду конфліктних ситуацій, а також кримінальних справ, порушених проти голів міських Рад та виконавчих комітетів, просили б вас реалізувати звернення Асоціації міст України, члени якої вважають, що такі справи доцільно передавати до прокуратури та суду інших областей.

Нам стало відомо, що ще до завершення розслідування кримінальної справи, порушеної проти голови Лубенської міської Ради та голови виконкому В.Коряка, Полтавська обласна держадміністрація винесла на розгляд Полтавського обласного суду питання про необхідність дострокового припинення повноважень В.Коряка.

Просимо забезпечити об'єктивність під час розгляду цієї та інших конфліктних ситуацій.

З повагою за дорученням голів міських Рад та виконавчих комітетів А.Попова (Комсомольськ), О.Безносика (Хорол), М.Скребця (Карлівка), О.Яреська (Глобине), В.Удовиченка (Червонозаводське), Г.Градочина (Градизьк).

Голова Миргородської міської Ради, голова правління Асоціації міст Полтавщини В.ТРЕТЕЦЬКИЙ.

Платники податків! Вибори коштують понад 400 мільярдів карбованців і ви їх вже сплатили! Тож приходьте реалізувати своє право!

7 квітня — вибори

ВІДБУДУТЬСЯ вибори 7 квітня у 31 окрузі, де не було обрано депутата, починаючи з березня 1994 року. В цих округах нині балотуються 156 кандидатів у народні депутати України. Про те, як іде виборчий процес, точніше, його завершальна стадія, нашому кореспондентові розповів голова Центральної виборчої комісії Іван ЄМЕЦЬ.

— Іване Григоровичу, за логікою, це остання виборча кампанія з виборів народних депутатів України до нинішнього складу парламенту...

— Справді, за ухваленою Верховною Радою зміною до закону про вибори протягом року не проводитимуться вибори в округах, де не обрано депутата два і більше разів. І тому теоретично можна припустити, що вже через рік не буде сенсу проводити вибори, бо парламентові нинішнього скликання залишиться попрацювати лише рік. Тож нинішні вибори 7 квітня — вирішальні для тих виборців, котрі досі не мають свого представника у Верховній Раді України.

Найбільше округів, де не обрано депутата, як відомо, в Києві — 14. У столиці зареєстровано 71 кандидата в депутати. У Харкові в трьох округах — 13 кандидатів, в Одеській області в двох округах — 10 кандидатів, в Сумській в двох округах — 7 кандидатів. 87 чоловік висунуто виборцями (55,8 відсотка), партії висунули 50 осіб (32,2 відсотка), трудові колективи — 19 (12,2 відсотка). Щодо національного складу, професій, то кандидатський загал майже нічим не відрізняється від попереднього. Однак серед кандидатів найбільше підприємців, на другому місці — працівники освіти, на третьому — працівники державних підприємств, установ і організацій і на четвертому — представники громадських об'єднань. Є й характерна особливість: не було ще на виборах такої кількості пенсіонерів і тимчасово непрацюючих серед кандидатів, як цього разу: їх зареєстровано 9.

— Іване Григоровичу, охарактеризуйте кандидатів за партійною приналежністю.

— Найбільше кандидатів у депутати балотується від Компартії України — 21 особа (13,6 відсотка). Українська Республіканська партія і Народний Рух України мають по десять кандидатів (по 6,41 відсотка) по кожній з цих партій. Християнські демократи мають 8 кандидатів, Соціалістична партія — 7, Конгрес українських націоналістів — 4, партія «Міжрегіональний блок реформ» — 2, решта — по одному кандидату: Демократична партія України, Громадянський конгрес, Конституційно-демократична партія, Партія зелених. Усього членів партій — 66, позапартійних — 90.

Склалася прикра ситуація в Харкові, де незаконно був зареєстрований громадянин В.Безим'янний. Коли окружна виборча комісія відмовила в його реєстрації як претендента, він звернувся в суд. І суддя — кажуть досвідчена людина — виніс кілька явно незаконних рішень. Всі ці рішення скасовані Верховним Судом України. Більше того, Генеральна прокуратура перевірила за депутатським запитом І. Симоненка (440 в/о) скарги на наші рішення і визнала їх законними і, зрозуміло, не знайшла підстав для втручання у цей процес. Отже, ми діяли на підставі закону. Проте пристрасті в цьому окрузі не вщухають. Ми змушені були підготувати й опублікувати достовірну інформацію від ЦВК, щоб люди знали справжню ситуацію.

Крім того, нині серйозно займаємося 12-м округом Києва, де балотується підприємець Микола Георгієвський. У поширеній листівці йдеться про проведення в день виборів розіграшу безпрограшної лотереї і кожен, хто прийде на вибори, одержить презент від коробки цукерок аж до сучасної пральної машини. Ми попередили пана Георгієвського: коли лотерея відбудеться і станеться так, що він набере кількість голосів, достатніх для перемоги на цих виборах, ми порушимо питання про визнання виборів недійсними.

— Іване Григоровичу, в яку суму обійдуться платникам податків нинішні вибори 7 квітня?

— На цю кампанію виділено 385 мільярдів карбованців. І цифра ця зросте, бо, скажімо, вже підвищилася плата за телефонні розмови. Треба буде просити Мінфін додати грошей, адже покрити ці витрати нічим.

— Іване Григоровичу, в розрахунку на тих, хто нехтував виборами, та, може все ж таки з почуття громадянськості прийде на виборчу дільницю, нагадаємо процедуру і вимоги до неї.

— Треба мати при собі документ — паспорт, насамперед, але якщо його нема, то документ, який посвідчує особу; кожен має голосувати за себе, тобто не слід порушувати право на волевиявлення виборця. У бюлетені треба викреслити прізвища осіб, проти яких голосує виборець (поки що у нас зберігається такий порядок); якщо він голосує проти всіх, викреслити треба всіх. Якщо невикресленими залишаються прізвища двох і більше осіб, бюлетень вважається недійсним.

Залишилися незмінними пороги. Не менш 50 відсотків виборців мають взяти участь у голосуванні, щоб вибори відбулися, 50 відсотків голосів плюс один має набрати кандидат, щоб стати депутатом, але не менше 25 відсотків від кількості виборців по округу. Все це, на жаль, залишилося.

— Чи проводиться цього разу дострокове голосування?

— Закон дозволяє за 15 днів до 7 квітня, якщо виборця саме в день виборів не буде вдома, прийти на виборчу дільницю і достроково проголосувати. Жодного заперечення в цьому плані з боку окружних або дільничних виборчих комісій не повинно бути.

— Не трапляється таких випадків, щоб із скриньок достроково збирали голоси?

— Скринька? Це виключено. Скринька може бути використана лише в день голосування, якщо є заява виборця, що він не може з'явитися на виборчу дільницю — хворий, маленьку дитину нема з ким залишити тощо? У такому разі дільничні комісії відправляють до виборців членів комісії,видаючи їм кількість бюлетенів, відповідно до кількості заяв. При достроковому голосуванні ніякі скриньки не застосовуються. Інакше — це грубе порушення закону.

— А голосують достроково?

— Так, майже у всіх округах. Але цифра постійно змінюється. Цей процес не можна стимулювати чи стримувати.

— Ви маєте великий досвід проведення виборів. Які ваші прогнози?

— Я обережно ставлюся до прогнозів. Але нині мої висновки базуються на тому, що з 31 округу в 20 на минулих виборах у грудні проголосувало на 10 відсотків більше виборців, ніж на попередніх, це по-перше. А по-друге, в 20 округах, в яких вибори не відбулися, голосували від 40 до 48,5 відсотка виборців. Скажімо, в Херсонській — 48,5 відсотка. Висока була явка й активність голосування у Миколаївській, Сумській областях. Є надія, що в цих округах, якщо попрацювати добре, вибори відбудуться. Я далекий від думки, що вони відбудуться в усіх округах. Але на 20 округів ми сподіваємося.

Розпитувала Світлана ПИСАРЕНКО.

Виступ Президента України Леоніда КУЧМИ

на сесії Верховної Ради України з нагоди подання до Верховної Ради щорічної доповіді про внутрішню і зовнішню політику України «Економічний і соціальний розвиток України у 1995 році» 2 квітня 1996 р.

(Початок на 1-й стор.).

А відтак — ми тим більше не повинні знову порушувати питання вибору: якою державою бути Україні. Він уже зроблений. Тож треба відкинути будь-які сумніви й хитання, а чи зможемо забезпечити сучасний рівень її економічного, соціального та політичного буття. Інакше знову будемо приречені на черговий болісний експеримент у безплідних пошуках примарливого світлого майбутнього.

Позаду — провалля. Руйнівного відступу, а він може бути лише таким, Україна просто не витримає.

З огляду на це, вкотре хотів би наголосити, що зараз, як ніколи, вкрай нагальною є необхідність у зваженій і неупередженій оцінці нашого загальнодержавного стану, усвідомленні перших паростків та позитивних напрацювань в організації життя за нових умов, забезпечення її приживлення на всеукраїнському грунті. Адже ніхто й ніколи ще не виходив з кризи шляхом самої кризи.

Щонайперше об'єктивність та реалізм, які вимагають відмови як від настроїв катастрофізму, так і немотивованого оптимізму чи всезагального розпачу, що автоматично збуджують атмосферу недовіри й пошуку ворогів, повинні демонструвати представники органів влади, політики та політичні сили.

Вимушений концентрувати на цьому увагу, оскільки на цих рівнях показник збудженості й агресивності значно вивищується над загальносуспільною ситуацією. Безкінечні політичні розбирання вносять небезпечний розлад, генерують напруження і протистояння в країні.

Нам треба раз і назавжди відійти від популізму в усіх його виявах, який для багатьох уже став професією. Переорієнтуватися на важку і виснажливу працю по будівництву держави, облаштуванню нашого життя на цивілізованих засадах. Загальновідома істина, але її варто нагадати: мрії й прагнення щодо цього кожного з нас повинні реалізовуватися консолідованими зусиллями, практичною роботою.

Щоб розділити суспільний пиріг, його треба спочатку приростити.

А відтак — час нарешті кожному з нас дати чесну відповідь: хто він у політиці і для чого прийшов у політику: як повноважний представник народу чи виключно репрезентант вузькопартійних і групових інтересів?

Як розуміти, що ми закликаємо до великих перемін, коли вони ще далеко, і впадаємо у лихоманку при їх наближенні, та шукаємо винних, коли перетворення нарешті починають здійснюватися?

Як розуміти, що дехто, твердячи про своє служіння державі, водночас готовий відмовитися від неї і нерідко шукає, кому здатися? Клянеться в любові та прихильності до народу і вперто не хоче розуміти об'єктивну зумовленість непопулярних рішень для його ж врятування, а тим самим розтягує період невизначеності й хаосу.

Прославляє свободу та демократію, але мало робить для їх утвердження, діє здебільшого методами силового тиску й навіть політичного шантажу. Прагне передбачати майбутнє, а фактично крокує назад. Розвінчує непослідовність і водночас поступає далеко не кращим чином, розраховуючи на поразку реформ для власного самоствердження.

Визнаймо чесно: ми не раз давали підстави для цих та інших далеко не риторичних питань.

Це перша і найголовніша проблема, на якій вважав за необхідне акцентувати увагу. Вона — серйозне гальмо поступу у творенні держави та будівництві громадського суспільства.

Ми маємо всі підстави віднести до найвагомішого нашого здобутку — утримання громадянського миру і спокою в державі, збереження цілісності України. Вагомість його, як неодмінної передумови творення нового життя, стає більш зрозумілою при співставленні з процесами, що відбуваються на пострадянському просторі, де конфлікти, у тому числі й силового характеру, стали майже невід'ємною рисою перехідного трансформаційного етапу.

Значною мірою політична стабільність є результатом мудрості та виваженості нашого народу, хоча вони стихійно й цілеспрямовано піддаються випробуванням і соціально-економічними процесами, і різнонаправленими політичними впливами.

Це не може не позначитися на суспільних настроях.

Тому сьогодні особливо гостро постає питання про доповнюючі консолідуючі дії усіх гілок влади, політичних сил та громадськості загалом. Зараз вкрай необхідно зібрати політичну волю та діяти максимально узгоджено.

Від цього, без перебільшення, залежить майбутнє України.

Про що конкретно йдеться?

По-перше, необхідність формування узгоджувального консенсусу щодо фундаментальних цінностей.

Ми повинні розпочати, врешті-решт, рух не від того, що розмежовує, а від того, що об'єднує. Визначати точки співпадання у поглядах різних світоглядних орієнтацій для досягнення політичного компромісу.

По-друге, треба створити умови для відкритості історичної творчості, відмови від заздалегідь спланованого «ізму», спроб чергового пошуку простого вирішення складних проблем. Його просто не буває.

По-третє, слід шукати фундаментальні цінності розвитку у світовому досвіді та власній, українській, політичній культурі, а не в абстрактному ідеалі, відійти від спрощеного й вульгаризовано-агресивного розуміння національної ідеї.

Переконаний, майбутнє України вирішуватиметься сьогодні не на шляху вибору — вперед чи назад. Її стабільний розвиток можливий за умови зміщення центру ваги суспільної дискусії із сфери ідеології (соціалізм чи капіталізм) на аналіз природи вже створених і зароджуваних демократичних інститутів, нових засад життєдіяльності країни та народу.

Це актуально й з огляду на те, що відкритість політики викликала до життя багато претендентів на авторство в ній.

Звідси — важливість бачення і розуміння того, що складає сьогодні головні підсумки нашої роботи.

Вважаю, що 1995 рік увійде в історичний літопис України як загалом успішний, незважаючи на економічну кризу та соціальну скруту.

Ми стали більш передбачуваними в економічному і політичному розвиткові.

Нам вдалося уникнути найстрашнішого — політичної кризи, її переростання у загрозливе протистояння, конфронтацію виконавчої та законодавчої гілок влади.

Конституційний договір між Верховною Радою і Президентом України дозволив вийти із глухого кута, в який завела нас пролонгація дії Конституції Української РСР за історичні межі існування «радянської» республіки, започатковувати цілісність державної політики на основі принципу розподілу властей, стимулювати новітній конституційний процес.

Ми зуміли здолати побоювання перед реформами і зрушити їх з місця, закласти підвалини ринкової економіки. Не дивлячись на помилки, іноді через непрофесійність та знову ж таки боязнь відмови від старого, утримуємо під контролем становлення ринкових механізмів, загальний стан справ в економіці.

Отримала подальший розвиток демократія у політичній сфері, зроблено історичний крок у творенні громадянського суспільства. Замість ідеологічної монополії утверджується принцип плюралізму.

Переважно у цивілізованих рамках вдається вирішувати питання соціального партнерства, надійно підтримується стабільність у міжнаціональних стосунках, у далеко непростих умовах забезпечується міжконфесійний мир.

Держава не пішла з гуманітарної сфери, більше того — започатковано реформи майже на всіх її напрямах, в основному збережено її потенціал.

Визнання та утвердження України у світовому співтоваристві набуло якісного виміру. Найважливіший показник цього — входження до Ради Європи, що в свою чергу підтвердило реальність вибору європейської моделі нашого розвитку.

Проте мені добре відомо, наскільки важко даються ці здобутки. Життя більшості людей далеке від того, щоб вважати його стерпним. Соціальна ціна реформ надзвичайно висока.

То ж ведучи мову про позитивні риси минулого року та негативні й від'ємні результати, а вони, повторюю, на превеликий жаль, значно вагоміші зробленого, маємо брати до уваги на лише це, а й ряд факторів, які ще не ставали предметом аналізу.

Перший — процеси, що відбуваються сьогодні в українському суспільстві, — це значною мірою наслідок балансу сил та орієнтацій в органах державної влади, загалом у політичному спектрі країни. А це, у свою чергу, відповідні дії та результати.

Другий — нам доводиться діяти в нових умовах, за наявності опозиції. Причому не в загальноприйнятому розумінні, а опозиції антисистемного характеру, представники якої виступають з позицій непримиренних політичних противників — як власне проти держави Україна, так і створюваних базових суспільних цінностей.

Третій фактор пов'язаний з недооцінкою глибини кризи, що дісталася нам у спадок. Тоді, як на моє переконання, ми не повинні усувати недалеке минуле з вад нинішнього дня, інакше суспільство не буде здатним до глибокого усвідомлення причин усього нашого падіння.

Нарешті, четвертий фактор лежить у площині настроїв людей, які мало бралися до уваги і які можна охарактеризувати як синдром завищених очікувань від незалежності.

Прагнення до позитивного результату на референдумі у грудні 1991 року, по-перше, багато в чому підірвало можливості адекватної оцінки перспектив здійснення перетворень.

По-друге, посіяло ілюзії необтяжливості реформ, можливостей у короткий термін розв'язання проблем, що накопичувалися протягом тривалого періоду.

По-третє, на цій основі сформувалось уявлення, що влада може легко розв'язувати будь-які завдання.

Тим самим було розставлено пастку для представників влади — важко приймати непопулярні, але критично важливі для країни рішення, оскільки це веде до втрати довіри з боку людей.

А оскільки чудес не буває, наростає ідеологічна «самоінтоксикація» суспільних настроїв, з'являється феномен «втрачених надій», туга за минулим з усіма наслідками, що з цього випливають. Особливо серед людей старшого покоління, які опинилися у найскладніших умовах. До того ж погіршує ситуацію погане виконання державою своїх соціальних зобов'язань.

Зрозуміло, що жодний серйозний та відповідальний політик не може не рахуватися з цими настроями. Але водночас вважаю за необхідне наголосити: безвідповідально і аморально вибудовувати на цьому політику, тлумачити справедливе невдоволення людей прорахунками та помилками у процесі реформ, як взагалі відмову від них та неприйняття української державності.

Втім, наші опоненти мають рацію, коли стверджують: майже половина суспільства ще не готова до перетворень. Але не будемо забувати головного — більшість вже готова до них.

Основний бар'єр на шляху реформ — не у складності сприйняття нових ідей, а у труднощах з відмовою від усталених догм.

Шановні народні депутати!

Я розпочав саме з цих питань не випадково, бо твердо переконаний, що вони визначальною мірою впливають на наш поступ. І насамперед у головній сфері — економіці.

Вона сьогодні знаходиться на відповідально-критичному етапі свого розвитку, що треба усвідомлювати, аналізуючи існуючий етап суспільних відносин.

За своїм змістом економічна криза в Україні — складне переплетіння різних за своєю природою процесів. Нагадаю лише деякі з них:

— об'єктивний економічний спад виробництва, спричинений трансформаційним переходом до ринкової економіки. Цілком очевидно, що навіть за умови вибору оптимальної стратегії й тактики, будь-яке масштабне перетворення економічних відносин не може не супроводжуватися певним падінням виробництва;

— руйнування двох величезних геополітичних об'єднань — СРСР та РЕВ, яке співпало у часі і внаслідок чого стався обвальний розрив економічних зв'язків;

— структурна криза народного господарства СРСР, яка виявила себе ще у 70-ті роки і поглиблювалася до його розпаду;

— успадкоємнена технологічна криза. Затримка відновлення технологічної бази виробництва у 70-ті та 80-ті роки призвела до необхідності екстренної заміни прктично всієї виробничої бази країни;

— енергетична криза, викликана карколомним зростанням цін на енергоресурси, більшість яких імпортується, та енерговитратним характером виробництва.

Довелося також сплатити високу ціну за зволікання з економічними реформами: Україна зазнала набагато глибшого економічного спаду, ніж ті країни, які принаймні, своєчасно намагалися розпочати ринкові перетворення.

Таким чином, природа сьогоденної економічної кризи має багатоскладовий зміст і не слід зводити її лише до наслідків ринкової транформації.

У спробах реформування економіки України можна визначити два періоди. Перший — до середини 1994-го року — пов'язаний із невиправдано тривалим усвідомленням суті незалежності та необхідності реформ, набуттям досвіду прийняття самостійних рішень. Другий (від кінця 1994 року) — період їх реального започаткування та здійснення.

Зрозуміло, що грунтовний аналіз минулої та нинішньої економічної політики носить більш академічний, ніж прикладний характер. Життя завжди різноманітніше від тих трафаретів, які ми намагаємося на нього накладати. І завжди різнобарвніше висловлюваної палітри оцінок.

Але враховувати уроки історії та робити відповідні висновки життєво необхідно. Спинюся на деяких з них.

Через відсутність власної активної політики вже у новітній історії Україна зазнала величезного економічного спаду, тривалий час перебувала у стані гіперінфляції. Її економіка була гостро дефіцитною. Країна споживала більше, ніж виробляла, ввозила енергоносіїв та продукції набагато більше, ніж поставляла на експорт. Накопичувався зовнішній борг.

Інвестиційний голод в економіці призвів значною мірою до проїдання національного багатства. При цьому практично не існувало неемісійних доходів для покриття цих дефіцитів, зростали проблеми, пов'язані з відсутністю джерел обслуговування зовнішньої заборгованості.

Попередні уряди України свідомо чи під тиском обставин йшли на видавання дешевих кредитів та друк зайвих грошей, маючи на меті досягнення у стислі строки зламу в динаміці виробництва.

Такий підхід передбачав, що виробництво за рахунок емісійних вливань відчує деяке пожвавлення, тимчасово зросте реальна зарплата, а товарний дефіцит, зумовлений посиленням державного контролю над цінами, компенсуватиметься імпортом.

Просування таким шляхом дало відомий результат: тимчасове відчуття економічного «піднесення», що стимулювалося не реальним платоспроможним, а інфляційним попитом, швидко вивітрилося. Натуральні обсяги виробництва відставали від зростаючої маси надрукованих грошей. Вони не могли бути компенсованими імпортом у зв'язку з відсутністю валютних ресурсів.

При цьому поставала необхідність запровадження більш жорсткого цінового контролю, «заморожування» зарплати та введення адміністративно встановленого обмінного курсу. Це, врешті-решт, вимагало нових податкових пільг, жорсткого протекціонізму у зовнішньоторговельній політиці, посилення державного регулювання виробництва. Нарешті, відродження централізованого планування, централізації та одержавлення розподілу продукції й фінансових ресурсів. Як наслідок, неминуче підвищення інфляції у відкритій або прихованій формах — через виникнення сталих товарних дефіцитів.

Наростання інфляції доповнювалося втечею капіталів за кордон, призвело до підриву національної грошової одиниці, на заміну якої почали приходити вільноконвертовані валюти та бартер із зникненням джерел формування бюджету. Спроба стабілізувати ситуацію зростаючими субсидіями остаточно підривала державний бюджет. Падіння реальних доходів населення набувало масового характеру.

Кому був вигідний подібний розвиток подій?

Насамперед частині комерційних структур, у тому числі новітніх комерційних банків, які заробляють на фінансовій нестабільності та інфляції, мають можливість лоббіювати свої інтереси в органах державної влади. Вигідно це також неефективним підприємствам, які не бачать своєї перспективи у нормальній ринковій економіці, не здатні до конкуренції, у тому числі з іноземними товаровиробниками. Лише пільгові кредити та інші форми державної підтримки дають їм можливість вижити.

За таких умов країна швидко посувалася до прірви. Можливостей для маневру ми вже не мали, як і безболісних варіантів розвитку. Нам залишалося лише стати на шлях реформ. Ми це зробили.

Однак й досі на найвищих рівнях розробляються та розповсюджуються проекти, які можна поєднати під гаслом запобігання не більше — не менше, а «національній катастрофі».

Та про що вже казати, коли схвалені Верховною Радою України й підтримані світовим співтовариством Основні засади економічної та соціальної політики держави, а також Програма дій уряду піддаються політичним нападкам та саботажу з боку окремих високих державних діячів. Ярлики на кшталт «правляча верхівка» чи «антинародний режим» — не останні в їх ряду.

Після опублікуваної у газеті Верховної Ради заяви 34-х «захисників» Вітчизни справді відчуваєш, що країна і народ у небезпеці. Хто-хто, а депутати, які підписали її, мали б усвідомлювати, що чергова націоналізація майна, конфіскаційна грошова реформа, вже не кажучи за пропонований арешт усього цінного майна, придбаного людьми за останні п'ять років, — не що інше, як провокування громадянського вибуху.

Компромісам, узгодженості та взаєморозумінню протиставляється відкрита політична конфронтація. Це треба розглядати не інакше, як намагання дестабілізувати політичне життя та не допустити позитивних змін в економіці..

Не можна постійно на високому державному рівні ставити під сумнів зміст реформ. За таких умов марно сподіватися на їх суспільну підтримку. Закономірно, що під «дамокловим мечем» націоналізації й експропріації приховуватимуться доходи, ухиляння від податків набуватиме масових масштабів, зростатиме тінізація економіки, капітали разом з мізками тікатимуть за кордон.

Наведені явища, які ми звикли характеризувати як негативні, — природна реакція хворого суспільного організму. Нас закликають

(Продовження на 4, 5, 6-й стор.).

Виступ Президента України Леоніда КУЧМИ

(Початок на 1, 3-й стор.).

застосувати авторитарні методи боротьби з ними. Проте ми добре усвідомлюємо що, насамперед, треба боротися не з наслідками, а з причинами.

Останнім часом прихильники помірної інфляції та обережних реформ переконують: економічна криза в Україні має свою, неповторну національну природу. А тому й просуватися шляхом економічного одужування можна лише унікальним способом, без будь-якої допомоги ззовні.

Згоден лише з тим, що немає двох однакових країн та двох однакових антикризових програм, а сам шлях ніхто замість нас не здолає. Однак стратегічні заходи щодо подолання трансформаційної економічної кризи у постсоціалістичних країнах мають багато спільних рис, і не враховувати це — абсурдна політика. Більшість з них успішно здолала свої труднощі, якщо не шукала якогось особливого шляху, а наполегливо здійснювала реформи.

Нам докоряють, що впровадження ринкових механізмів відбувається при усуненні ролі держави, що в основу економічної політики покладено жорсткі методи «шокової терапії», що штучно розірвано господарські зв'язки, зруйновано єдиний економічний простір.

Так, необхідність політики підтримки економічного росту, сприяння прибутковим підприємствам, забезпечення макроекономічної стабільності, розвитку підприємництва, конкуренції, демонополізації економіки та залучення інвестицій очевидна для нас.

Ми завжди вітали конструктивні пропозиції щодо загальних засад економічної політики і враховуємо їх. Разом з тим не можемо не звертати уваги на деякі неприйнятні вимоги: накласти обмеження на рух капіталів, контролювати ціни та зарплату, обмежити зовнішньоекономічну діяльність, зобов'язати банки кредитувати збиткові проекти тощо. За цим — знецінення національної грошової одиниці, адміністративне регулювання валютного курсу. І не тільки це.

Виробництво повинно тримати державу, а не навпаки. Інакше соціалізм довів би свою перевагу. До того ж для ескалації державного інтервенціонізму у виробництво у нас сьогодні просто відсутні достатні ресурси. Не можна нехтувати і новими демократичними тенденціями. Вже самі люди не дадуть безвідповідально втручатися в економіку чиновникам, які ризикують не власним добробутом, а лише коштами платників податків.

Загальновідомо: жорстка кредитна та фінансова політика у країнах, що знаходяться у стані гіперінфляції /50 відсотків щомісячно та вище/ тоді стає «шоковою», коли темпи приросту грошової маси знижуються до 30-ти відсотків на рік. В Україні приріст грошової маси у 1993 році склав понад 1800 відсотків, за 1994 рік — майже 600, 1995 рік — понад 150 відсотків. Річна інфляція вимірювалася приблизно тими ж величинами, а у 1993 році була на півпорядку вищою. Розвинені країни мають показник приросту грошей менше 10 відсотків за умови сталої й розгалуженої ринкової інфраструктури.

Разом з тим, процеси наведення порядку в будь-якій країні, яка втягується в гіперінфляцію, спрямовані не на демократизацію економіки, а навпаки — на встановлення авторитарного режиму. Отже, треба робити вибір — або запрацюють нормальні гроші, або потрібен диктатор. Принагідно декому нагадати вислів В.Леніна: не існує більш тонкого та вірного методу руйнування існуючої основи суспільства, ніж розвал грошової системи.

Приборкання інфляції залишатиметься безперечним пріоритетом нашої політики.

Країни Східної Європи, звільнившись від тотального одержавлення, започаткували ринкові економічні перетворення ще наприкінці 80-х років. Заплативши за структурну перебудову тимчасовим падінням виробництва і життєвого рівня населення, вони сьогодні вже вступили в стадію економічного росту.

Цікавим є з точки зору впливу на економічні перетворення і прихід до влади в них лівих сил. Бажаючи того чи ні, але вони вимушені підпорядковувати свої дії економічній логіці: для боротьби з бюджетним дефіцитом знижуються соціальні витрати, завданням номер один залишається залучення іноземних інвестицій.

Їх досвід переконливо доводить: необхідні певний час і витримка для досягнення відчутних результатів перетворень. Наприклад, навіть при реформуванні економіки у східних землях Німеччини за умов величезних щорічних капіталовкладень (100—150 млрд.нім.марок) з федерального бюджету протягом останніх п'яти років, набагато кращих стартових умов, міцної вільноконвертованої грошової одиниці, розвиненої та досконалої законодавчої бази, процес реформування там і досі не завершено.

Тобто можна стверджувати: вибір варіантів розв'язання проблем перехідного періоду не залежить від політичної орієнтації, якщо не її ставити на перше місце, а виходити з економічної доцільності.

У 1995 році Україна здійснила принципові заходи щодо лібералізації економіки, макроекономічної стабілізації та приватизації.

Практика попереднього року, протягом якого практично завершено процес лібералізації цін, дозволила визначити реальні можливості держави відносно регулювання певного переліку цін і тарифів. З розширенням сфери вільних цін ситуація стала більш керованою. На це вказує хоча б те, що ми уникнули вже характерного для останнього часу бурхливого зростання цін наприкінці року. У грудні ріст оптових цін та інфляції був найнижчим.

Життя наочно довело недоцільність тотального адміністрування цін і в першу чергу там, де вже діє ринковий принцип їх визначення під впливом попиту і пропозиції. Тому й було прийнято рішення щодо обмеження державного регулювання цін тільки природних та ряду штучних монополій, які, в силу свого становища на ринку, можуть диктувати цінові вимоги.

Єдиним винятком, коли лібералізація цін здійснювалася поступово, були критично важливі для життєвого рівня народу товари й послуги — комунальні тарифи, зокрема квартплата, енергоресурси для населення, громадський транспорт. Подальше розширення сфери вільного ціноутворення здійснюватиметься по мірі демонополізації економіки та створення конкретних умов.

Внаслідок того, що Україна мала цілу низку дуже різних обмінних курсів, величезні державні дотації потрапляли до тих, хто найменш їх потребував, на плечі інших лягав додатковий тягар. Сьогодні — обмінний курс уніфікований, він визначається ринком. Так що більше ніхто не може діставати зиск завдяки сприятливому доступу до дешевої твердої валюти. Імпортери отримали можливість легально купувати іноземну валюту за ринковою ціною, а експортерам більше не треба ховати її через страх, що вони не зможуть обміняти свої карбованці.

Україна прийшла до надзвичайно ліберального імпортного режиму без жодних кількісних обмежень. Щодо імпортних тарифів, то у середньому їх рівень не перевищує 5 відсотків.

Здійснено широкомасштабну лібералізацію експорту. Зокрема, скасовано усі експортні квоти та ліцензії, остання з яких — квота на експорт зерна, втратила чинність наприкінці літа 1995 року.

Окрім того, вже цього року ліквідовано реєстрацію експортних контрактів та індикативні ціни, оскільки вони виявилися гальмівними для експорту. Разом з тим, у своїх діях ми завжди керувалися принципом: лібералізація зовнішньої торгівлі аж ніяк не означає повного усунення держави від впливу на процеси у ній.

Враховуючи кризовий стан промисловості, нам треба поступово, але послідовно запроваджувати заходи помірного протекціонізму по відношенню до потеційно конкурентоздатних товаровиробників. У цьому напрямку ми працюємо неефективно. Для виправлення становища слід обмежувати насамперед некритичний імпорт шляхом гнучкої акцизно-тарифної політики, яка ще тільки зароджується.

На відміну від попередніх, з кінця 1994 року здійснювалися послідовні й наполегливі кроки у фінансовій сфері.

Для того, щоб дефіцит бюджету не перевищував 7 відсотків ВВП нам довелося різко скоротити усі дотації підприємствам, а також цінові субсидії і державні капіталовкладення, зменшити усі інші витрати.

Ці зусилля дали певні позитивні результати, однак вони були досягнуті здебільшого за рахунок касового виконання бюджету, а не продуманої бюджетної політики. Здійснено надто багато видатків, які не передбачалися бюджетом. Зокрема дотації та цільові кредити великим промисловим підприємствам, тоді як витрати на соціальний захист не були профінансовані у повному обсязі.

Наше спільне завдання — забезпечення жорсткого контролю за використанням коштів видаткової частини бюджету.

У цьому зв'язку хочу наголосити: виплата заробітної плати, стипендій та пенсій, усі інші необхідні соціальні витрати у повному обсязі — завдання першочергової ваги уряду, державних адміністрацій.

Проблема з проблем — податки. По-перше, не дивлячись на усі зусилля, держава ще не навчилась ефективно виконувати свою головну функцію: збирати податки. По-друге, самі податки залишаються надто високими. А звідси — ухиляння від їх сплати. Як наслідок, частина економіки України пішла в «тінь».

Повернути її до світла можна лише за умови проведення фундаментальної податкової реформи, яка повинна передбачити, зокрема зниження податкового тягаря, спрощення системи та розширення бази оподаткування.

Це наше обопільне невідкладне завдання, бо 1998-го року, на який Верховною Радою заплановано завершення податкової реформи, більшість підприємств просто не дочекається.

Загалом жорсткою була кредитна політика. Вона не могла увінчатися повним успіхом сама по собі, без відповідних бюджетних обмежень. Майже не були перевищені квартальні стелі кредитування, при тому, що у межах кварталів грошова емісія розподілялася дуже нерівномірно.

Протягом більшої частини року підтримувалася реальна ставка на зважено позитивному рівні. Коли ж інфляція почала знижуватися, вдалося зменшити ставку рефінансування на дві третини, водночас зберігши її позитивне значення у реальному вимірі. Про зрушення на краще вказує й початок неемісійного фінансування бюджетного дефіциту за рахунок продажу облігацій внутрішньої позики.

Протягом 1995 року обмінний курс національної валюти був вільно плаваючим і його коливання згладжувалися без будь-яких значних інтервенцій. За винятком хіба що серпня, коли трапилося тимчасове стрімке падіння обмінного курсу. Нижчий від зростання цін рівень зменшення обмінного курсу засвідчив про підвищення реального курсу карбованця. Це — ознака відродження та зміцнення економіки.

Завдяки стабілізаційним заходам, рівень інфляції знизився з 72 відсотків на місяць у листопаді 1994 року до 4,6 відсотка у травні 1995-го. Однак подальшого уповільнення інфляції досягти не вдалося. Більше того, у вересні вона стрімко зросла, сягнувши 14,2 відсотка, після чого знову почалося її зниження і в грудні 1995 року вона склала 4,6 відсотка.

Хоча загалом у 1995 році 183-відсотковий рівень інфляції був набагато нижчим, ніж у 1994 році, коли він перевищував 400 відсотків, але і цей рівень є ще надто високим і дестабілізуючим чинником. Відповідно завдання на цей рік полягає у досягненні твердої та постійної контрольованості інфляційних процесів.

Одне з ключових питань реформ — приватизація. Постійне відкладення її проведення, нескінченні суперечки, що спричинили появу великої кількості неузгоджених нормативних актів, ускладнювали здійснення приватизації в багатьох аспектах. Проте, завдяки рішучим заходам, минулого року вдалося приватизувати більше підприємств, ніж за три попередні разом узяті.

Найбільша проблема — велика приватизація. Не може не викликати занепокоєння те, що Верховна Рада України виключила з приватизації щонайменше 6000 підприємств. Адже з досвіду інших країн відомо, що докорінна структурна перебудова навряд чи можлива без приватизації. На наш погляд, саме остання покликана повести її за собою, сприяти створенню ефективних малих і середніх підприємств.

Зважаючи на це, сподіваюся, що ви переглянете своє рішення.

Щодо малої приватизації, то її завершення на 90 відсотків планувалося у 1995 році. Однак цей процес набув прискорення лише з другої половини року. А всього за рік було приватизовано 11500 малих підприємств.

Я не виступаю за масово-кампанійський підхід, а за зважений і вивірений поступ на цьому визначальному напрямку економічної реформи, кінцева мета якої — отримання підприємствами ефективних власників та залучення інвестицій.

Основоположне питання для перехідної економіки — її соціальне облаштування. Вирішальною мірою сталість економіці надає соціальна стабільність у суспільстві. Вона є необхідною умовою економічного прогресу.

Якщо наші зусилля на реформування усіх сфер життя і такої визначальної, як економіка, не підтримають люди, марними будуть намагання будь-що зробити.

А якраз на соціальному напрямку ситуація найболючіша. Наростають майнова поляризація, приховане та відкрите безробіття, загострюється проблема бідності. Необхідно відверто визнати, що тут багато в чому ми рухаємося у фарватері подій, часто реагуємо лише на відкриті вияви соціального невдоволення.

Пружина, як то кажуть, стиснута до краю. Якщо продовжувати й надалі тиснути на неї, вона може розпрямитися з великою руйнівною силою. Втома і незадоволення людей загрожує тим, що може переважити мудрість і витримку.

Тому більш, ніж очевидно: щоб витримати курс на демократичні перетворення і не викликати соціальні конфлікти у суспільстві, не допустити повороту країни до минулого, необхідно практичними діями радикальним чином підсилити соціальну політику.

Але робити це потрібно не за рахунок популістських гасел, які лише здатні остаточно зруйнувати економіку, а нарощуючи заходи по її реформуванню, що призведе до стабілізації і зростання.

Активна соціальна політика не антагоністична політиці економічній стабілізації. Навпаки, її відсутність призводить до низького рівня реальних доходів, обмежує потенціал стабілізації і економічного росту. Разом з тим, ця політика повинна бути виваженою, відповідальною та грунтуватися насамперед на реальних можливостях держави.

Потрібне формування й системи особистої відповідальності громадян за своє соціальне забезпечення. Зрозуміло, що це досить тривалий процес, який повинен здійснюватися поступово, без надмірного форсування.

Уряду належить розробити чітку систему соціального забезпечення, спрямовану на підтримку й захист саме тих, хто цього єправді потребує. Ми змушені, просто зобов'язані виходити з того, що навантаження соціального захисту та пенсійного забезпечення має свою межу.

З одного боку, не можна збиватися на порожні обіцянки, гарантувати більше, ніж є можливість виконати, загравати з окремими групами людей, особливо похилого віку. А з іншого — не можна миритися з тим, що держава сьогодні фактично залишила наодинці тих, хто фактично все своє життя віддав праці заради неї.

Наш обов'язок зробити все можливе, щоб хоч якоюсь мірою повернути борги і зробити теплішою та затишнішою життєву осінь для літніх людей. Зокрема, уряду і Національному банку при проведенні майбутньої грошової реформи слід розглянути можливі механізми повернення заощаджень тим, хто може не дочекатися дивідендів від сертифікатів, що компенсують втрати від знецінення інфляцією вкладів в Ощадбанку та Укрдержстраху.

Не слід забувати, що значна частина працездатного населення опинилася серед його найбільш вразливих верств. І це, на мій погляд, є не менш серйозною проблемою. Важливо забезпечити основні умови та гарантії життєдіяльності народу.

Це і буде найдієвішим соціальним захистом.

Статистичні дані щодо реальних доходів населення є одними з найменш надійних через те, що значна частка приватних доходів ніяк не реєструється. Однак спостерігається позитивна тенденція до зростання реальної зарплати, що дає надію на підвищення життєвого рівня.

Але оскільки її ріст розпочинається з низького рівня, то для багатьох він маловідчутний. Тим більше, що набула гостроти проблема своєчасної виплати зарплати. І для її розв'язання, як вже зазначалось, ми будемо зосереджувати основні зусилля. Зокрема, й посилювати контроль за витрачанням бюджетних коштів.

Разом з тим, непропорційне зростання заробітної плати і доходів працівників за умов падіння обсягів виробництва сьогодні є одним із основних чинників розкручування інфляційних процесів. Існує невиправдана диференціація заробітної плати у різних галузях національної економіки.

Подальше зволікання з реформою заробітної плати, спрямованої на її упорядкування, відновлення міжгалузевих і міжпосадових співвідношень у рівнях оплати праці і Єдиної тарифної сітки, призводить до зростання видатків бюджету, незабезпечених відповідними надходженнями, а також зростання собівартості.

Тому здійснення реформи заробітної плати, а також пенсійної реформи — наше спільне першочергове завдання. Соціальна справедливість повинна полягати у тому, щоб відійти від зрівнялівки, у диференційованій оцінці внеску кожної людини у загальнодержавний розвиток.

Щодо безробіття, то, за офіційними даними, його рівень незначний — 0,4 відсотка. Реальне ж безробіття перевищує 5 відсотків. Не можна не помічати зрослої практики неповної зайнятості, коли підприємства намагаються не звільняти працівника, однак при цьому майже нічого не виробляють і не платять зарплати. Люди ж тримаються завдяки роботі за сумісництвом та побічним доходам, а багато хто живе за рахунок особистих земельних ділянок.

Так що нам є над чим працювати і на цьому напрямку.

Коротко про інвестиційну політику. Ми пов'язуємо її із створенням національного ринку капіталів на основі прискореного формування фондового ринку, використанням грошових коштів від приватизації, зниженням процентних ставок по кредитах внаслідок приборкання інфляції, зниженням дестабілізуючого впливу різних коливань валютного курсу, розвитком іпотечного кредитування, насамперед у житловому будівництві, залученням іноземних інвестицій та кредитів.

На її здійсненні позначилися не лише нетривалий післягіперінфляційний період та неусталеність фінансової стабілізації. Інвестори пильно придивляються до нашої нормативної бази. Вона ж у свою чергу зумовлює низький інвестиційний рейтинг України.

Наприклад, багато у чому він пов'язується з невизначеністю можливостей створення фінансово-промислових груп. Законодавча й виконавча влада тут, як то кажуть, не поступилися принципами, застосувавши право вето спочатку на Указ Президента України, потім — на вихолощений варіант Закону України. Постраждав же виробник, який більше року не отримав жодного нормативного рішення з цього питання.

Найбільше потерпають від нестачі інвестицій якраз ті галузі національної економіки, від розвитку яких залежить соціально-економічне самопочуття суспільства. Це, в першу чергу, агропромисловий комплекс, вуглевидобувна промисловість та енергетика.

Ці галузі завжди були предметом прискіпливої уваги з боку держави. Але тільки рішення останнього часу дозволяють зробити перші реальні кроки в напрямку ринкових перетворень тут.

Зрозуміло, що потрібні наполегливі й послідовні зусилля для того, щоб розраховувати на більш-менш відчутні результати. Якщо, скажімо, хоча б частину енергії від розмов довкола проблем села направляти на забезпечення посівної кампанії, результати в АПК були б відчутнішими. Катастрофа нам може загрожувати не через повінь, а через порожні балачки та розлогі розмірковування про реформи.

Пожвавленню ж інвестиційного процесу повинні сприяти застосування кредитних важелів, концентрація банківського капіталу, надання податкових стимулів для процесів виробничого нагромадження, прискорення амортизації, синхронізація процесів індексації основних фондів з темпами інфляції та урахуванням вимог приватизації, реструктуризація минулих боргів, встановлення оптимальної черговості платежів.

Комплекс таких заходів був предметом професійного обговорення на з'їзді УСПП, який щойно завершився. Проекти ряду актів Президента, уряду та Національного банку знайшли підтримку його учасників. Найближчим часом вони будуть прийняті.

Здобутки минулого року мають багато в чому перспективний характер. Проте їх можна втратити, якщо започатковані зусилля не дістануть логічного продовження.

Головними завданнями на 1996 рік є:

— одночасно з приборканням інфляції і фінансовою стабілізацією пошук та здійснення усіх можливих і нетрадиційних заходів щодо розв'язання платіжної кризи. Здійснення цієї політики повинно не тільки відбуватися у динаміці макроекономічних показників, але й доходити до мікрорівня, відчуватися підприємствами;

— структурна перебудова економіки при поєднанні зусиль галузевих міністерств, кредитної підтримки, заходів приватизації, зміцнення фондового ринку;

— реформування податкової політики, яке повинно забезпечити нормальні умови роботи та захист товаровиробників, надати їм можливість здійснювати розвиток виробництва за рахунок переважно власних коштів. Разом з тим, надання податкових пільг має бути всебічно обгрунтованим, а його наслідки — розрахованими та прогнозованими;

— подальше здійснення приватизації, у тому числі на підставі виконання заходів, передбачених Указом Президента України «Про завдання та особливості приватизації державного майна у 1996 році»;

— проведення активної зовнішньоекономічної політики, спрямованої, зокрема, на повернення традиційних ринків збуту продукції українських виробників. Подальший розвиток торговельно-економічних зв'язків із зарубіжними країнами, зокрема СНД і, насамперед, Росією.

Решта — похідні від цих завдань, що складають собою передумови стійкого економічного зростання.

Шановні колеги!

Ви, очевидно, погодитеся зі мною, що найчутливішим барометром загального стану держави, рівня духовності, цивілізованості й згуртованості народу, важливим суспільним стабілізатором є гуманітарна сфера.

Особливо у трансформаційних умовах, які неодмінно супроводжуються серйозними соціальними деформаціями й масовою болісною зміною ціннісних орієнтацій.

Принциповою установкою Президента щодо роботи на цьому напрямі та процесу її удосконалення були й залишаються застереження від надмірної революційності, націленість на таке реформування, яке б не привело до втрат напрацьованого і перевіреного нашим та світовим життям досвіду, одвічних цінностей. Відверто кажучи, я не можу прийняти голослівні закиди, що тут ми маємо одні провали, займаємося тим, що руйнуємо зроблене. Інша справа, що гуманітарна сфера сьогодні залишилась, як раніше, без достатньої державної підтримки, а спроби її комерціалізації у багатьох випадках обернулися натиском бездуховності.

Усе це вимагає від нас докорінного посилення уваги — правової, організаційної та економічної — до фізичного та морального здоров'я суспільства, його культурно-інтелектуального розвитку.

На перше місце сьогодні треба поставити охорону здоров'я. Ми не маємо права й надалі лише констатувати зростаючий негативний демографічний баланс, зниження тривалості життя людей, ріст показників захворювань та смертності.

Активне впровадження принципів багатоукладності у наданні медичної допомоги має стати магістральним шляхом перебудови системи охорони здоров'я. Але при цьому ми повинні, зобов'язані зберегти доступність основних медичних послуг для усіх категорій населення.

Вважаю, ми єдині у тому, що це велике і соціальне, і політичне питання.

Не можу не сказати про забезпечення населення і медичних закладів ліками та медичною технікою. Не дивлячись на те, що вітчизняна промисловість уже освоїла випуск понад ста препаратів, які раніше імпортувалися, витрати на цю статтю залишаються астрономічними — 380 млн.дол. США.

Відсутність єдиної державної політики у сфері медикаментозного забезпечення та ціноутворення призводить не лише до невиправданих і нераціональних витрат бюджетних коштів, але й утворює сприятливі умови для безконтрольної діяльності посередницьких фірм. У свою чергу висока вартість більшості ліків робить їх недоступними для людей. До того ж їх номенклатура не відповідає потребам.

Останнім часом урядом вжито заходів, щоб розірвати це зачароване коло. Буде прискорена робота і над Національною програмою охорони здоров'я. Вирішенню правових аспектів цієї проблеми сприятиме прийняття Закону України «Про лікарські засоби», який пройшов перше читання у Верховній Раді.

Безпосередньо на стан здоров'я нації впливає той факт, що останніми роками занедбана масова фізична культура, особливо там, де вона завжди була в повазі — у підлітковому та юнацькому середовищі. Через це ми отримали, окрім усього іншого, й комплекс соціальних негараздів.

Прикриваючись розмовами про брак коштів, дефіцит відповідальності та совісті демонструють у цьому відношенні відповідні відомства та деякі місцеві керівники. Тому є необхідність спеціального обговорення цієї проблеми, що найближчим часом уряду треба зробити.

Сьогодні ми маємо усі підстави сказати, що нам вдалося не лише домогтися відчутних зрушень у суспільній свідомості щодо назрілості реформ у галузі науки, але й розпочати практичні кроки: працює Державна комісія з питань реорганізації науки, вперше за багато років проведено Всеукраїнську нараду з цих проблем, реалізуються відповідні заходи.

Головна ж, практична робота попереду. А тому у цьому відношенні нинішній рік буде напруженим.

Продовжується процес формування усіх складових освіти — загальної, професійно-технічної та вищої.

Безпосередньо Президентові України доводиться втручатися для забезпечення сталого функціонування цієї найбільшої і найважливішої галузі, а інколи — й підміняти уряд. Взяти хоча б питання підручників. У нинішньому навчальному році школа вже забезпечена ними на 90 відсотків проти 33 — у попередньому.

Я розумію, що ефективність усієї цієї роботи знівельовується неритмічністю та недостатніми обсягами фінансування. Більше того — вони дискредитують нововведення. Уряд намагається змінити ситуацію. І хотів би, щоб ми не вносили додаткову нервозність та напруженість закликами та рішеннями про підвищення зарплат освітянам, представникам бюджетної сфери загалом, не рахуючись з реальними можливостями держави.

Благодійництво без врахування наявних економічних можливостей держави — небезпечне явище.

Будівництво держави та економічні перетворення, особливо на їх початковому етапі, неминуче позначаються на культурі та мистецтві. І Україна в цьому не виняток. Проте втрати тут значно менші, ніж могли бути. Нам вдалося в основному зберегти, а подекуди — й розширити, творчу, матеріально-технічну і кадрову базу культури.

Ці питання постійно перебувають у полі зору Президента. Ми маємо плідні контакти з діячами творчого цеху, мистецькою молоддю. На об'єднаному пленумі творчих спілок визначено основні напрямки нашої співпраці з цим загоном інтелігенції.

Велика робота ведеться по завершенню капітального ремонту й реставрації будинку Національної філармонії, спорудження Українського культурного центру в Москві. Здійснюється докорінна реконструкція палацу культури «Україна». Днями буде прийнято Указ про реконструкцію Одеського державного академічного театру опери та балету, який давно уже перебуває у катастрофічному стані.

Вживається заходів для збільшення закупівлі творів образотворчого мистецтва, драматургії й музики.

Як вам відомо, посилено увагу й до відродження втраченої історико-архітектурної спадщини. Зокрема, передбачено відтворення видатних пам'яток історії та культури, в першу чергу комплексу Михайлівського Золотоверхого монастиря та Успенського собору Києво-Печерської Лаври. Багато робиться у цьому плані у регіонах.

Символи нашої пам'яті та духовності, обереги нашої душі треба повернути народу.

Зазначене аж ніяк не означає, що Президент схильний до ідеалізації ситуації у гуманітарній сфері. Держава поки що не в змозі подолати залишковий принцип її фінансування. І це головне.

Але згадаймо, чи мала вона колись справді «золотий вік» у цьому плані? Ні, такого не було. Тому хотів би застерегти тих, хто намагається використати негаразди у цій найчутливішій галузі для організації людей на «весняні» чи «осінні» наступи.

Переможців у них не буде, а програють народ і держава.

Оскільки в основі нашої діяльності повинна бути відповідальність за наше майбутнє — дітей, вважаю за необхідне загострити увагу на проблемах їх виховання, навчання, охорони здоров'я, а також соціального і правового захисту. Тим більше, що вони набувають політичного забарвлення, починають впливати на імідж держави. Свідчення цьому — публікації у засобах масової інформації про непривабливе дитинство в Україні, які, на жаль, недалекі від істини.

Лише протягом останніх трьох років зменшилась на 1,3 тисячі кількість дошкільних закладів, на 600 тисяч скоротилась чисельність в них дітей. Майже у половині населених пунктів зовсім немає шкіл. Кожна п'ята сільська школа — малокомплектна. Складною залишається проблема забезпеченості шкіл педагогічними кадрами. Половина освітянських закладів потребує реконструкції і капітального ремонту. 15 відсотків школярів навчаються у другу зміну.

Особлива проблема — стан їх здоров'я. Рівень смертності малюків в країні більше, ніж утричі перевищує аналогічний показник у Японії і удвічі — в Австрії, Канаді, Франції та Швеції. Лише кожна восьма-десята дитина визначається здоровою на час вступу до школи і тільки 1 з 20 — закінчуючи її.

Занепокоєння й тривогу викликають негативні тенденції в організації дозвілля, культурного й фізичного виховання та відпочинку дітей. Порівняно з 1990 роком, кількість дитячих таборів та чисельність оздоровлених в них дітей зменшились утричі, а тому я прийняв спеціальне розпорядження з цього приводу.

Найболючіше питання — діти-інваліди, а їх у нас більше 115 тисяч. Наявна мережа спеціалізованих установ, а також груп та класів у дитячих дошкільних закладах і школах не повною мірою задовольняють потреби у їх вихованні, навчанні та реабілітації.

Вимагають законодавчого й організаційного вирішення проблеми професійного навчання та працевлаштування дітей-інвалідів. Переважна більшість сімей, що мають дітей-інвалідів, відчувають матеріальну скруту, пов'язану з їх медичним обслуговуванням та оздоровленням.

Недостатньо здійснюються заходи щодо соціального і правового захисту дітей, створення для них необхідних умов виживання й розвитку. Зросла кількість батьків, які ухиляються від виховання своїх дітей. Нині нараховується 51,1 тисячі дітей, які залишилися без їх піклування, та дітей-сиріт.

Позбавлені постійної батьківської опіки діти все частіше потрапляють в сферу інтересів кримінальних осіб, стають бомжами, жебракують. Минулого року неповнолітніми та за їх участю скоєно понад 40 тисяч злочинів.

Вже лише ці приклади вказують на важливість Національної Програми «Діти України» /яку нещодавно затверджено Указом Президента/, невідкладну необхідність мобілізації усіх ресурсів, всього суспільства на її реалізацію.

У квітні цього року буде проведено за участю керівників відповідних міністерств і відомств, обласних державних адміністрацій та громадських організацій нараду з цього приводу. Ми попередили їх про необхідність готуватися до серйозної розмови.

Запрошую вас до участі в ній. І попереджаючи можливі закиди звинувачувального характеру, скажу: виникла ця проблема не вчора і не сьогодні, просто її не хотіли помічати.

Ведучи мову про засади нашої політики у гуманітарній сфері, не можна обійти увагою релігійну проблематику.

Усі ми свідки того, що церкви в Україні активно відроджуються, розширюється віросповідний спектр, у тому числі за рахунок нових і нетрадиційних для нас культів. Нині в країні офіційно діє понад 17 тисяч громад 70 конфесій, течій і спрямувань.

На нещодавній зустрічі з Президентом України керівники релігійних організацій підтвердили, що ми йдемо шляхом забезпечення повного правового статусу всіх легалізованих конфесій, визнання їх рівності перед законом та реального гарантування права на свободу совісті.

На підтримку їх пропозицій та для здійснення послідовної державної політики щодо релігії й церкви створено Державний кометет України у справах релігій. Завершено розробку «Концепції державної політики України у галузі церковного життя», організаційну підготовку до утворення Всеукраїнської Ради церков.

Уряду, місцевим державним адміністраціям доручено опрацювати пропозиції щодо передачі церквам культових приміщень, виділення земельних ділянок, надання податкових пільг та звільнення їх від сплати податків за користування землею тощо.

Сподіваюсь, Верховна Рада підтримає виконавчу владу з питань, що потребують законодавчого регулювання.

Ми високо цінуємо подвижницьку діяльність церкви. Проте вона сьогодні значною мірою знівельовується багатобічним міжцерковним конфліктом. Він серйозно загрожує підвалинам громадянського спокою в Україні, шкодить її міжнародному авторитетові.

Безперечно, міжконфесійна злагода — справа насамперед церковних ієрархів, кліру, мирян. Разом з тим, держава готова підтримати й безперечно підтримуватиме їх кроки на досягнення єдності, миру і спокою в церковному середовищі. Але церква не повинна бути інструментом у руках політиків. А тим більше світської влади.

Держава не повинна привласнювати собі функції церкви, а церква не повинна брати на себе владні повноваження. Інакше і держава, і церква втрачають своє призначення.

На моє переконання, держава повинна виступати оборонцем і опорою незалежної церкви, а церква — духівником і оберігачем держави та її народу.

Наша політика й надалі полягатиме у створенні церквам рівних умов для виконання пасторської місії, забезпеченні неухильного дотримання законодавства про свободу совісті та релігійні організації.

Невдовзі вам будуть подані пропозиції щодо його удосконалення та доповнення. Просив би їх невідкладно розглянути.

Поліетнічний характер Української держави вимагає значних зусиль та особливо виважених підходів до політики у сфері міжнаціональних відносин.

Сьогодні можна стверджувати, що в нас створено струнку систему державного регулювання етнонаціональних процесів. Вона відповідає міжнародно визнаним стандартам і здатна забезпечити повноцінне відродження усіх народів та гарантувати їм загальноприйняті права людини.

Вам відомі практичні заходи виконавчої влади, зокрема, щодо розв'язання політико-правових, соціально-економічних та етнічних проблем в Криму. Тому хотів би лише повідомити, що урядом затверджено Концепцію розвитку культур національних меншин, реалізація якої відбуватиметься через відповідні загальнодержавні програми. Прийнято державну програму «Українська діаспора». Напрацьовані проекти Концепції державної політики України у сфері міжнаціональних відносин та програми її реалізації.

Шановні народні депутати!

Предметом постійної уваги Президента є питання, пов'язані з безпекою держави та її громадян. Насамперед мене, як, переконаний, і вас, дуже турбує проблема боротьби із злочинністю.

Відкритість кримінальної інформації, яка донедавна суворо дозувалась, у простої людини створює сьогодні враження повної бездіяльності правоохоронних органів, немочі держави.

І я далекий від намагань малювати картину нашої протидії криміналітету рожевими фарбами. Хоча б тому, що постріли на вулицях, тобто на очах людей, нерідко нагадують бойові операції, на них вчинюються кожний другий грабіж, кожний четвертий розбійний напад та хуліганство.

Так, слабкість держави, перехідні процеси в економіці, зміна ціннісних суспільних орієнтацій та зовнішні впливи, далека від досконалості робота правоохоронних органів визначальною мірою позначається на ефективності боротьби з цим соціальним злом. Однак не можна не помічати, що робиться в цьому напрямку, а тим більше замовчувати зроблене. Інакше буде посилюватися суспільна зневіра і утверджуватиметься впевненість так званої «п'ятої влади» у своїй безкарності.

Ми маємо підстави стверджувати: цілеспрямованішим став наступ на організовану злочинність, дещо стабілізовано криміногенну обстановку в ряді регіонів. Загалом нам вдалося стримати вал злочинності та утримати ситуацію під контролем. На 24 відсотки більше розкрито злочинних проявів. Вперше за останні роки зменшилась кількість зареєстрованих розбійних нападів, грабежів, згвалтувань та шахрайств.

Лише минулого року до суду направлено понад тисячу кримінальних справ на організовані злочинні групи. Знешкоджено понад 50 бандитських формувань, ще по 200 — завершується ліквідаційна робота.

Дещо зроблено по наведенню порядку в сфері економіки. У 1995 році в Україну повернуто 43 млн.дол.США, що незаконно знаходилися за її межами. За порушення термінів розрахунків у валюті або умов бартерної частини контрактів на винних нараховано 8,4 трильйона карбованців пені. Вже у цьому році 614 суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності пред'явлено позови на 102 млн. дол.США.

Порушено понад 200 кримінальних справ стосовно зловживань у банківській системі. Попереджено укладення економічно невигідних для України контрактів на суму 200 млн.дол., а завдяки їх своєчасному скоригуванню ще на 27 млн.дол. збільшено валютні надходження до України.

За наслідками комплексної перевірки довірчих та акціонерних товариств, страхових компаній і фондів порушено більше 100 кримінальних справ.

Сьогодні на Раді регіонів це питання буде всебічно і принципово розглянуте. Ми маємо твердий намір вжити найсуворіших заходів, щоб не було допущено чогось подібного у майбутньому. Розглядаються можливі варіанти компенсації громадянам.

Серйозна робота ведеться по очищенню рядів правоохоронних органів. Вживаються заходи щодо зміцнення їх матеріально-технічної бази, хоча вони все ще не вирішують проблеми.

Закінчується робота над Концепцією судово-правової реформи держави. Розроблена Концепція боротьби з тероризмом, захисту прав і свобод громадян від зазіхань, пов'язаних із терористичною діяльністю. Фактично готові для розгляду Верховною Радою проекти Кримінального, Кримінально-процесуального, Кримінально-виконавчого та Цивільного кодексів України.

Вважаю: нам разом належить нарощувати зусилля, щоб насамперед позбавитися правових норм, які створюють живильне середовище для злочинності, визначити правові важелі для активної і ефективної протидії їй.

Звертаюся до вас, шановні законодавці, з проханням прискорити опрацювання законопроектів, які тривалий час знаходяться на вашому розгляді.

Сучасні і нові реалії диктують необхідність зміцнення обороноздатності країни.

Сьогодні практично закінчено розробку Державної програми будівництва та розвитку Збройних Сил України. Передбачається здійснити її належне воєнно-політичне, військове і економічне обгрунтування та експертизу.

Значна увага приділяється визначенню основних цілей і напрямків реформування Збройних Сил.

Ця робота викликала чималі політичні пристрасті, домисли й здогадки, а тому хочу внести ясність і заспокоєння: головна мета воєнної реформи — створення боєздатної армії, здатної виконати завдання захисту країни і не бути надмірним тягарем для неї.

Саме з урахуванням цього передбачається оптимізувати структуру, склад та чисельність

(Закінчення на 6-й стор.).

Виступ Президента України Леоніда КУЧМИ

(Початок на 1, 3, 4, 5-й стор.).

Збройних Сил. Здійснюватимуться заходи щодо зміцнення цивільного контролю та воєнно-кадрової політики в них та інших військових формуваннях України.

Прийнято відповідні рішення і здійснюється опрацювання проблем фінансування сфери оборони, мобілізаційної підготовки країни, а також виробництва озброєння та військової техніки.

Зрозуміло, що це вимагає відповідної законодавчої бази.

В центрі реформ мають бути військовослужбовець — від солдата до генерала, — його патріотизм і професійні якості, підвищення уваги держави до армії, людини у погонах.

Зважаючи на вкрай важку ситуацію у військово-промисловому комплексі, мною дано доручення на створення Державної комісії для напрацювання концептуальних засад військово-технічної та промислової політики, пропозицій по вдосконаленню законодавства, координації і контролю діяльності органів державної виконавчої влади у цій сфері.

Шановні колеги !

Стабільний передбачуваний зовнішньополітичний курс України як демократичної позаблокової країни, що послідовно виконує взяті зобов'язання, в тому числі й у такій чутливій сфері, як ядерне роззброєння, знайшов розуміння і підтримку в Європі та світі.

Зростає міжнародний авторитет нашої держави. Більш реальних обрисів набуває її геополітична роль як фактора стабільності не тільки в Східній, Центральній, але й у Південній Європі.

Вона дедалі більше сприймається у світі як важливий чинник загальноєвропейської безпеки і розвитку. Нам необхідно закріплювати цю тенденцію.

Україна активно працює над диверсифікацією своїх зовнішніх зносин та підвищенням їх ефективності.

Виходячи з діалектичної єдності економічних та політичних інтересів країни, вже зроблених нею реальних кроків, можна цілком впевнено визначити тенденцію розширення і розвитку її інтеграції до Європи.

Наша стратегія полягає у наближенні до загальноєвропейських структур двома паралельними курсами — безпосередньо та через членство в центрально-, східно- та південноєвропейських інституціях.

Інтеграція в Європу — це наш свідомий і стратегічний вибір.

Одночасно хотів би ще раз зазначити: ми послідовно виступаємо за розвиток інтеграційних процесів у рамках Співдружності незалежних держав, які базувалися б на засадах взаємної вигоди, рівноправності, без будь-яких обмежень для учасників.

Ми розглядаємо Співдружність як важливий механізм підтримання у нових умовах рівноправного та взаємовигідного співробітництва між незалежними державами. Але вважаємо і твердо стоїмо на тому, що спроби реанімувати Радянський Союз не мають історичної перспективи і лише шкодять розвиткові нормальних інтеграційних процесів.

Незмінною залишається наша лінія на стратегічне партнерство, рівноправні добросусідські відносини з Росією. І не дивлячись на те, що візит Президента Російської Федерації Бориса Єльцина в Україну перенесено, діалог сторін продовжується. Ми сподіваємося, що широкомасштабний договір буде укладено.

Необхідно зазначити також, що принциповим підходом у нашому зовнішньополітичному курсі є забезпечення його збалансованості та багатовекторності. Ми будемо продовжувати розвивати тороговельно-економічні, політичні, науково-технічні, культурні зв'язки з державами таких різних регіонів, як Північна Америка, Західна Європа, Латинська Америка, Близький і Далекий Схід, Азіатсько-Тихоокеанський регіон та інші.

Головний напрямок нашої діяльності — поглиблення співробітництва з тими державами, з якими вже встановлено тісний і продуктивний діалог, пошук нових партнерів, розвиток відносин з якими слугуватиме забезпеченню національних інтересів України.

Шановні законодавці !

Щоб забезпечити вихід України на усталену траєкторію розвитку, нам будь-що треба утримувати політичну стабільність, спрямовуючи політичну й громадську енергію у цивілізоване русло. Наскільки буде витримана ця лінія, залежить від узгодженості дій Президента, уряду і Верховної Ради, причому у межах конституційної компетенції кожної з гілок влади.

У зв'язку з цим вважаю за необхідне порушити питання про цілісність державної політики і висловити свою принципову точку зору щодо цього.

Ми згаяли багато часу і суттєво затрималися із здійсненням реформ, зокрема, не тому, що наша державна політика — результат дії значної кількості політичних суб'єктів. А тому, шо вони мають хаотичний, а голвне, — нерідко позаконституційний характер. А це — марна трата зусиль виконавчої та законодавчої гілок державної влади тут, у центрі, невпевненість та невизначеність політичних позицій влади на місцях. Врешті- решт — це невизначеність відповідальності усіх і кожного окремо.

Кажу відверто і однозначно: мене не влаштовує — як Президента України, що державна політика ще на стадії її формування розпорошується між гілками законодавчої і виконавчої влади.

Вона повинна і буде формуватися одним, конституційно визначеним органом державної влади й реалізовуватися усіма її гілками. Таким конституційно визначеним органом є саме Президент України.

При цьому хочу підкреслити: я готовий до конструктивної співпраці з усіма гілками державної влади й політичними силами України на етапі розробки головних засад державної політики. Але коли вони легітимно визначені — конституційний обов'язок кожної з них діяти у її межах. Якраз на таких засадах надалі будуватимуться мої стосунки і з Верховною Радою України, і з Кабінетом Міністрів України, і з місцевими державними адміністраціями. Тому що безладдя у нас в державі не від розподілу влад, а від уже усталеного бажання багатьох формувати й здійснювати свою власну державну політику.

Не буду звертатися до конкретних прикладів, щоб не додавати нервовості. Навпаки, моя мета — інша: внести заспокоєння і впевненість в усі структури влади щодо їх статусу та діяльності. Суспільство має відчувати стале державне управління.

Наголошую на цьому і з урахуванням того, що останнім часом почастішали спроби дискредитувати Конституційний Договір, визначити його часові межі. А тому рекомендував би тим, хто це робить, уважніше почитати документ і усвідомити: спроба обмежити строк Конституційного Договору іншими обставинами чи перешкодити його дії у будь-якій частині буде розцінена мною як грубе порушення конституційного поля. Як глава держави, я змушений буду вжити усіх передбачених законом заходів для недопущення беззаконня.

Краще і перспективніше спрямовувати енергію на прискорення конституційного процесу, реалізацію правової домовленості щодо створення належних умов для прискорення та успішного завершення його з тим, щоб прийняти нову Конституцію України в строк не пізніше одного року з дня підписання цього Договору.

Якщо довіряти Тіту Лівію і його «Історії Риму», ще засновник вічного міста Ромул стверджував, що народи він може об'єднати лише законом. Так ось, ми підійшли до такої межі, коли нам для об'єднання конче потрібен Основний Закон. Причому об'єднання через закріплення в Конституції нашої державності та необоротності курсу на побудову суспільства в інтересах людини, інтеграції України у світове співтовариство.

Моя позиція щодо переданого до Верховної Ради проекту та перипетій довкола сценаріїв його розгляду й прийняття вам відома.

Тож висловлю лише окремі міркування. І насамперед щодо найбільш мусованої тези про «антинародний» характер напрацьованого Конституційною комісією проекту.

Для початку нагадаю: третина статей у ньому присвячена правам і свободам людини. Таким чином, проблема не в «антинародності», а в намаганнях під прикриттям цього гасла знову повернути своє місце у майбутній політичній системі чи хоча б отримати серйозні гарантії політичного виживання після прийняття Конституції. В іншому випадку — не допустити її прийняття.

Аналіз дає підстави для прогнозів, що в українському політичному середовищі приховано намагаються формувати процес щодо збереження «хаосу влади». Причому з таким прицілом, щоб він переважав необхідність проведення власне конституційної реформи. Окремі заяви, коментарі, виступи дозволяють стверджувати, що прийняття Конституції дехто розглядає через призму самовиживання. Прямо заявляю: у багатьох випадках за різними «заумними» схемами й пропозиціями проглядається одне: зберегти свої владні позиції, або утвердити їх проведенням свого варіанту.

Чи не тому практично усі варіанти розвитку подій, що пов'язані з прийняттям Конституції, в українських засобах масової інформації мають песимістичний характер. В їх основі — конфліктогенний принцип, відмінність варіантів стосується лише сценарних аспектів «хто кого».

А відтак закономірно, що суспільству хочуть нав'язати думку: конституційний процес — це початок повномасштабної політичної кризи. Адже усі мотиви для неї були витіснені на другий план Конституційним Договором, який зробив боротьбу гілок влади безглуздою без достатнього на це приводу.

Я ж відстоював і буду відстоювати такі позиції:

— прийняття Конституції — логічний і адекватний крок політичних, економічних і соціально-структурних зрушень останніх років, які вимагають свого оформлення та закріплення не лише на політико-ідеологічному, а й конституційно-правовому рівні;

— утвердження нової Конституції фактично означатиме підведення риски під етапом невизначеності, де політичні сили, партійні угруповання, представники влади мали можливість практично безконтрольно розпоряджатися політичним простором і багато у чому на свій розсуд — економічним потенціалом держави;

— Конституція повинна закласти правовий легітимний фундамент новому конструктивному етапу в розвиткові країни, символізувати необоротне утвердження української державності, надію на краще життя, засвідчити остаточне подолання небезпеки повернення України до авторитарних і тоталітарних форм державного устрою, утвердження порядку і стабільності, завершення виснажливої боротьби у вищих ешелонах влади.

Вже не буде жодних зачіпок, щоб «мірятися», хто головніший.

Ми з вами несемо політичну відповідальність за будь-які спроби стати на перешкоді конструктивного завершення конституційного процесу.

Сподіваюсь, ви поділяєте мою думку, що для подальшого розвитку реформ необхідні стабільні політичні та економічні правила гри для усіх, встановлення яких можливе лише в рамках єдиної правової системи, закріпленій у Конституції. А відповідно будете робити все для її якнайшвидшого прийняття.

Відрадно, що розуміння невідкладної необхідності нового Основного Закону утверджується у суспільній думці, знаходить підтримку впливових громадських об'єднань та політичних партій.

Ось чому сьогодні, на мій погляд, сприятливий момент для узгодження на цій основі позицій і консолідації зусиль влади, громадськості, політичних структур, зрештою — всього народу, виходячи з розуміння того, що всі ми прагнемо відродження України, піднесення економіки та покращення життєвого рівня.

Загальнонаціоанльні інтереси можуть і повинні стати тією основою для забезпечення загальносуспільного порозуміння.

Переконаний: в інтересах України, її майбутнього компроміс можливий. Втім, іншого варіанту просто й бути не може, якщо ми справді хочемо досягти того, що проголошуємо.

Навіть з огляду на різне бачення шляхів нашого розвитку, яке набуло форм патріотизму, державності, соціалізму, соціал-демократії та лібералізму, і матеріалізоване у вигляді відповідних політичних формувань.

Як позитивне явище у політичному житті країни слід відзначити прагнення українських партій до об'єднання, зважаючи на те, що ці інтеграційні тенденції й процеси вносять у суспільство більш рельєфну структурованість. Можна також вітати їх кроки до узгодження позицій з глобальних, доленосних для держави проблем. Зокрема, й щодо завершення конституційного процесу в Україні.

Зі свого боку Президент прагнув до забезпечення діалогу у політичному житті, утвердження простої і очевидної істини: політика конфронтації — недалекоглядна і безперспективна.

Але не можна не бачити, що намагаються все гучніше заявляти про себе окремі політики та сили, які не зацікавлені в суспільній стабільності. Найбільш радикальні з них своєю напористою і безцеремонною позицією демонструють готовність до застосування вже апробованої їх попередниками практики.

З одного боку — це свідчення того, що нашому суспільству ще належить засвоїти політичну культуру. З іншого, — додаткове підтвердження важливості якнайшвидшого прийняття Конституції, щоб Україна та її народ були надійно захищені від політичного авантюризму.

Прикметним 1995 рік став також і зростаючим значенням профспілок. Як на мою думку, воно стало можливим завдяки змінам, що відбуваються в них. А саме: переорієнтації — від активності їх лідерів для власного самоствердження до усвідомлення ролі профспілкового руху в суспільному житті, соціально-трудових відносинах.

Вияв цього — налагодження переговорного процесу, перенесення акцентів на співпрацю і компроміси у загальнодержавних інтересах.

Зроблено конкретні зустрічні кроки для утвердження системи соціального партнерства, яка, як показує і світова практика, і наш власний досвід, є цивілізованою альтернативою руйнівній конфронтації у соціально-трудовій сфері. За дорученням Президента України розроблено та внесено на розгляд Верховної Ради законопроект «Про соціальне партнерство».

Маємо надію, що з його прийняттям буде створено надійну сучасну правову базу для вирішення багатьох проблем у стосунках між працівниками, роботодавцями та державою.

Шановні предстівники законодавчої влади!

На нинішньому етапі розвитку України ключового значення набуває питання не «що робити?», а «хто буде робити?».

Відома формула, що будь-яка кухарка може керувати державою, пройшла випробування нашою історією двічі — після 1917 та 1991 років і наочно засвідчила свою абсурдність.

Сьогодні ми знову повинні згадувати практику залучення спеціалістів, налагоджувати систему навчання та перепідготовки державних службовців.

Зокрема, Указом Президента України затверджені Програма кадрового забезпечення державної служби та Програма роботи з керівниками державних підприємств, установ і організацій.

Відкрито Українську Академію державного управління при Президентові України та її Інститут підвищення кваліфікації кадрів. Створено філіали Академії в Одесі, Харкові і Львові.

Від нас з вами багато в чому залежить ефективність їх роботи, вже навіть з огляду на те, що представники депутатського корпусу широко залучаються до спілкування із слухачами. Ми хотіли б, щоб воно використовувалося не для демонстрації політичних поглядів та партійної агітації, опозиційності відносно виконавчої влади, а для спільного пошуку шляхів й засобів цивілізованого будівництва держави.

Кадрова політика, помножена на відповідальність і професіоналізм — це сьогодні ті чинники, які визначальною мірою впливатимуть на ефективність перетворень, наш загальносуспільний поступ. Ми не можемо й надалі компенсувати брак професіоналізму нарощуванням органів державного управління та чисельності працівників.

Потрібні компетентні інститути і компетентні кадри. Під таким кутом зору й необхідно провести адміністративну реформу, щоб забезпечити якнайповнішу реалізацію потенціалу виконавчої влади, піднести відповідальність керівників усіх рівнів, сприяти залученню до державних органів фахівців, які підготовлені до роботи в умовах ринкової економіки.

Кабінет Міністрів дещо оптимізував свою внутрішню організацію. Унормовані питання взаємодії Адміністрації Президента і апарату Кабінету Міністрів України.

На черзі — підвищення статусу й відповідальності міністерств та міністрів. Що нас тут не задовольняє?

Багато в чому констатаційний підхід до оцінок ситуацій в галузі, відсутність аналізу допущених помилок та бачення конкретних шляхів виходу з кризи, неперсоніфікованість, безадресність критичних висновків.

Широка практика апеляцій до держави, споживацькі настрої, які підтверджуються вже ритуальними посиланнями на необхідність збільшення фінансових видатків.

Відсутність у багатьох випадках аналізу роботи низових ланок галузей, глибоких узагальнень позитивних зрушень, пошуку резервів, нових підходів з урахуванням реалій сьогодення.

Це та інше, на нашу думку, вказує, що у частини перших керівників галузей притуплена відповідальність, вимогливість до себе і апарату, вкорінюється небезпечне почуття тимчасовості, що накладає відповідний відбиток на організацію життя країни.

Кабінету Міністрів доручено розглянути питання стилю керівництва персонально з боку міністрів та керівників державних комітетів з відповідними організаційними висновками й пропозиціями.

Треба визнати: залишилось нерозв'язаним завдання, яке ставилось у попередній Доповіді, щодо структури уряду. Й досі немає структури Кабінету Міністрів, яка б була затверджена Президентом України. Вкрай мало зроблено для переорієнтації з галузевого на функціональний принцип управління. Звісно, це справа непроста, але можна було визначитися хоча б відносно поетапності такої роботи.

Загальновідомо, що демократія — це насамперед відповідальність. А тому у вільному суспільстві, яке поважає й заохочує багатоваріантність думок, дисидентство у владних структурах є неприпустимим. Кажу про це тому, що з деяких питань члени уряду дозволяють собі триматися протилежних позицій вже після прийняття відповідних рішень. Таке вільнодумство, за яким здебільшого — амбіції, дорого обходиться країні і більше терпіти його ми не будемо.

Бо, скажімо, наявність на урядовому рівні декількох центрів прийняття рішень, особливо з економічних питань, позначається на якості довгострокових програм, дезорієнтує виконавців, не кажучи вже про широкий загал.

Взагалі хочу наголосити: якщо людина працює в органах державної влади і не погоджується з державним курсом, вона повинна піти, зайнятися публічною політикою і намагатися таким чином щось змінити. Але працювати у структурах влади, користуватися її можливостями для нищівної критики цієї самої влади, або проведення осібної лінії з метою забезпечення реалізації далекосяжних особистих планів — це не те, що неприпустимо, але й просто непорядно.

Сьогодні Україна і народ потребують не пророків, а слугових людей !

Дорогі співвітчизники !

Шановні народні депутати !

Ми зробили свій вибір, визначили орієнтири нашого розвитку і власне розпочали велику та важку роботу.

І сьогодні маємо чи не останній, але найреальніший шанс забезпечити необоротність перетворень для утвердження гідного майбутнього України та її народу.

Наше спільне завдання, наша спільна відповідальність полягають у тому, щоб цей шлях було пройдено якнайшвидше і з найменшими втратами для суспільства і кожного громадянина.

Я вірю, що разом з усім народом ми з честю виконаємо величну місію творення держави, ім'я якій — Україна.

Дякую за увагу!

Коментар

Реалізуйте наміри, панове!

НАМ Чорнобиль не відболить ніколи. Навряд чи вдасться відмахнутися від породжених ним бід і тим, хто за далекими й близькими кордонами намагається вигородити ще й стіну байдужості — «не мої проблеми».

Хоч і не скажеш, що людство забуває і про це дияволом означене місце і про нас, невідомо за що покараних Богом. Благодійні пожертви з усіх усюд, наші діти, що знаходять тепло в далеких краях, — за все спасибі. Та й сильні світу цього — представники держав-членів «великої сімки» час від часу збираються, щоб так чи інакше погомоніти і про чорнобильське лихо, і про те, що з ним робити. А що робити — вже, здається, всі дійшли висновку: ЧАЕС закрити! Отака спільна воля.

Але самої лише волі замало. Щоб її реалізувати, необхідно вкласти чотири мільярди доларів. Сума, якої Україна не має.

А з другого боку, якщо світ визнав, що Чорнобиль — вселенське лихо, то задля власної безпеки мав би взяти щонайактивнішу участь у його подоланні. Здається, ніхто й не заперечує, бо щоразу на зустрічах члени «великої сімки» приймають певні рішення, правда вони бувають діаметрально протилежними попереднім.

Зрештою, наприкінці грудня минулого року в Оттаві підписано меморандум про наміри, де держави — члени «великої сімки» зобов'язалися виділити 2,3 мільярда доларів на здійснення програм закриття ЧАЕС та реформування української енергетики. Хоч і добрі наміри, але, по-перше, такою сумою ситий не будеш, бо це заледве трохи більше половини необхідної. А по-друге, наміри так і залишилися намірами, бо далі них справа не рушила.

У подоланні глобальних проблем необхідна участь світового співтовариства, а також і Росії, яка й пальцем не поворухнула, щоб бодай яку частку клопотів у цій справі взяти на себе. А хіба ж не відомо, хто підкинув Україні таке «дорогоцінне» дитя? Можливо, зустріч глав держав—членів «великої сімки», що її планують провести у кінці місяця в Москві і на яку запрошено і Президента України Леоніда Кучму, нарешті підштовхне їх не тільки до добрих намірів, а й до конкретних, не сором'язливих, а реальних дій з огляду на те, що Україні потрібна не подачка, а адекватна фінансова допомога. Тільки тоді можна всерйоз ставити питання про закриття ЧАЕС.

А тим часом у Києві на початку тижня працювали робочі групи України та «великої сімки», які знову і вже вкотре обговорювали питання виведення з експлуатації Чорнобильської атомної станції та проблеми, які слід розв'язати для реалізації домовленостей, досягнутих у підписаному в грудні меморандумі щодо ЧАЕС. Безумовно, що до зустрічі в Москві всі неузгодженості мають бути вирішені. Та, здається, їх і так немає, бо проблема тільки одна: ніхто не поспішає викласти на цю справу свої гроші.

Валентина ПИСАНСЬКА.

Про «поганих» і «хороших» в Ізраїлі. І не тільки там

МИР на Близькому Сході завжди був схожий на недосвідченого канатоходця, який рано чи пізно оступиться й упаде. Так і сталося. А «підштовхнули» його терористи з ісламського руху ХАМАС...

«Автори» злочинів добре знані на Близькому Сході. Ісламську терористичну організацію ХАМАС заснував 1987 року шістдесятип'ятирічний шейх Ахмеде Ясине, нині паралізований і майже сліпий. Проте його «вихованці» почуваються чудово і мають залізне здоров'я.

Але «кишенькові» гроші ідуть не від шейха. З'ясувалося, секретні спецслужби Ізраїлю вже давно мали відомості про ісламські групи палестинців із Західного берега річки Йордан, які оселилися у Лондоні і збирали там пожертви нібито для знедолених арабів, а насправді — для терористів із ХАМАС.

Але за які ж «послуги» їм платять? Зрозуміло, що бомби не випадково вибухнули напередодні дострокових ізраїльських виборів. І, треба визнати, що вони влучили в ціль.

Теракти поставили главу уряду Шимона Переса перед вибором. Ізраїльтяни чекають від прем'єра рішучості — якості, якої дотепер у ньому ніхто не помічав. Але, попри всі звинувачення у м'якотілості, Перес просто не може вдатися до рішучих дій: завдати ударів по палестинських територіях. Адже тоді він втратить і без того нестійку прихильність Ясира Арафата, а разом із ним — також усіх тих палестинців, котрі прагнуть захистити свої інтереси за столом переговорів, а не на полі бою.

І хоча позицію Переса можна зрозуміти, в країні, де очікують на травневі вибори, прем'єр уже давно перестав бути героєм.

Співчувати йому може хіба що Ясир Арафат. Палестинський лідер також «вийшов з тиражу», опинившись між двох вогнів. Після вибухів він пішов назустріч Тель-Авіву, віддавши наказ заарештувати терористів ХАМАС. Але пізніше, коли злочинців кинули до в'язниці, Ясир Арафат під тиском співвітчизників змушений був розцінити дії ізраїльської влади як порушення всіх попередніх домовленостей.

Західна преса називає палестинського лідера «політичним трупом». Ізраїльтяни вважають його мало не пособником терористів, а араби — зрадником їхніх інтересів. Пристрасті на Близькому Сході розгоряються, і тепер вже нікого не цікавлять намагання Шимона Переса і Ясира Арафата йти наміченим мирним шляхом.

А щодо Арафата, то його лідерство зараз під великим запитанням. Навіть якщо він витримає боротьбу зі «своїми» арабами з ХАМАС, то все одно новий радикально-правий уряд Ізраїлю вже не захоче, як Перес, сісти з палестинцями за стіл переговорів. І це стане останнім днем Ясира Арафата на політичній сцені.

Терористи зірвали нинішній мирний процес на Близькому Сході. Але ХАМАС, схоже, має далекоглядніші плани: зробити війну постійною, а встановлення миру — неможливим. Для цього минулого року за сценарієм невідомого вбито Іцхака Рабина. А нині зроблено спробу усунути Шимона Переса та Ясира Арафата — політиків, які намагалися загасити арабо-ізраїльський конфлікт.

І саме тому більшість країн висловили свою підтримку Шимону Пересу, якому самотужки не подолати ХАМАС і тих, хто за ним стоїть. Саме тому Америка з Ізраїлем укладає угоду про спільну боротьбу проти тероризму. І, нарешті, саме тому в Єгипті проведений саміт миротворців.

Адже якщо у світі знаходяться сили, які об'єднуються на підтримку війни і тероризму, то чому б не об'єднатися і протилежним силам у боротьбі з убивцями? Планета поділилася на два табори: «хороших» і «поганих». Добро, є сподівання, переможе. І не тільки в Ізраїлі.

Надія БЕДРИЧУК.

Хроніка. Події. Факти

● *Москва*

СНД: з перспективою чи без?

Перспективи подальшого розвитку СНД — головна тема засідання Ради міністрів закордонних справ Співдружності незалежних держав, що відбулося в Москві. Робоча частина засідання розпочалася з обговорення розділів проекту перспективного плану інтеграційного розвитку Співдружності на 1996—1997 роки.

● *Вашингтон*

Скоротити, відмовити, урізати...

Затяжна фінансова криза, що її переживає Організація Об'єднаних Націй через небажання багатьох її членів вчасно платити щорічні внески до бюджету, змусила секретаріат вдатися до надзвичайних заходів економії. Як оголосив на прес-конференції заступник Генерального секретаря ООН у справах адміністрації та управління Джозеф Коннор, протягом двох років витрати організації буде скорочено на 154 млн. доларів. Це призведе до скорочення 800 посад, відмову від цілої низки програм, урізання адміністративних витрат.

США сказали боргові: рости великий

Державний борг США перевищив 5 трлн. доларів, повідомило американське міністерство фінансів. А минулої п'ятниці президент країни Білл Клінтон підписав законопроект, згідно з яким «стелю» держборгу буде піднято до 5,5 трлн. доларів. Його загальна сума складається із щорічних дефіцитів федерального бюджету.

● *Санкт-Петербург*

Поверніться, інвестиції, ми все пробачимо!

Форум енергетичної промисловості країн Центральної і Східної Європи відкрився вчора в місті на Неві. Його учасники — найбільші енерговиробники з 12 європейських країн, що представляють державні структури і приватні компанії. Обговорюватимуться питання досягнення адекватного рівня тарифів, проблеми неплатежів і повернення інвестицій.

● *Салала*

В арабському світі буде все спокійно?

Про намір провести в Ізраїлі референдум з питання про укладення нової угоди з палестинцями повідомив у місті Салала прибулий туди вперше з офіційним візитом Прем'єр-міністр країни Шимон Перес.

За словами Переса, він має намір отримати у правлячої партії «Авода» мандат на проведення переговорів з палестинцями щодо остаточного статуту «територій», а потім винести проект угоди на всенародний референдум.

В Омані Шимон Перес повинен провести переговори з султаном Кабусом бен Саїдом, обговорити комплекс міжнародних і регіональних проблем, а також різноманітні аспекти двосторонніх відносин. По закінченню візиту в Оман Перес відвідає ще одну арабську країну Перської затоки — Катар.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та інформаційних агентств.

Запрягайте, хлопці, ... верблюдів! Поїдемо по шовк

РЕСПУБЛІКА Узбекистан з перших кроків незалежності шукає своє місце в світовому процесі. Так виникла ідея відродження Великого шовкового шляху.

Самарканд, Бухара, Хіва, через які в давнину проходили великі торгові каравани, стали своєрідними оазисами. Але найбільшого розквіту вони досягли за епохи Тимуридів. Засновник цієї династії Тимур, нащадок одного з онуків Чингісхана, мав намір перетворити Самарканд на центр могутньої імперії.

Центральна Азія, включаючи і сучасний Узбекистан, аж до початку XX століття, була місцем пожвавленої комерційної діяльності.

Проте тривала ізоляція Республіки Узбекистан від зовнішнього світу в рамках кордонів колишнього Радянського Союзу зробила свою справу: централізована планова економіка зруйнувала усталені економічні, культурні зв'язки, національні надбання та багатовікові традиції. Нині незалежний Узбекистан як колишній географічний центр Великого шовкового шляху виступає з ініціативою його відновлення в XXI столітті і має на меті не лише економічне, а й культурне та історичне відродження народів, що його населяли.

Здійснення цього проекту потребує величезних зусиль та інвестицій, але саме і відкриває широкі перспективи на майбутнє.

Про це йшлося на міжнародній конференції, присвяченій питанням відродження знаменитого Великого шовкового шляху, яка відбулася нещодавно у Бухарі. Її учасники — авторитетні вчені, представники міжнародних організацій, зокрема ООН, сусідніх держав, владних структур — прийняли Звернення до міжнародних організацій з метою збереження культурної спадщини Узбекистану. Цей форум, на думку організаторів, дасть можливість зацікавленим країнам та агентствам виробити довгострокову програму дій на майбутнє.

Конференція ще раз нагадала відому істину — майбутнє повинно спиратися на плечі минулого.

Георгій МЕЛЬНИЧУК, перший секретар Посольства України в Республіці Узбекистан.

Про кого говорять

Країна багатьох королівств

НЕЩОДАВНО в Уганді знову офіційно поновили монархію. Держава протрималася без короля рівно три роки, відтоді як було накладено заборону на наслідування королівської влади.

Щоправда, четвертий монарх Генрі Вако Мулокі може керувати тільки однією з найбільших народностей країни, але королівський титул чогось-таки вартий. Так вважають в Уганді — країні багатьох королівств. Мулокі, спеціаліст із сільськогосподарської економіки, що його посадили на трон (на якому він, до речі, вже перебував до 1967 року) за тиждень до його 75-річчя, матиме в Уганді кількох «колег»: королів Буганди, Торо, Буньоро, Анколе... Монархи зобов'язані сприяти розвиткові своїх регіонів, але не мають ні політичної, ні адміністративної влади. Вони просто продовжують виконувати функцію вождів племен, відкривати урочисті церемонії та культурні заходи.

Головним господарем Уганди нині вважається президент Мусавені. Саме він три роки тому наклав заборону на продовження королівської традиції, вважаючи, що така кількість владик в одній державі може спричинити хаос та безладдя. Адже кожен з монархів претендує на головну роль.

Наталя РІЗНИК.

Пишемо нову Конституцію України

З ЯКИХ ДЖЕРЕЛ?

***ПРАЦЮЮЧИ** у Верховній Раді України, ми, коли є можливість, обмінюємось думками, оцінками сучасних подій і явищ.*

Зійшлись якось і залишаємось на тому, що заповів великий Кобзар: «... і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь».

Справді, особливо слушна і актуальна настанова. Для нас, сьогоднішніх, вона, мабуть, важливіша, ніж будь-коли раніше. Адже нині ціле українське суспільство занепокоєне тим, за якими законами, за якою конституцією доведеться йому жити, а державі діяти — йдучи від глибинних національних традицій чи залежно від зарубіжних зразків.

Погляди і позиції тут дуже різняться, нерідко поляризуються.

Дмитро Табачник, приміром, відстоюючи платформу «переважаючого європейського досвіду», не полінувався підрахувати і потім виставити на свою користь кількісну більшість країн Європи, де діють двопалатні парламенти. І це для нього один із найзначніших аргументів, що Україна має створити таку ж парламентську структуру.

На його думку, очевидно, противитись цьому можна лише з корисливими, закулісними цілями. У всякому разі, коли О.Мороз виступає проти двопалатного парламенту, то це, мовляв, цілком зрозуміло, адже нова структура скасує «посаду другого лідера в державі». Громадянські ж мотиви заперечення навіть не припускаються.

***ПРИБІЧНИКИ** зарубіжних зразків і практики, судячи з усього, ладні подібним же чином відстоювати й інші свої конкретні позиції, розцінюючи альтернативників, принаймні, як людей без широти поглядів, консерваторів.*

Побудований на «європейській» платформі проект нової Конституції України (від 15 листопада 1995 р.) активно пропагується його розробниками і патронатом як майже оптимальний, викінчений, «вилизаний до коми» — готовий для загального схвалення.

Однак, на наш погляд, існують і більш правомірні точки зору, позиції, підходи.

Відповідальні, глибокодумні люди, не заперечуючи важливості міжнародного конституційного досвіду, відбираючи з нього справді вартісне, спершу все-таки замислюються: а який саме і для чого той європейський чи й світовий досвід нам потрібен? Невже ж немає нічого подібного демократичного і передового, що виросло на українському грунті? Невже ж ніколи в світі і ні в чому в державотворчій справі ми нікого не випереджали? Тільки те й знали, що завжди пасли задніх, завжди робили гірше? І, може, в наш час зовсім уже застарів висновок І. Франка, що необережне запозичення зарубіжних зразків саме в прагненнях власного державотворення уже оберталось у нас на карикатуру?

Досить узяти до уваги лише стрижневий понятійний апарат проекту від 15 листопада минулого року, щоб зауважити: його розробники, мабуть, зовсім не стримували свою «монтажну» здатність такими питаннями. Якщо вірити їм, то, виходить, справді у всій нашій історії зроду не було нічого й нікого подібного й кращого, ніж «Національні збори» у складі «сенату» та «палати представників», ніж «кабінет», «прем'єр-міністр», «віце-прем'єр», «адміністрація», «імпічмент» тощо. Але ж, як відомо, «кролики — не просто кролики». І слова — не просто слова: за ними реальні явища або наміри.

Тож люди, які ставлять перед собою означені нами питання і пробують на них відповісти, перш ніж щось вирішувати, заглиблюються в історію і роблять там дивовижні відкриття, знаходять зразки й приклади такого рівня, якого й цілий світ не знав, зразки і приклади, до того ж, значно давніші, ніж у зарубіжжі.

Та, Боже збав, тут ні слова не скажемо ми про українську національну винятковість. Знаємо: у кожного народу в його суспільно-історичній творчості знайдеться щось особливе, своє, неповторне, в чому він веде перед і чим пишається.

А коли так, то чому ж нам навіть у випадках своєї явної першості і неповторності, віками стверджених національно-ментальних звичаїв і традицій цуратися рідного, обов'язково бігти, закатавши штани, на всесвітнє торжище за молодшими за віком і не завжди здоровішими наробками?

Кажуть: в історії України взагалі не слід шукати творчих теоретичних і практичних досягнень державобудівної справи. Мовляв, така тяжка в неї доля, що вона, принаймні, тривалий період не мала своєї державності. А значить — ні досвіду, ні досягнень не знайти.

Нісенітниця!

Незважаючи на те, що й справді історія українського державотворення не настільки тривала, як, скажімо, в Західній Європі, це не завадило їй бути творчо насиченою і багатою на відкриття, на плідне запровадження національних традицій.

Вони — ще від східнослов'янської державності, з часів Київської Русі, з джерел держави Богдана Хмельницького, від творчих пошуків справедливості і права для України І. Вишенського, Г. Сковороди, П. Орлика, В. Каразіна, Т. Шевченка і кирило-мефодіївців, М. Драгоманова, І. Франка, В. Винниченка, М. Скрипника, з досвіду державотворення в нашому столітті.

***ОБ'ЄКТИВНО** мислячі, справді зацікавлені в успіхові прогресивної, перспективної справи люди не відкидають апріорно й штучно як неприйнятне те, що зроблене їхніми опонентами, чи загалом корисних для національного розвитку шукань і явищ.*

Ось, приміром, Іван Багряний, будучи свідомим політичним противником УРСР, називаючи її «фіктивною державою з фіктивною самостійністю», «соборною колонією», все ж побачив і в ній багато цінного.

Ця держава, за І. Багряним:

— носила «ім'я України як нації»;

— була «нефіктивно презентована в ОН» (ООН);

— «під прапорами» своїми «нефіктивно» зібрала «докупи всі нефіктивні українські землі»;

— вивела із свідомості «найширших мас... геть поняття «малорос», «хахол» і «натомість у цій свідомості навіки» закріпила як «величезний здобуток» «поняття українець», «громадянин Української республіки»;

— створила «наявність великих кількісно і високих якісно фахових кадрів з усіх ділянок науки, техніки, мистецтва, господарства, військової справи та державного будівництва».

«Колосальним плюсом є, — зауважує І. Багряний, — що в соціальному розрізі український народ нині становить собою соціально однорідну масу без гострих внутрішніх класових протиріч в собі».

Наводячи саме ці міркування-свідчення, намагаємося бути об'єктивними і станемо судити, наскільки в іншому неправий письменник і політичний діяч. То предмет іншої розмови. А зараз — лише про підхід, про настрій на конструктив, на виявлення в будь-якому явищі корисного для загальнодержавної справи. Адже й найменше джерельце не тільки спрагу здатне втамувати. В ньому може бути вода цілюща.

Зміст і мета наведеного — якраз і показати, що з чистими намірами державотворення, заради таких намірів можна знайти корисний досвід, слушні рішення навіть там, де за мотивами ідейно-політичної ангажованості їх, здавалось би, й бути не могло.

Тим більше — більшою мірою і з більшою користю такий досвід і досягнення можна побачити у всій великій багатовіковій історії України.

Західній Європі, приміром, ще дуже далеко було до демократично-представницьких парламентів, до тих же самих Національних зборів, а в нас уже дуже добре, послідовно заявляли про себе народне віче, собор, коло, ряд, пізніше — з'їзд, а найчастіше, аж до сьогодні, — парламентська чи урядова рада: військова (на Запоріжжі), генеральна (задум П. Орлика), з'їзд Рад, Центральна Рада, Рада Народних Комісарів, Рада Міністрів, нинішня Верховна Рада... Навіть «чорна рада», та все-таки — рада.

Західноєвропейці, та й не лише вони, одначе, не цураються історичних назв своїх державних органів. І це не тільки «Національні збори». Зберігаються «скупщина», «сейм», «сторинг»: «народно сбраніє», «бундестаг», «кнессет», «державна дума», «риксдаг», «кортеси»... Звучить дещо мов ні на що не схоже, але в усіх випадках цілком зрозуміло, бо ж відтворює історично-національні реалії, а ще й часом аналогії нашим забутим чи штучно відкинутим, часто давнішим від інших національно-самобутнім назвам.

Західна Європа ще не знала практично республіканського устрою, нормативно усталених структур і порядку обрання вищого органу республіканської виконавчої влади, а в нас уже був уряд такого типу — виборний кіш, в особі кошового отамана (гетьмана) та старшини. (Існував такий уряд, правда, на базі звичаєвого права. Але ж скільки конституцій у світі закономірно вийшло саме із національного звичаєвого права, національних традицій!). Забули ми наче цей факт, цей досвід. У нас тепер — Кабінет міністрів. Називати нинішній уряд кошем, може, й справді не по-сучасному: не всі історичні назви придатні на будь-які часи. Та чому вилучати з назви уряду національне і справді-таки віковічне слово «рада», замінювати його іноземним, космополітичним? Це — незрозуміло.

Або давайте згадаємо таку ось, за описом Д. Яворницького, цілком чітку і неускладнену організаційно-правову процедуру з часів, коли ще ні американських президентів не було, ні «імпічмент», зрозуміло, не застосовувався.

«Если же товариство было недовольно за что-нибудь на свою старшину, то тогда после вызова кошевого объявляло ему, чтобы он отнес свою булаву или палицу к знамени и положил бы ее на шапку. А когда товариство при этом открывало за кошевым еще какую-нибудь вину или допущенную им заведомую несправедливость, то в таком случае, не стесняясь в выражениях, кричало:

— Покинь, скурвий сину, своє кошев'є, бо ти вже козацького хліба наївся! Іди собі геть, негідний сину, ти для нас неспособен! Положи свою булаву, положи!..

Кошевой немедленно повиновался: он бросал на землю свою шапку, сверх шапки клал палицу, кланялся всему товариству, благодарил его за честь, которую оно оказывало ему в течение года, и уходил с площади в свой курень. После ухода кошевого то же должны были делать, по солидарности с кошевым, судья, писарь и асаул, хотя бы к ним товариство и не обращалось со словом укора». (Д.І. Яворницький. Історія запорозьких козаків. У трьох томах, т.І, К., «Наукова думка», 1990, с.166).

От вам і цілком свій, національний, демократичний, простий і діловий порядок дострокового усунення з посади глави виконавчої влади — кошового отамана, гетьмана чи президента. Усунення людини не тільки через те, що вона сама не виправдала громадянської довіри, а й через те, що її підвела підлегла старшина, підлеглі посадовці виконавчої влади.

Такий порядок ефективно діяв і без карколомної іноземної назви довгі роки. І зараз би діяв настільки ж результативно, коли б його розумно модернізувати, пристосувати до сучасних умов. Але ж нам обов'язково подавай саме чужий «імпічмент». Сенс? Та ніякого іншого, крім того, щоб під виглядом «демократичного нововведення» завести такі умови і таку ускладеність процедури, щоб ніякого «імпічменту» нікому з наших президентів ніколи не трапилось.

До речі, і гетьманство як особливий, історично необхідний за конкретних умов інститут єдиновладного президентства виник в Україні ще тоді, коли європейський світ практично не знав інших найвищих республіканських державних посад.

Закономірно, що авторитарним главою держави і главою виконавчої влади був Богдан Хмельницький (час тяжкої війни і не на один, як кажуть, фронт). Він і сам називав себе «єдиновладцем і самодержцем руським». Зарубіжні посли величали його «справжнім государем». Навіть монархоборець Кромвель визнавав у гетьманові «імператора запорозьких козаків».

Саме до того ж історично необхідного, але тривалого досвіду належить і двотипне представництво в «парламенті»: козацька старшина (тип сенату) і «депутати» прямого обрання, прямого представництва (тип палати депутатів). До прямого ділення на палати справа, до речі, не дійшла. Але отака умовна «парламентська двопалатність» якраз в історично короткий і нетрадиційний період була покликана зміцнювати єдиновладдя гетьмана, а відтак — утвердження і виживання держави.

Все це на той час було обумовлено і необхідно.

***ОДНАК** у інші, теж тяжкі, теж кризові, правда, не военного стану часи, наші предки успішно обходились без гетьмансько-президентських інститутів, без гетьмансько-президентської «вертикалі» влади, яка, ще й не закріплена Конституцією, нині насаджується посилено.*

Взяти, приміром, період і процес переселення запорожців на Кубань. Вимушене, тяжке, страдницьке переселення, дуже непросте економічно-господарське облаштування в нових, незнайомих місцях, за умов воєнних дій на північнокавказькому порубіжжі... І разом з тим запорожці з успіхом пройшли випробування, запровадивши і чітко зберігаючи республікансько-демократичні традиції та форми полкового військово-адміністративного територіального устрою. Цього виявилось цілком достатньо. Без сенатно-палатної підтримки «президента» (його взагалі не було) і без «президентської вертикалі» виконавчої влади. Як бачите, перевірені неодноразово в час випробувань національно-демократичні форми і досвід державності, що гармонійно поєднували військову і цивільну організацію, здатну до маневру (гетьманське єдиновладдя в надзвичайний воєнний час), не переростали у військову чи іншу диктатуру (навіть у період того ж гетьманського єдиновладдя) і після різних тимчасових перемін знову легко трансформувались якраз у свою первинну, традиційну сутність.

Очевидно, їхнє вдосконалення, їхнє осучаснення й могло б стати основою і результатом творчого пошуку нових конституційних норм Української держави замість нав'язування нетрадиційних, виняткових явищ, прищеплення зарубіжних зразків і атрибутики. Звичайно, коли йдеться про утвердження справді демократичних порядків, а не про запровадження системи авторитарної влади.

Ще гірше те, що в проекті Конституції не отримує ні української, ні будь-якої чужої національно-державної позначки.

Це стосується невизначеного, ліліпутно-нерозвиненого розділу «Місцеве самоврядування», поняття «община» в ньому.

Що тут і для чого?

Виходить, найскоріше для того, щоб зруйнувати будь-яку діючу мережу і органи місцевого самоврядування. Бо що означає основа його — «колектив жителів», «община»?

Відомо, що для України — це найскоріше про неструктуроване явище громадсько-політичного порядку, синонімічне одночасному зібранню, з'їзду, раді громадськості, в іншому випадку — більш або менш постійному товариству.

За задумом М.П. Драгоманова, община (громада) як суб'єкт, носій народовладдя на різних суспільних рівнях (від села до суспільства в цілому) мала стати творцем держави і державної влади. Вчений при цьому покладався і на зарубіжний зразок Паризької громади (Паризької комуни), і, думаємо, на більш ранні, наші вітчизняні громади (комуни) XVIII століття — кулагівську, кліщинівську, турбаївську (остання мала й постійний орган — Громадську збірню). Але ні в самого М. Драгоманова, ні на практиці не знайти розмежування — де ж саме державна організація влади в цілому, а де місцеве самоврядування. Та й що таке Турбаївська громада (комуна) і Паризька комуна (громада) — місцеве самоврядування? Мабуть, трохи й так. Але ж скоріше — форма загальнодержавної громадської організації і влади, адже над ними ні іншої організації, ні іншої влади не було, поки самі громади (комуни) не були знищені.

Коротше кажучи, Конституція має вносити у суспільство чіткість, законність, встановлювати реальний, демократичний правопорядок. Для цього й слід використовувати і національно-традиційні форми, і корисний зарубіжний досвід. А коли такі форми і такий досвід лише напускають туману, вносять нечіткість і непевність? Це, мабуть, може призвести лише до того, про що попереджає член Конституційної комісії Олександр Ємець: викличе «довільні тлумачення», стане «детонатором конфліктів у суспільстві» (газета «Проспект», № 34, 1995 р.).

Нічого собі перспектива!

А можна передбачити ще й те, що детонатором конфліктів може стати ніким не керована авторитарна влада структур під вивіскою «президентство».

ПОСТАЄ перед нами ще одне питання, точніше, подвійне питання: в який спосіб доцільно приймати нову Конституцію і чому саме в цей спосіб — заради національно-державних традицій та основ чи чужинських зразків?

«Зарубіжники», судячи з усього, роблять ставку на прийняття Конституції референдумом, принаймні, ставку на залякування парламенту референдумом. У них аж два козирі. По-перше, референдум, безпосередня участь усього народу у визначенні своєї долі — що може бути демократичнішим і вагомішим? По-друге, в черговий раз буде «доведено» неспроможність нинішньої законодавчої влади в Україні і конструктивність та надійність президентської структури, вертикалі влади виконавчої.

Але насправді самим референдумом легітимність прийняття нової Конституції не забезпечити.

У нас нині немає належних можливостей навіть довести до всіх громадян повний текст проекту нового Основного Закону, хоча б через те, що тепер лише дуже незначна частина населення спроможна передплачувати газети. Немає можливостей, щоб абсолютна більшість виборців усвідомила і зрозуміла аж надто ускладнений, чужинськозвичаєвий проект.

І який результат?

Або громадяни в черговий раз зігнорують голосування — і з референдуму вийде величезна булька, або ж змушені будуть голосувати не свідомо, а під тиском навальної пропаганди. На це, друге, у «зарубіжників», думаємо, якраз основний розрахунок. Тільки так зможуть вони добитись бажаного, адже силова пропаганда — під їхнім контролем, у їхніх руках її важелі.

Політолог Микола Жуган у «Голосі України» (20.02.96) слушно нагадав,що саме референдумами приймались у свій час реакційні конституції (Франція, Греція, Чилі).

Він же пише про недавню подію: «Проведено референдум у Киргизстані. Президентові А. Акаєву народ надав необмежені повноваження, і в тому, що народ проголосує «за», не було щонайменших сумнівів. Апеляція до народу — дійовий популізм...»

Очевидно, і справедливо, і демократично за наших умов приймати нову Конституцію у Верховній Раді України, а коли вже це виявиться неможливим, то, мабуть, спеціально скликаною Конституційною асамблеєю, відповідно до спеціально ухваленого закону.

Звичайно, знову витрати на вибори асамблеї. Знову, як то кажуть, плакали народні грошики.

Але що ж робити, коли іншого виходу немає?!

Хай би тільки було це останнє!

... Зверніть, люди добрі, увагу на вивіски і рекламу на вулицях наших великих і малих міст, а сидячи перед телевізором, осмисліть ще раз, що ви бачите і чуєте.

Можна повірити, що ми вже охоче і повністю інтегровані в зарубіжний економічний, культурний і морально- психологічний світ, майже нічого в труді, в побуті, може, й у душі вітчизняного, національного собі не залишаємо. Можна повірити, що ми раді навіть чужинському питву з назвою, схожою на «блювоту», а не своїй джерельній воді цілющій...

Та задумаймось: чи той це світ, що справді нам потрібний, щоб інтегруватись у нього навіть нашим Основним Законом?

Чи то «великий світ великих людей і великих речей» (за І. Ільфом і Є. Петровим)? Чи, може, то якраз «маленький світ маленьких людей і маленьких речей» (за ними ж)?

Ні, Боже збав, ми не бачимо весь зарубіжний світ у другому («маленькому») варіанті.

Йдеться про те, на що і на кого ми самі перетворимось, коли сліпо, бездумно, на догоду чиїмось амбітним, клановим інтересам станемо добровільно жити за чужинськими законами, порядками і зразками (якраз — на світ «маленький»).

НЕ ЗАБУВАЙМО: українці в Європі, на планеті завжди були самобутніми і неповторними у всьому, в тому числі у практиці й ідеях державобудівничих, хоча й прагнули з іншими народами жити братами, соратниками, не цураючись їхньої першості в одному, ділячись із ними своєю першістю — в іншому.

Розумні віковічні Практика, Стиль, Закон!..

Валерій МІШУРА,
народний депутат України;
Євген ЛУК'ЯНЕНКО,
головний консультант секретаріату Комісії законодавчого забезпечення свободи слова та засобів масової інформації Верховної Ради України.

На шпальтах преси Рад

Субсидії: допомога чи... знущання?

Слов'янська районна газета «Вісті», що на Донеччині, вмістила кілька публікацій про те, як у місті організовано надання субсидій малозабезпеченим громадянам, зокрема, пенсіонерам, інвалідам, самотнім літнім людям, багатодітним сім'ям. Нещодавнє різке підвищення цін на комунальні послуги поставило цих громадян у вкрай скрутне становище, вони прагнуть одержати хоч мізерну грошову допомогу, обіцяну державою. Та одержати її не так просто.

Сотні людей записуються в чергу, щоб потрапити до служби субсидій, — розповідає на сторінках газети мешканець міста В.Сук. — А приймають за день 30—45 чоловік. Отож і чергують ночами, щоб хоч на другий- третій день оформити необхідні документи. У вузьких коридорах служби присісти ніде, від холоду і слабкості у багатьох старенських підкошуються ноги.

Автор наводить численні приклади того, як чиновники ображають знедолених людей, ганяють їх з однієї контори в іншу по різні довідки і резолюції.

А ось рядки з листа читачки Л.Волошиної:

«Коли Л.Кучму обирали Президентом, він обіцяв потурбуватися про пенсіонерів. Та, видно, за важливими справами забув про нас... Якщо не померли з голоду, не покінчили самогубством (а це тепер не рідкість), то для нас придумали новий мор: субсидії... Старим самотнім людям, яким по 65—85 років, необхідно пройти стільки інституцій, щоб одержати одноразову допомогу! Треба знайти депутата, голову квартального комітету, двічі відвідати міськвиконком і відділ соціального захисту... Та хіба не можна зібрати всі дані у міськсоцзахисті й не ганяти старих по кабінетах?»

А так щодня черги, черги... Вдень і вночі... І ходіння по муках.

***

До редакції «Голосу України» також надходять скарги читачів з інших областей про тяжкі поневіряння при одержанні належної субсидії. Місцевим Радам і держадміністраціям слід звернути на це увагу.

На те і Контрольна палата, щоб не було порушень

ПРАКТИЧНО кожний народний депутат України у своїй передвиборчій програмі обіцяв виборцям, що буде сприяти наведенню елементарного порядку у державі, боротися з марнотратством і корупцією у вищих ешелонах влади, дбати, щоб кошти платників податків, а це і є бюджетні кошти, спрямовувалися за їх прямим призначенням.

Це, до речі, і обов'язок кожного народного депутата України, згідно з Конституцією України та Конституційним договором від 8 червня 1995 року, де невід'ємним правом законодавчої влади є право контролю за органами державної виконавчої влади.

Верховною Радою України ще у травні 1994 року було прийнято рішення про необхідність утворення Контрольної палати Верховної Ради, яка б підпорядкована і підзвітна тільки Верховній Раді України і діяла незалежно від будь-яких інших органів держави.

Головною функцією палати є здійснення найвищого фінансово-економічного контролю парламенту за виконавчою гілкою влади, за своєчасним та ефективним виконанням доходної і видаткової частин державного бюджету України і надання об'єктивної, перевіреної інформації Верховній Раді про використання бюджетних коштів, кредитів, загальнодержавного майна тощо.

Адже ні для кого не секрет, що бюджетні кошти використовуються часто не за призначенням, украй неефективно, в деяких випадках навіть для збагачення певних кіл і кланів. Не маючи свого контрольного органу, Верховна Рада постає перед фактом невиконання бюджету та його складових статей тоді, коли вже неможливо вплинути на поліпшення ситуації.

Створення такого органу Верховної Ради забезпечує той механізм противаг між законодавчою і виконавчою гілками влади, який повинен діяти у розвинутій, демократичній державі.

Особливо необхідна Контрольна палата в час економічних потрясінь і кризи, які зараз переживає наша Україна, коли марнотратство і шахрайство набули вседержавного розмаху, коли корупція охопила вищі ешелони влади.

Досвід розвинутих країн свідчить, що саме у кризові для держави періоди зростає роль контролю. Це підтверджує, зокрема, досвід США, де ще у 1921 році конгрес заснував не залежний від виконавчої гілки влади федеральний контрольний орган — головну контрольну службу, яка забезпечує саме парламентський контроль за виконавчою гілкою влади.

Тому дивує і насторожує той факт, що значна кількість народних депутатів при розгляді питання «Про Контрольну палату Верховної Ради» 6 лютого 1996 року вже втретє хотіла провалити прийняття рішення з цього питання. Причому,кожен із промовців у принципі був за утворення такого органу, але під усілякими приводами намагався відвести законодавців від прийняття позитивного рішення.

Кожен повинен усвідомлювати, що існує державна система контрольно-ревізійних органів у структурі виконавчої гілки влади, яка здійснює внутрішній контроль. І ніхто не збирається підмінювати її або перебирати її функції на себе. Так в усьому розвиненому світі. Але також в усьому розвиненому світі функціонує і контрольний орган парламенту, який здійснює зовнішній контроль за виконавчою гілкою влади. Саме в цьому і є паритет влади, демократія.

Незважаючи на шалений опір противників гласності і контролю за ефективним використанням коштів державного бюджету, істина взяла гору. Комісія з питань фінансів і банківської діяльності зробила велику і грунтовну роботу. Це свідчить, що Верховна Рада, значна її більшість усвідомлює важливість і своєчасність даного закону.

Але ще багато є супротивників цього законопроекту і серед народних депутатів, і серед вищих службових осіб виконавчої влади. А це означає, що буде багато спроб «завалити» прийняття цього закону або затягнути на невизначений час його прийняття. Нині Комісія з питань фінансів і банківської діяльності готує законопроект до другого читання, з урахуванням доповнень і зауважень народних депутатів.

Отже, завдання і комісії, і Президії Верховної Ради, і кожного народного депутата, який на ділі дбає про державу, про народ України, зробити все, щоб законопроект "Про Контрольну палату" пройшов найближчим часом друге читання і був прийнятий як закон.

Нас, народних депутатів України, тут повинна об'єднувати одна мета — дати Верховній Раді таку Контрольну палату, яка була б справді органом найвищого фінансово-економічного контролю, чого сьогодні так не вистачає. Перше своє слово ми сказали: Контрольній палаті Верховної Ради України — бути! Тепер треба прийняти закон, щоб вона почала діяти.

Валерій ПАЛАМАРЧУК,
народний депутат України, член постійної Комісії з питань фінансів і банківської діяльності, член Міжрегіональної депутатської групи.

Якщо політична воля підмінює «арифметику»,

або Про інтеграцію поза законами економіки

— Об'єднання народів на рівноправній, цивілізованій основі продиктоване самим часом. Спинити його неможливо. Тепер важливо об'єднати всі розумні політичні сили Білорусі і Росії, які готові сприяти двом президентам у виправленні помилок минулого. — Олександр ЛУКАШЕНКО, президент Республіки Білорусь.

У Мінську виправляли помилки минулого. Ні, ще не було кривавої неділі 24 березня, свисту міліцейських кийків, нічних обшуків. Ще не було затяжних — зі смаком — поцілунків і по-братерськи міцних обіймів Лукашенка з його російськими патронами під час останнього візиту до Москви. Напередодні цих подій офіційне білоруське радіо і телебачення в перервах між нескінченними музичними передачами (в тому числі, про великого російського (!) композитора Бортнянського) і ще нескінченнішими рекламами транслювали заяви президента про необхідність прискорення ще поглибленішої інтеграції, підкріплюючи її прикладами досягнень просто поглибленої.

У столиці Білорусі дізналася я й про недоліки української зовнішньої політики: відгородившись від братніх народів кордонами й митницями, ми, виявляється, приречені на тотальний голод, холод, злидні і... націоналіста Кучму, якому «нема чого голову дерти, бо має на вихід у Європу єдині штани і ті, даруйте, зношені». Таким уявленням про життя в неінтегрованій Україні щедро ділилися зі мною рядові громадяни Білорусі: телефільм «Україна сьогодні» («достовірність» якого українська сторона оцінила нотою протесту), очевидно, справив на глядачів незабутнє враження. Багато хто з простих білорусів переконаний, що живуть набагато краще за нас, бо мають більшу середню заробітну плату — 85 доларів. І хоча, крім усього іншого, ціни в Мінську вищі за київські, не хотілося б зводити дискусію до теми президентських штанів. Можливо, інтернаціоналіст Лукашенко і має розкішний гардероб на вихід у Росію, але... Що насправді дало поглиблення інтеграційних процесів із східним сусідом білоруській економіці, наскільки виграла вона, наприклад, від митного союзу, врегулювання претензій фінансового характеру — так званого нульового варіанта, підписаного наприкінці лютого главами двох держав, інших спільних кроків по шляху до щойно укладеного договору про прискорення поглибленої інтеграції? Досвід Білорусі в цих питаннях надзвичайно цінний для України, також не обділеній власними розумними політичними силами.

— Від функціонування протягом одного року білорусько-російського митного союзу Білорусь одержала як мінімум 700 мільйонів доларів чистого прибутку. — Михайло МАРИНИЧ, міністр зовнішніх економічних зв'язків Білорусі.

Сам президент визнає, що хоча білоруська економіка і втратила від відміни мита в торгівлі з Росією, натомість одержує від партнера по інтеграції газ, нафту, деякі інші товари за пільговими цінами. Втім, Олександр Григорович більше любить говорити не про цифри, а про політичні набутки від зближення з Росією. Іноді здається, що він працював не директором отого тепер уже знаменитого радгоспу на Могилівщині, а його парторгом. Ще кілька плюсів до економічного ефекту інтеграції додали в Кабінеті міністрів.

— Не стало митних кордонів — білоруські товари вільно переміщуються російською територією. Митниці — справжнє лихо для багатьох експортерів. Крім того, за обопільною домовленістю, Росія відмовилася від створення альтернативних виробництв на своїй території — не буде противаги тим підприємствам, що є в Білорусі. Все це дало можливість збільшити експорт Республіки Білорусь у Росію порівняно з 1994 роком у 1,7 раза. — Михайло ГІРІЦ, прем'єр-міністр Білорусі.

Правда, після додаткових запитань прем'єр визнав, що ця цифра — наслідок підвищення цін, а не обсягів самого експорту.

Втім, не всі у Мінську поділяють захоплення президента «поглибленням» і «прискоренням». Навіть людина, відома в Білорусі як «батько інтеграції» трохи скептично ставиться до цієї теми.

— Інтеграція, про яку так багато говорять, — більше слова, ніж добрі діла. Принаймні, до цього часу. Експорт до Росії, за моїми даними, не збільшився і не може збільшитися: за рахунок підвищення додаткових цін на газ, нафту, електроенергію, метал, інші товари собівартість білоруських товарів вища за російські — і вони неконкурентоспроможні. — В'ячеслав КЕБИЧ, екс-прем'єр, депутат Верховної Ради тринадцятого скликання.

Звичайно, пан Кебич не заперечує й позитивних моментів тісного співробітництва Білорусі з Росією. За його словами, підписання митного союзу справді дало деякі переваги, хоча б ті, що людину не трясуть на митниці й не вимагають від неї, щоб віддала свою ковбасу. У відповідь на моє запитання, чи збільшилася від митного союзу кількість ковбаси в Білорусі, екс-прем'єр розвів руками.

— За два останні роки економіка республіки зазнала справжнього краху. Промисловість у пріоритетних галузях зменшила обсяги виробництва на 60—68 відсотків. Хоча заводи цієї сфери були основними в інтеграційній схемі між Білоруссю і Росією. Значно зменшилися обсяги виробництва у легкій промисловості, в сільському господарстві. Галузі, що в першу чергу інтегрувалися з Росією, або ті, що мають інтегруватися своєю продукцією на російському ринку, зазнали найсуттєвіших збитків: ці підприємства працюють сьогодні із завантаженням на 15 — 20 відсотків. — Геннадій КАРПЕНКО, заступник голови Верховної Ради Білорусі.

Чому? Представники опозиції, члени тіньового кабінету, серед яких чимало серйозних економістів, дають на це просту відповідь: обраний президентом і його оточенням інтеграційний курс має чітко виражену антибілоруську спрямованість. Не лише в політиці і культурі, а й в економіці. З такою відповіддю важко не погодитись, якщо подивитися на речі з позицій елементарної логіки, а не політичної волі.

Під час підписання «нульового варіанта» президенти Росії і Білорусі, усміхаючись перед об'єктивами, від імені двох держав великодушно пробачили один одному всі борги. Ніхто нікому нічого не винен. А, власне, скільки не винен? Конкретної відповіді на це запитання я не дістала. Навіть прем'єр М. Гіріц визнав, що це «була політична воля глав двох держав», а не конкретна «арифметика». Депутати обіцяли розібратися, «що ще за нульовий варіант?», опозиція називала його блюзнірством і знущанням над білорусами. Зрештою, одну цифру я виписала. Борг Білорусі Росії начебто становив 1,2 — 1,3 мільярда доларів. Скільки «пробачили» Росії, не знає не тільки наполоханий президентом електорат, а, напевне, й сам Лукашенко. Втім, нікого це особливо й не цікавило, оскільки апріорі відомо: Білорусь несамостійна, недієздатна і вбога, залежна від російських енергоносіїв, як наркоман від голки.

Автори «нульового варіанта» зробили вигляд, що не помітили іншої залежності — Росії від Білорусі. В геополітичному розумінні Білорусь — зручний для східного сусіда коридор у Західну Європу. За міжнародними правилами, користування таким коридором коштує недешево: виплати за транзит, усі необхідні в таких випадках мита. Крім того, на білоруській території й досі розміщені російські військові бази. За підрахунками незалежних білоруських і зарубіжних експертів (з різних джерел), транзит через Білорусь у вигляді трубопроводів, залізниці, автомобільного транспорту, використання повітряного басейну російською авіацією плюс витрати за розміщення військових баз коштували б Росії 2,7 мільярда доларів на рік. На рік! А Чорнобиль! Втім, «підписанти» не були «дріб'язковими». За традицією.

Кілька років тому, зійшовши на політичний олімп, Олександр Лукашенко підписав з Борисом Єльциним угоду про те, що прив'язана до російських енергетичних жил Білорусь не братиме жодних виплат з Росії за використання білоруської території. Братерська любов безмежна, але... Щедрий жест всебілоруського «батька» викликав подив навіть у тих, хто поділяє його палку любов до Росії, але зовсім не розуміє, до чого в даному випадку ця любов. Газом і нафтою, як відомо, там торгують акціонерні товариства «Газпром», «Юкос», «Лукойл», «Славнафта», транспортні перевезення за маршрутом Росія — Західна Європа і назад також зав'язані на приватні компанії. І від невиплат мита процвітають не любі білоруському серцю російські сябри, а обмежене коло капіталістів. (Єдина втіха — росіян за походженням). Звичайно, президента «Газпрому», наприклад, важко осуджувати: Білорусь як безмитна транзитна зона йому дуже вигідна: Європа одержує таким чином дешевший газ, що робить його конкурентоспроможним. Пан Вяхирєв мав би бути психічно хворим, щоб на це не піти. Хвалити Бога, здоровий, і як і кожний нормальний капіталіст, знає ціну грошам. Чому ж не знають білоруські лідери? Тут можна лише здогадуватися, що надто добре знають... Зрештою, це трохи інша тема.

Навряд чи й російські капіталісти настільки сприяють волі двох президентів до єднального здвигу, щоб

торгувати з «політичною знижкою». Закони бізнесу — вони й у Росії закони. Один лише приклад. Після початку акціонування Новополоцького і Мозирського нафтопереробних заводів під російські компанії «Лукойл» і «Юкос» білоруські підприємства одержують мазут по 72 — 74 долари за тонну. Для порівняння, тонна кувейтської нафти — не мазуту! — коштує 68 доларів. Звичайно, нафту з Кувейту треба привезти, але різниця в цінах однак не на користь інтеграторів. Адже продають не гонористій Україні, а своїй, слухняній Білорусі.

Викликає сумнів і домовленість сторін про аналогічні виробництва, на що посилався прем'єр-міністр. По- перше, факти засвідчують протилежне. Під Воронежем, наприклад, закінчують спорудження заводу, аналогічного білоруському тракторному. Створила Росія й дублюючі виробництва ряду підприємств радіоелектронної промисловості. Оскільки вони належать до оборонної сфери, навряд чи Росія закриє їх з доброзичливості до братньої Білорусі. По-друге, хто з ким домовився? Це в Білорусі глухо з приватизацією, а в Росії більшість підприємств вже давно помахали державі ручкою. Якщо оборонка ще під її контролем, то для власників якогось підприємства, що випускає холодильники, домовленість Лукашенка з Єльциним, даруйте, рівноцінна угоді зайця з медведем.

— Пишатися досягненнями інтеграції без економічних підстав неможливо. Створення єдиної митної системи, наприклад, так «сприяло новим позитивним умовам для торгівлі»: білоруські телевізори як не купували, так і не купують. Простоює тракторний, завод холодильників. Білоруський ринок забитий дорогими російськими автомобілями — внаслідок дії митного союзу вони тепер не бояться дешевших конкурентів із Заходу... Навіть не дуже сумлінний студент економічного факультету знає, щоб нормально торгувати — не обов'язково створювати єдиний митний простір. Торговельні угоди між справді незалежними державами можуть бути найрізноманітніші. На жаль, цього не «проходили» в «Політекономії соціалізму».

Хто справді виграв від інтеграції — так це російський капітал. Білорусь перетворилася на товар, який з благословення «гаранта державності» оптом і вроздріб розкуповують сусіди. — Сергій НАУМЧИК, член управи Білоруського народного фронту, екс-депутат.

Інтеграція по-білоруському, схоже, й не мала економічних цілей. Тим більше, не матиме їх новий варіант — прискореної поглибленої інтеграції. Бо цілком очевидна абсурдність цієї теми, якщо закони економіки підмінюють політичним диктатом.

— Інтеграція — це політичний хід нашого президента, спрямований тільки на те, щоб підняти свій рейтинг у Росії. Якщо там так нас люблять, де ж знамениті пільги? Чому заграють лише напередодні президентських виборів? Порятунок Білорусі — не в заангажованості на Росію, а в інтеграції у світову економіку. Треба дбати не про політичне благополуччя сусіда, а про власний народ. Нас справді ошукали, але не в 91-му, а два роки тому. — Андрій КЛИМОВ, підприємець, народний депутат Верховної Ради Білорусі.

Важко щось додати до цих слів. Стратеги і фахівці в галузі бліскавичних політичних шахів втягнули в чергову партію багатостраждальний білоруський народ. А рівень його життя і так, за образним висловлюванням самого Олександра Григоровича, «вже нижче коліна». А, може, це і є найвище досягнення інтеграції? А як іще прискориться й поглибиться...

Людмила КОХАНЕЦЬ.

Вітчизняний стиль

ПИЙТЕ ПИВО ПІННЕ МАРКИ «ОБОЛОНЬ»

ПРОДУКЦІЯ Київського пивзаводу «Оболонь» добре відома у кожному куточку України. Полюбляють пиво «Оболонь» також в Англії, Італії, Канаді, США, Росії. А до історії сучасної України підприємство ввійшло й тим, що отримало свідоцтво Фонду державного майна № 1. І з червня 1993 року функціонує як акціонерне товариство. Основними акціонерами є працівники заводу. І кожний акціонер свій добробут пов'язує з головою правління товариства Олександром Слободяном, якого шість років тому обрали директором пивзаводу «Оболонь».

Програма начальника лабораторії наукової організації праці і управління Олександра Слободяна була найпривабливіша і найзрозуміліша для кожного робітника. І з 5 кандидатів на посаду керівника перевагу було віддано йому. Колектив «Оболоні» не помилився: новий директор не відступився від жодного пункту своєї програми і, незважаючи на протистояння чиновників, крок за кроком виконував те, що пообіцяв робітникам: колектив узяв підприємство в оренду з правом викупу, потім став його власником, добився зростання випуску продукції, почав її експортувати. Нині на «Оболоні» високі і стабільні заробітки, виплачуються дивіденди, а у відділі кадрів складено список людей, які хотіли б працювати в цехах заводу. Та з підприємства ніхто не розраховується, хоча кількість працівників зросла на 400 чоловік. І, головне, люди бачать перспективу, відчувають себе власниками, і зацікавлені в тому, щоб їхня продукція була високої якості, щоб її виробництво збільшувалося. «Отже, ми влітку без проблем втамуємо спрагу?» — запитую у голови акціонерного товариства «Оболонь» Олександра СЛОБОДЯНА.

— Я почну здалеку. «Оболонь» випускає лише 13 відсотків усього пива в Україні. А на минулий рік припав пік спаду виробництва пива і безалкогольних напоїв у нашій країні.

— ... Саме цього, принаймні у Києві, не відчувалося. Раніше за пляшкою води чи пива доводилося ганятися, а тепер у кожному кіоску є...

— Це завдяки напливу імпорту. А наша пивна галузь у загоні. Правда, саме торік наш завод установив рекорди у своїй історії з виробництва пива і солоду, який ми продаємо іншим підприємствам. Ми також розливаємо прохолоджувальні, слабоалкогольні напої (типу «Джин-тонік»), мінеральні води за технологією компанії «Пепсіко-інк», які цілком можуть конкурувати із тими, що їх завозять з-за кордону. В цілому випуск продукції в порівнювальних цінах за останні роки збільшився майже вдвічі. І це в умовах економічної кризи в державі.

— А чому наша пивна промисловість не може протистояти імпорту?

— Ця проблема характерна для всієї економіки в цілому. І, особливо, для харчової промисловості. У нас практично на всіх підприємствах більшість устаткування морально і фізично зношене. Тому й така низька конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробництва.

— На Заході лінія з розливу пива змінюється на досконалішу через 5 — 7 років, а ми, наприклад, уже 16 років у двозмінному режимі працюємо на старому устаткуванні. Правда, торік поміняли одну лінію, але потрібно змінити ще п'ять. На інших пивзаводах України становище не краще, ніж у нас. Держава неспроможна нині закупити нові лінії з розливу води, пива. Та й своєю податковою політикою вона не стимулює виробника. Сьогодні, мабуть, АТ «Оболонь» із своєю продукцією є одним з небагатьох винятків у галузі. Нещодавно ми брали участь у «Санкт-Петербурзькому пивному аукціоні-96», де отримали золоту та бронзову медалі, ще раніше привезли бронзову медаль з Сочі, а срібну — з Мінська.

— Дегустаційний конкурс був міжнародний?

— Так. На нього виставили пиво найвідоміші фірми Голландії, Данії, Австралії, Чехії, Німеччини, Мексики, країн Балтії.

— Олександре В'ячеславовичу, а коли вам вдалося прорватися із своєю продукцією на ринки Заходу?

— У 1990 році. Пиво сподобалося нашим американським та англійським партнерам. Але пляшки, етикетки, упаковка... Пам'ятаю, як відправляли за кордон першу партію. Тоді вручну наклеювали етикетки, вкладали пляшки у коробки. До речі, ми створили прецедент у пивній галузі колишнього СРСР.

— А тепер на полицях вашої шафи я бачу пляшки з етикетками, яких ще не доводилося зустрічати в Україні.

— Це все йде на експорт, хоча за смаком пиво не відрізняється від того, що ви його купуєте тут. Нашим людям гірший напій ми не пропонуємо.

— А від чого залежить якість пива? Кажуть, що для пива «Оболонь» використовується артезіанська вода, якісний солод...

— Усе залежить від людей, які виготовляють солод, а потім з нього варять пиво. Вони у нього вкладають душу.

— А ви вживаєте пиво?

— Так, світле «Оболонь».

— Чому не випускаєте у металевих банках? Дорогі лінії?

— У всіх країнах цінують пиво у пляшках, бо пиву розлитому у бляшанки, особливо з алюмінію, неможливо гарантувати високу якість. Та й слід врахувати можливий негативний вплив на здоров'я чоловіків.

— Скільки відсотків пива з «Оболоні» надходить на експорт?

— П'ятнадцять. Могли б і більше експортувати, але треба думати про наших людей, які вже настраждались від усіляких дефіцитів.

— Олександре В'ячеславовичу, вас висунули кандидатом у народні депутати України по 14-му виборчому округу Києва. Невже вабить політична кар'єра?

— Я довго думав перед тим, як дати згоду на балотування. Аргументів проти було багато. Але у доленосний для України час треба комусь захищати інтереси вітчизняних виробників. Захищати законодавчо. Наші закони мають сприяти реформам, народженню власників, які зроблять суспільство багатим. Хіба то гідно людини, коли у дитячому садку, де мені довелося зустрічатися з виборцями, жінки мають платню два мільйони? Та й ще виплату грошей затримують...

— Чомусь думають, що власник, акціонер гребе лише під себе...

— Цю думку нам прищепила стара система. Після акціонування наше підприємство має змогу підтримувати інвалідів і ветеранів Мінського району, спрямовувати кошти на будівництво храмів, на документальне кіно. Ми є шефами школи і дитячого садка, готуємо до Олімпіади в Атланті екіпаж яхти. Я вже не кажу, що половину районного бюджету становлять надходження з «Оболоні». Тобто багатою країну зроблять підприємства, що процвітають, а не просять дотацій. Головне збалансувати податкову систему так, щоб вона стимулювала виробника.

— Вас не лякає те, що по 14-му округу вибори досі не відбувалися. Тобто люди не йшли голосувати?

— Не лякає. Вражає інертність, з якою виборці ставляться до долі України, до своєї долі.

— Може, люди не вірять, що щось можна змінити у нашому житті?

— Тим більше мені хочеться довести, що можна. По приклад далеко ходити не треба — це наше підприємство, де люди відчули себе господарем, де люди вміють працювати і добре заробляти.

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

На знімку: голова правління акціонерного товариства «Оболонь» Олександр Слободян.

Точка зору

Роман Яремчук: «Зменшення обігових коштів може призвести до фінансової катастрофи»

ЗА ЧОТИРИ роки незалежності світлотехнічна компанія «Ватра» зменшила обсяги виробництва на 34 відсотки. То не така вже велика цифра, коли взяти до уваги, що багато підприємств допускали такий спад, а то і більший — протягом одного року. Та в нинішніх умовах це «повільне» падіння мало тішить президента «Ватри» Романа Яремчука. Бо якщо найближчим часом не буде подолано кризу неплатежів, яка міцними щупальцями охопила нашу економіку, якщо не внесуть відповідні корективи у податкову політику, «Ватра», як, до речі, й інші провідні підприємства нашої країни, опиниться на мілині, а то й зовсім зупиниться. Хоча попит на її продукцію аж ніяк не поменшав, ніж був він п'ять чи десять років тому. Просто людям нічим розплатитися за порівняно дешеві ватрівські світильники.

— Романе Юліановичу, сьогодні маємо в економіці нетривку, мало того — небезпечну ситуацію, спровоковану глибокою платіжною кризою. Адже ціни — хочемо ми того чи ні — постійно зростають, а грошова маса, яка обслуговує виробництво, останнім часом залишається незмінною. З одного боку, наших урядовців, прихильників такої економічної лінії можна зрозуміти — треба втримати «віжки» гіперінфляції, вийти з того небезпечного процесу, який душить-нищить економіку, а з іншого — чи довго так може витримати виробництво?

— Справді, найперша причина наших сьогоднішніх негараздів — жорстока платіжна криза. Я розумію: не можна друкувати нові і нові гроші, знецінюючи їх. Бо в основу всього покладена монетарна політика, політика творення грошового поля нашої економіки. Але що трапиться, коли не годувати дитину? Ми одного ранку прокинемося — а вона вже мертва. Щось подібне може статися і з нашою економікою, якщо і надалі продовжуватиметься жорстка, чи точніше — жорстока монетарна політика. Зменшення грошей в обігу може призвести до фінансової катастрофи.

Ми грубо знехтували законом, без додержання якого не може нормальним чином працювати економічна система: товар — гроші — товар. Ні, ми не такі примітивні, що не знаємо азбучних ринкових істин, не розуміємо, чим це нам може загрожувати. Та й кожна держава, яка виривалася з цупких «обіймів» економічної кризи, буквально балансувала на інфляційному лезі бритви, щоби не зірватися в прірву гіперінфляції. Але в даному разі, як на мене, ми забагато прислухаємося до підказок збоку, ніби своєї голови не маємо. Та й усі ці зарубіжні радники не знають реалій нашого життя, нашого менталітету. Отож і не завжди рекомендують правильний курс «лікування» нашої економіки.

— Отже, ви за те, щоби балансувати на «лезі бритви», але не виходити за межі можливого. Бо тоді можемо полетіти сторч головою, з непередбаченими наслідками.

— Саме так, бо коли зовсім зупиниться виробництво — це, без перебільшення, стане початком катастрофи для нашої молодої держави.

— Але «Ватра» поки що дає собі раду?

— Дає, але якою ціною. Річ у тому, що наші економічні зверхники доволі примітивно уявляють собі нинішню ситуацію. Від них лише чуємо: «Випускайте тільки ту продукцію, яка потрібна, яку куплять».

Але що потрібно? Ось наша компанія протягом грудня минулого року реалізувала продукції на 326 мільярдів карбованців. Але через банк — тобто «живими», реальними грошима — пройшло лише 79 мільярдів. А решта — по бартеру. Скажімо, металурги розплатилися за нашу продукцію металом, шахтарі — вугіллям. Ми, до речі, те вугілля продали енергетикам, і таким чином «погасили» борги за електроенергію. То довгий шлях взаєморозрахунків, і кожен на цьому шляху щось «наварив». І як наслідок — ми вчасно не можемо виплатити людям зарплату, «закрити» усі податкові статті, бо не маємо «живих» грошей — лише 24 відсотки зароблених грошей пройшли в грудні через банк. А в січні — ще менше: 18 відсотків.

Я розумію, що мусимо вийти з гіперінфляції, з тої ями, в якій опинилися. Для того й запроваджена жорстка монетарна політика. Але де та позначка, де та межа, яку не маємо права переступити. Бо можемо опинитися в ситуації, коли й яма занадто вже глибока, та ще й драбина зламана.

Продукція, яку сьогодні виробляє «Ватра» — а це різноманітні побутові і виробничі світильники, — потрібна усім. Але оскільки в людей немає грошей — то і наші світильники в Україні не купують.

Так, протягом останнього часу темпи інфляції зменшилися. Але це — не самоціль. Найголовніше, щоб у нормальному режимі запрацювало виробництво. Лише за такої умови набере «другого дихання» наша економіка.

— Тепер почасти нарікають на звуження ринку для товарів українського виробництва. І, мовляв, якби існував Радянський Союз, то ситуація зі збутом виглядала б набагато привабливішою за ту, яку маємо тепер. Чи то насправді так?

— Ми завжди жили в полоні ілюзій та міфів. І ще довго будемо від того відвикати. До звуження ринків призвела насамперед якість українських товарів, які не можуть конкурувати зі своїми зарубіжними аналогами. Через свою низьку якість і високу собівартість.

Сьогодні 60 відсотків своєї продукції «Ватра» відправляє на експорт, причому — третина експорту йде до західних країн за конвертовану валюту. Марку нашого об'єднання добре знають у Білорусі, Росії, Туркменистані... До речі, найбільше клопоту з неплатежами маємо, як це не парадоксально, в Україні.

— За такої фінансової скрути, мабуть, немає змоги вкладати гроші у наукові розробки, у розвиток виробництва?

— Мусимо вкладати, як би нам не було тяжко. Бо інакше завтра не витримаємо конкуренції з тими, хто це постійно робить. До речі, цього року суттєво міняємо номенклатуру виробів — більшість найменувань продукції маємо намір оновити, зробити її сучаснішою не тільки за дизайном, але й за технічними параметрами.

Минулий рік був для нас, мабуть, найтяжчим. Ми добряче відчули на собі прес монетарної політики, коли немає за що купити матеріали, немає чим людям заплатити, розрахуватися з енергетиками — та що там говорити. Та ми, очевидно, мусимо пройти в Україні через психологічну нестабільність народу. І нині маємо відверто зізнатися перед самими собою, як на сповіді, що ми є бідними. І треба чимшвидше виходити із цієї непривабливої ситуації.

— «Ватра» міцно зав'язана із закордонними постачальниками?

— Дуже міцно, бо ми не можемо обійтися без таких металів, як мідь та алюміній, котрих в Україні немає.

— Купляєте в Казахстані чи в Росії?

— Ні, на Заході. Тепер невигідно це робити на Сході, бо якість металу така собі, а гроші деруть як з мами рідної. Росія взагалі вийшла за всі межі розумного. Сьогодні російська мідь коштує на сорок відсотків дорожче від тих цін, за якими потрібний нам метал можна купити в європейських країнах. Отож і орієнтуємося на Європу, бо воно і дешевше, і якість металу значно ліпша. Та й ближче.

(Закінчення на 12-й стор.).

У номер

● *Одеса*

Ядерна енергетика: як бути з жінками?

Українське ядерне товариство провело в Одесі семінар «Ядерна енергетика і жінки», учасниками якого стали працівники атомних станцій, наукових і навчальних закладів, представники владних структур, політичних партій, екологічних та жіночих організацій, преси, спеціалісти Держкоматому України. В дискусії, що розгорілася, були й полярні точки зору: від тверджень, що атомна енергетика — це вкрай небезпечне зло, і до впевненості, що вона є панацеєю від усіх економічних, і соціальних негараздів. Та більшість все-таки висловилася за те, аби, не вдаючись до крайнощів, й далі розвивати атомну енергетику, подбавши при цьому про надійну технічну й екологічну безпеку. Чимало уваги було приділено й умовам роботи на станціях, де серед обслуговуючого персоналу — 42 відсотки складають жінки.

● *Запоріжжя*

Молоку та хлібу — чисті умови

Днями набрало чинності розпорядження голови Запорізької міськради Олександра Головка про заборону торгувати на території міста молоком із цистерн та бідонів, а хлібом та хлібобулочними виробами — з машин, причепів і лотків. Міські власті вирішили за необхідне піти на такий крок через несприятливий санітарно-епідеміологічний стан в місті, бо зафіксовано зростання гострих кишкових отруєнь. Купувати молоко і хліб відтепер наказано лише в спеціалізованих відділах магазинів і спеціально обладнаних кіосках, що відповідають санітарним нормам.

● *Чернівці*

Дністер дає новий струм

Нещодавно було поставлено у випробувальний режим перший гідроенергоагрегат Дністрогесу-2, що зводиться в Сокирянському районі Чернівецької області. Потужна машина працювала без відхилень, виробляючи вкрай потрібний нашій економіці струм. Тому державна приймальна комісія ухвалила рішення про введення його в експлуатацію.

Як повідомив голова правління відкритого акціонерного товариства Дністрогесбуд Віктор Юшкевич, тепер колектив узявся за монтаж наступного гідроенергоагрегата. І якщо роботи належним чином фінансуватимуть, то його буде передано експлуатаційникам у вересні — жовтні.

Щодо третьої машини, то її буковинські енергетики також спроможні змонтувати до кінця року.

Загалом на Дністрогесі-2 діятимуть три агрегати, що мають сумарну потужність понад сорок мегават.

Повідомлення

АТ «Український інноваційний банк» повідомляє, що строки передплати на акції VI-го випуску **перенесено.** Передплата на акції Укрінбанку VI-го випуску проводиться з 4.04.1996 р. по 4.10.1996 р.

Правління АТ «Укрінбанк»

Пропозиція

Запорізький феросплавний завод можна ставити за приклад будь-кому. Якщо на багатьох промислових гігантах постійні простої, протягом кількох місяців не виплачують заробітну плату, нема за що утримувати об'єкти соціальної сфери, то на феросплавному за останні роки сто сімей справили новосілля, з'явився свій агроцех. Тут твердо вирішили — про що офіційно повідомили міську Раду — не передавати жодного об'єкта соціальної інфраструктури на баланс міста.

«Регіон» знайшов вихід з кризи. Справа — за столицею

Більше того, два роки тому розпочали реконструкцію третього цеху з виробництва металевого марганцю та феромарганцю. Як стверджує голова правління акціонерного товариства В'ячеслав Гаврилов, «новий цех перевершує будь-яке феросплавне світове виробництво». Погодьтеся, мало хто може похвалитися такими здобутками за останні роки. Лише торік завдяки ритмічній роботі, розширенню ринків збуту на Запорізькому феросплавному наростили обсяги виробництва на 105,4 відсотка до рівня 1994 року.

Однак енергетична криза лютого призвела до паралічу всієї промисловості Запорізької області.

— Мені важко когось звинувачувати в цьому, — каже заступник голови облдержадміністрації Петро Ванат. — Дивує, що останнім часом чомусь більше говорили про те, кому не давати електроенергії, ніж про забезпечення паливом блоків теплових електростанцій. До речі, запоріжці запропонували цікавий вихід з цієї ситуації. Але їхні пропозиції досі не знайшли розуміння в Києві.

А полягають вони в тому, що енергомісткі підприємства області, передовсім металургійні, беруться самотужки забезпечити паливом два енергоблоки Запорізької ДРЕС, які постійно простоюють через відсутність вугілля і газу. А електроенергію, яку завдяки цьому буде вироблено, використовуватимуть для своїх виробничих потреб. Особливо ті підприємства, які працюють на експорт. А це — феросплавний завод, алюмінієвий комбінат, «Запоріжабразив», «Запоріжтрансформатор», «Дніпроспецсталь» та ін.

Саме задля виконання цього завдання промислові підприємства області об'єдналися в паливно- енергетичний консорціум «Регіон». Нещодавно тут обрали нового керівника — В'ячеслава Гаврилова.

До слова, тут вважають, що додатково вироблена енергія лишатиметься в області і, якщо в процесі роботи з'являться фінансові ресурси, «Регіон» визначить, куди їх спрямувати. Однак все це потрібно вирішити на урядовому рівні.

Володимир ДУПАК.

На знимку: перша плавка металічного марганцю.

Фото Бориса ДВОРНОГО (Укрінформ).

Конверсія

Спасибі міні-акумуляторам

Першу партію малогабаритних кадмієво-нікелевих міні- акумуляторів виготовлено на гайворонському заводі «Актан». Підприємство колишньої оборонки вже давно почало шукати вихід із скрутного становища, вдаючись до випуску побутової та іншої техніки. Однією з «паличок-виручалочок» стало серійне виробництво міні-акумуляторів, на які нині чималий попит. Першими замовниками стали львівський завод «Поліроп» та кілька підприємств електронної промисловості.

Микола ВОЛОК.

Кіровоградська область.

Новинка

Комп'ютерний... млин

Половину борошна для забезпечення потреб усіх хлібокомбінатів області дає новий млин акціонерного товариства «Луганський комбінат хлібопродуктів». Керування технологічними процесами здійснюється через комп'ютери з єдиного пульту управління, що дуже важливо нині. 300 млрд. карбованців, витрачених на придбання швейцарського обладнання, колектив комбінату заробив сам, тимчасово відмовившись від одержання дивідендів на вкладені приватизаційні сертифікати.

Анатолій КОБЕЛЬНЮК.

Луганська область.

Роман Яремчук: «Зменшення обігових коштів може призвести до фінансової катастрофи»

(Початок на 11-й стор.).

— Певно, що будь-які прогнози — річ невдячна і доволі ризикована. Та все ж таки, що маємо робити, щоби поліпшити економічну ситуацію в країні?

— Сьогодні, як на мене, з'явилася надія на ліпше. Але вона ще доволі нетривка — досить одного непевного, неправильного кроку, як ця надія враз зникне- розвалиться.

Що маємо робити, аби того не сталося? Насамперед треба пом'якшити кризу неплатежів. Бо якщо і надалі будемо силовими методами гальмувати-стримувати інфляційні процеси, не збільшувати в обігу грошової маси, то, вважайте, підпишемо смертний вирок нашій економіці і нашій незалежності. Треба балансувати, маневрувати на грані реально допустимого, не розкручувати маховик інфляції. Як це робили, скажімо, американці в часи великої депресії чи німці у післявоєнні роки. Певно, що не все маємо сприймати того за чисту монету, не все нам підходить, але на чужих успіхах, як і на помилках, треба вчитися.

Проблем у нашій економіці багато. Але найголовніше — це платіжна криза. Бо неможливо купляти світильники чи меблі, коли грошей бракує на хліб насущний та одежу. Наші економічні поводирі дуже примітивно — я не боюся своїх слів — розглядають цю проблему на мікроекономічному рівні. На заводах, фабриках, в агрофірмах — тобто там, де виробляють якийсь товар, звідки в державну казну надходять податки. Та й, зрештою, не відстежують належним чином процесів, які там сьогодні проходять. «А ви, — повчають нас, — робіть таку продукцію, яку люди куплятимуть». Але то є, перепрошую, примітивна балаканина, звичайнісінький популізм. Бо, даруйте, за що куплятимуть, коли люди місяцями зарплати не отримують?

«А ви, — кажуть, — платіть більше людям». А де ж ті гроші взяти, коли в результаті нинішньої жорсткої монетарної політики ми дійшли до того, що лише 17—20 відсотків коштів від реалізації продукції проходить через банк. А на решту — акти про взаємний залік. Так тими актами ні зарплати не виплатиш, ні податків не сплатиш.

Чи взяти фіскальну політику. Торік зі ста відсотків прибутків 96 відсотків пішли на різні податки, збори тощо. А на кожен карбованець заробітної плати треба платити два з надлишком карбованці податків. Отже замість того, щоби стригти вівцю, з неї знімають шкіру разом з вовною.

То назвіть мені підприємство, яке може вижити за таких умов?

Треба зменшити податковий прес. Бо чим він буде легшим, тим більше коштів поступатиме в державну казну. Про це всі говорять, але ніяких кроків у цьому напрямку ніхто не робить.

Розмову вів Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.

Тернопіль.

Нагороди

«Горобинову» смакували прискіпливо

Горілка «Сумська горобинова» припала до смаку прискіпливим дегустаторам у США. На всесвітній виставці-огляді ароматизованих спиртних напоїв у Чикаго її було удостоєно золотої медалі.

Фірмовий напій сумчан давно завоював добру славу у цінителів гіркої не лише в Україні. Торік 80 відсотків цього товару пішло на експорт. Нещодавно лікеро- горілчаний завод освоїв ще одну новинку — бальзам «Женьшеневий». Він має цілющі властивості й чудовий смак.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Суми.

Зоряний час «Кварцу»

Присудити престижну нагороду «Діамантову зірку якості» чернівецькому відкритому акціонерному товариству «Кварц» — такого висновку дійшли кращі експерти Америки, Європи, Азії та Африки, що їх залучив Мексиканський національний інститут маркетингу до вивчення технічних характеристик товарів з маркою «Кварцу».

Раніше це підприємство працювало виняткðво на оборонну промисловість як постачальник високоточних електронних приладів, вузлів і компонентів до найновіших видів озброєнь. Тепер «Кварц» у рамках конверсії переводить свої потужності на випуск товарів широкого вжитку. Особливий попит серед населення мають малогабаритні холодильники, які можна використовувати в автомобілях, дачних будиночках, у туристичних подорожах. Адже вони працюють у двох режимах — охолодження й обігріву.

Василь БАБУХ.

Чернівці.

Спорт

Не везе «Дніпру» із «Шахтарем»

Кубок України з футболу. 1/4 фіналу: «Шахтар» (Донецьк) — «Дніпро» (Дніпропетровськ) — 2:2 (4:2 по пенальті). 0:1, Топчієв, 11, 1:1, Старостяк, 46, 1:2, Полунін, 53, Воскобойник, 87. «Нива» (Вінниця) — «Нива» (Тернопіль) — 1:0. 1:0, Паршин, 69. «Таврія» (Сімферополь) — «Динамо» (Київ) — 0:1. 1:0, Головко, 7. «Кремінь» (Кременчук) — «Металург» (Запоріжжя) — 2:1. 0:1, Бабій,1, 1:1, Леонов, 37, 2:1, Ателькін, 67.

Вболівальники, мабуть, добре пам'ятають драматичний фінальний матч минулого року між «Дніпром» і «Шахтарем». Тоді гірники на останніх хвилинах зрівняли рахунок, а потім вирвали перемогу. Майже за цим сценарієм розвивалися події і у нинішній зустрічі. Здавалося, що після голу Полуніна «Дніпро» спокійно доведе гру до переможного кінця, але гірники знову нагадали: «Шахтар» має бійцівський характер і славу бійцівської команди. За три хвилини до завершення тайму Воскобойник знову зрівняв рахунок. А пенальті господарі пробили влучніше.

Викликав інтерес і поєдинок старих суперників у Сімферополі. «Таврія» готувалася дати вирішальний бій киянам. Але лідер чемпіонату не дав підстав сумніватися у його прагненні зробити «дубль». У киян було багато можливостей для взяття воріт господарів, але переможним виявився гол колишнього гравця «Таврії» Головка.

Ще один штрих із чвертьфінальних поєдинків. «Кременю» перемогу над «Металургом» принесли влучні удари колишніх гравців «Шахтаря» Леонова та Ателькіна. Ось що значить кубкове виховання!

Тепер у півфіналах 26 квітня зустрінуться: «Динамо» з «Кременем», а «Шахтар» з «Нивою». Господарів поля виявить жеребкування.

***

Відбулися перші півфінальні матчі розіграшу Кубка УЕФА. В Мюнхені «Баварія» зіграла внічию — 2:2 з «Барселоною», а чеська «Спарта» на своєму полі поступилася «Бордо» — 0:1. Матчі-відповіді пройдуть через два тижні.

Гроші поза конкуренцією

Коментар

ПОПРИ значне зацікавлення уряду розвитком приватизаційних процесів і фондового ринку американський долар серед інших цінних паперів залишається поза конкуренцією. А намір побачити в пересічному громадянинові стратегічного інвестора — така собі «рожева» мрія.

Спостерігачі запевняють, що задовольнити амбіції реформаторів на ринку капіталів заважає фактична відсутність вторинного ринку цінних паперів. Якщо так, то слід почекати, доки земля і нерухомість стануть товаром, інакше в цивілізованих рамках капітал не втримати. І, схоже, чим довше чекати, тим більше втрат зазнає наш омріяний інвестор-громадянин. Внаслідок девальвації української валюти, штучного знецінення основних фондів, тіньового розподілу капіталів. Отже, гроші залишаються поза конкуренцією, про що свідчить, до речі, привабливість валютних сертифікатів та інших цінних паперів банківських установ.

Розміщення цінних паперів держави серед населення, на чому наполягав голова правління Нацбанку Віктор Ющенко, загальмувалося з тривіальної причини — мало хто спроможний викласти за одну облігацію внутрішньої позики 100 мільйонів карбованців. А укладати трастові угоди з комерційними банками невигідно ні громадянам, ні банкам. Правда, банкіри подейкують, що очікують урядового рішення емітувати для фізичних осіб облігації номінальною вартістю 10 мільйонів карбованців. Але в такому разі важко сподіватися, що доход цих цінних паперів перевищуватиме ставку за депозитними вкладами ощадбанків, як було — у 1,5 раза.

Найпоширенішим серед населення цінним папером залишається акція приватизованого підприємства, дивіденди за якою часто-густо нараховуються здебільшого з огляду на її номінальну, а не ринкову вартість. Утім, не скрізь однаково. Потужні акціонерні товариства на сході України тим часом не потерпають від браку внутрішніх і зовнішніх інвесторів, але й вони вже мають справу з таким видом цінних паперів, як вексель. За підрахунками незалежних експертів взаємна заборгованість підприємств усіх форм власності досягла 1,1 квадрильйона карбованців. Це нині чи не найуразливіший цінний папір. Низьколіквідний, як і більшість цінних паперів в Україні.

Сергій ВУСАТИЙ.

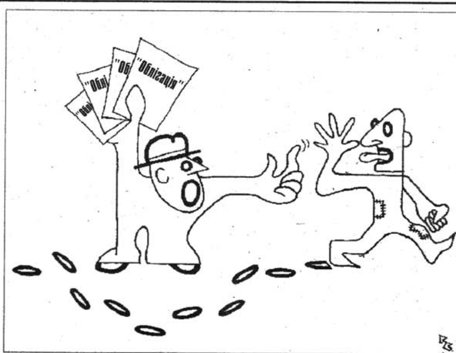

Житло — своїм коштом

СЕСІЯ Полтавської міськради прийняла рішення щодо випуску облігацій внутрішньої місцевої цільової позики «Житло для всіх».

Керувалися прагненням не зменшувати обсягів житлового будівництва за дефіциту бюджетних коштів. Фінансування здійснюватимуть безпосередньо впродовж будівництва житла, а це досить-таки короткий термін — близько 14 місяців, що не кожному по кишені. Тож передбачено випустити 3 види облігацій (залежно від термінів погашення): короткотермінові — від 1 до 3 років; середньотермінові — від 3 до 10 років; довготермінові — більш як 10 років. Якщо «процес піде», то є реальна можливість добудувати вже цього року кілька майже готових житлових будинків у новому мікрорайоні Огнівка, а також звести нові — у центрі міста.

Досвід випуску таких облігацій у місті Комсомольську підтверджує, що це реальна і перспективна справа.

Григорій ГРИНЬ.

Полтавська область.

Від першої особи

АТ виявилось не те

БЕСІДА із заступником директора Луганського пивзаводу з фінансово-економічної діяльності, президентом обласної організації Партії любителів пива Сергієм Калиниченком почалася із згадки про ячмінний напій, до якого, як мені здавалося, споживач втрачає інтерес. Виявилось, я помилявся.

— Справді, ринки і магазини завалені донецьким, харківським, запорізьким, чернігівським, київським пивом. Конкуренти завдають неабиякого клопоту. Але ж і не дозволяють розслаблятися. Якби не було їх, навряд чи ми купили б за 30 мільярдів карбованців німецький пастеризатор. Сонечко пригріє — попит на пиво зросте, почнемо випускати пастеризоване пиво — побачимо, хто кого.

Наш завод один з перших в області акціонувався. Створили акціонерне товариство закритого типу «Луганський пивоварний завод». Чому саме закритого? Колектив викупив підприємство і не захотів ні з ким ділитися пакетом акцій. Солідні дивіденди, які стали одержувати пивовари, переконали у правильності такого рішення.

Так здавалося і любителям пива. З'явилися нові сорти, високої якості: «Ольхови» (на честь братів Ольхових, які 100 років тому заснували пивзавод), «Даниловське» (на честь сьогоднішнього мера Луганська Олексія Данилова, котрий постійно допомагає заводу), «Аваль» (зрозуміло, на честь банку, який теж не стоїть осторонь). У передове підприємство прагнули вкласти приватизаційні сертифікати й люди зі сторони. Але, зрозуміло, їх не приймали.

Тим часом, АТ відкритого типу постійно знижували обсяги виробництва. Почали подейкувати, що сертифікати вкладати просто немає сенсу, бо там, де пахне дивідендами, все схоплено. І тому на Луганщині одержало приватизаційні сертифікати 62 відсотки населення, а вклало їх у виробництво тільки 30.

Зовсім недавно Луганський пивзавод дещо змінив статус — він став акціонерним товариством відкритого типу. Схоже, що користі від цього не буде нікому. Значних коштів у людей немає, вкласти в наше виробництво їм нічого. Акції — дуже дешеві, а тим часом, як я вже казав, один пастеризатор коштує 30 мільярдів карбованців. Купили нову лінію для наклеювання етикеток — 7 мільярдів. І це при тому, що весь завод оцінено лише у 130 мільярдів.

Анатолій КОБЕЛЬНЮК.

Луганська область.

Майнові сертифікати у липні можуть анулювати

КРИЗА в економіці знецінює інвестиційні сертифікати, гальмує приватизаційні процеси в суспільстві — такого висновку дійшли учасники Всеукраїнської наради з проблем фондового ринку, яка відбулася нещодавно у Києві. Більш предметно про це висловлюються аналітики відомої консалтингової фірми «Інмарк» — її генеральний директор Євген НЕДБАЙЛО та його заступник Віктор БЕРЕСТ, з якими одразу по закінченні наради зустрівся наш кореспондент Сергій ВЛАД.

В. Берест Є. Недбайло

—Власне, назва вашої фірми стосується інформації з питань маркетингу — найзлободеннішої, як на мене, проблеми. На нараді йшлося про труднощі, пов'язані зі становленням ринку цінних паперів, а відтак приватизацією взагалі. Отже, про ваші дослідження на цьому терені.

Віктор БЕРЕСТ:

—Ми тривалий час співпрацювали з Мінмонтажспецбудом, займаючись розвитком соціальної інфраструктури будівельного комплексу України, тож, природно, з пропозицією зробити предметний аналіз корпоратизації виробництва, приватизаційних процесів першою до нас звернулася корпорація «Укрмонтажспецбуд». На сьогодні це — десятки акціонерних товариств різних типів, орендних та підприємств зі змішаною формою власності в усіх куточках України.

Євген НЕДБАЙЛО:

—З огляду на Указ Президента України «Про завдання та особливості приватизації державного майна в 1990 році» це дослідження мало непересічне значення. Адже відповідно до указу процес видачі населенню майнових сертифікатів має завершитися вже 1 липня, до цього моменту має фінішувати і мала приватизація. А тим часом близько 19 мільйонів громадян ще й досі їх не отримали, отже, як показало наше дослідження, 15 мільйонів акціонерів, про яких представники Фонду держмайна говорять як про власників, такими можуть вважатися лише умовно.

—Чому?

Віктор БЕРЕСТ:

—Хоч як парадоксально, акціонери корпорації не мали на час їхнього опитування, акцій. Мало того, значна кількість робітників не могли сказати нічого певного про останні акціонерні збори, розмір річних дивідендів, пакети акцій. А декого не обходило взагалі, по що він пішов до каси — по зарплату чи дивіденди.

Євген НЕДБАЙЛО:

—Впадало у вічі, що за всім цим непорозумінням стоять керівники старої формації, дуже далекі від нинішніх ринкових реалій. Чимало з них і не приховували, що схильні до добре знайомих адміністративно-командних важелів управління, а не ринкових.

—І все-таки повернемося до процесу роздержавлення майна за допомогою майнових сертифікатів. Адже ви не будете заперечувати, що це чудовий засіб капіталізації суспільства. Але громадяни, навіть одержавши майновий сертифікат, не знають, які перспективи у їхнього ваучера на тому чи іншому підприємстві. Чи досліджували ви цю проблему?

Віктор БЕРЕСТ:

—Авжеж. І дещо можемо порадити. Громадянам, зацікавленим у високій доходності свого сертифіката, завжди варто поцікавитися рентабельністю власного капіталу підприємства, рентабельністю продажу його продукції та коефіцієнтом капіталізації. Збільшення перших двох показників завжди призводить до збільшення прибутковості акцій, а зменшення — навпаки. Коефіцієнт капіталізації відображає співвідношення власних і позичених коштів, через це його зростання призведе до зменшення прибутковості ваших акцій.

Євген НАДБАЙЛО:

—Для пересічного громадянина це складно. Тому я б порадив звернутися по консультацію, якщо не до фінансового посередника, то до фахівців фондового ринку.

—Як ви гадаєте, що буде з майновими сертифікатами населення, які не встигнуть перетворитися в акції до 1 липня?

Євген НЕДБАЙЛО:

—Вони втратять свою силу. Тобто їх просто анулюють. Тому слід поспішати.

Такого дешевого базару в Україні ще не було

У Запоріжжі відкрито інформаційно-торговельний майданчик з торгівлі компенсаційними сертифікатами

Вперше

Майданчик — місце зустрічі покупця та продавця, де на табло міститься інформація щодо пропозицій та попиту на компенсаційні сертифікати: їхня мінімальна та максимальна ціна.

У перші два дні роботи Запорізького інформаційно-торговельного майданчика максимальна ціна за один компенсаційний сертифікат номіналом один мільйон карбованців склала 280 тисяч карбованців, а мінімальна — коливалась від 250 до 255 тисяч карбованців.

За інформацією голови правління АТ «Інвестиційна компанія «Орбіта-Інвест»» Бориса Гребнівського, який створив цей майданчик, лише реклама про відкриття майданчика та перший день його роботи істотно збільшили кількість запорожців, що виявили бажання отримати свої компенсаційні сертифікати у відділеннях Ощадбанку.

Володимир ДУПАК.

Запорізька область.

Серед щасливчиків — 50 тисяч

Понад 50 тисяч власників акцій відкритого акціонерного товариства «Мотор Січ», за підсумками роботи підприємства торік отримають по 224 відсотки дивідендів на кожну акцію номіналом 105 тисяч карбованців. Додамо, що основна маса робітників і пенсіонерів заводчан володіють пакетом акцій з 15 штук.

Рішенням загальних зборів акціонерів «Мотор Січ» на виплату дивідендів буде спрямовано 488,7 мільярда карбованців. Виплата має розпочатися за графіком з середини квітня.

Володимир ДУПАК.

Запорізька область.

Державні облігації: це вигідно всім, але доступно лише багатим

Умовами випуску облігацій внутрішньої державної позики 1996 року передбачено, що розміщення державних облігацій здійснюється на добровільних засадах серед фізичних та юридичних осіб, із щоквартальною виплатою гарантованого доходу з розрахунку 90 відсотків річних, тобто 7,5 % на місяць.

Очевидно, що більшість з населення України не проти була б придбати такі облігації, зважаючи на те, що доход розміром 90 % річних, або 7,5 % на місяць, перевищує відсоток, який виплачується за депозитними вкладами ощадбанками, в 1,5 раза.

Позатим, номінальна вартість однієї облігації становить 100 мільйонів карбованців.

ПБ

ТАКОГО НЕМАЄ НАВІТЬ У ШВЕЙЦАРІЇ!

Панове!
"ПРАВЕКС-БАНК"
відкриває
АНОНІМНІ КОДОВАНІ ВАЛЮТНІ РАХУНКИ.

Для відкриття рахунку не потрібні ні паспорт, ні особисте посвідчення, ні підпис. Нічого! Тільки СКВ!

W N S E

Наша адреса:
Київ-21,
Кловський узвіз,
9/2.
Телефони:
(044) 294-81-00,

Ліцензія НБУ № 32.

Залишити слід

- ВИГОТОВЛЕННЯ
- ЗОБРАЖЕННЯ БУДЬ-ЯКОЇ СКЛАДНОСТІ
- ЛАЗЕРНА ТЕХНОЛОГІЯ
- СУЧАСНА ОСНАСТКА

trodat & COLOP

Графика-М

печатки
штампи

Київ, пр. Перемоги, 16. Тел. 274 1050, 274 4134
Харків, пр. Леніна, 23. Тел. 30 21 11, 40 90 43

Ліцензія МВС України: Київ № 0083, Харків № 0032

- ☑ **аккумуляторы**
- ☑ **пластины**
- ☑ **тяговые батареи**
- ☑ **лампы ЛД-40, ДРЛ-250**
- ☑ **телефонные аппараты VEF**

Предлагает предприятие «Электронтехсервис»
со склада в г. Желтые Воды Днепропетровской обл.
Факс (05652) 2-76-47 Тел.(05652) 2-79-74, 3-28-36
Телетайп 349695 РОТОР, 349696 РОТОР

ОРГАНИЗАЦИЯ ПОКУПАЕТ
ЛОМ И ОТХОДЫ НЕРЖАВЕЮЩИХ СТАЛЕЙ
в объёме не менее трёх тонн.
Тел./факс:
в Киеве (044)220-61-54, 230-23-79,
225-67-67, 224-96-33
в Днепропетровске
(0562)92-48-25, 92-93-41
в Луганске (0642)52-36-96, 52-49-37

НАСОСЫ
ГЛУБИННЫЕ
ЭЦВ 4", 5", 6", 8", 10", 12"
И БЫТОВЫЕ
со складов в Буче и по Украине
(50 моделей,станции управления и защиты, спецпровод)
Тел. в Киеве: (044) 530-9402, 276-2588
Тел. в Буче: (04497) 52-4-02
Звоните нашим региональным представителям:
Черновицкая обл., Новоселица : (03733) 2-06-49, 2-06-58
Черкасская обл., Лысянка : (04749) 2-26-80, 2-24-82
Волынская обл., Горохов : (03379) 2-28-33, 2-13-89
Хмельницкая обл., Виньковцы : (03846) 2-14-92
Чернигов : (04622) 2-40-15
Черкассы : (0472) 42-30-67
Днепропетровская обл., Желтые Воды : (05652) 2-76-52
Черновцы : (03722) 2-19-64

ПРОДОЛЖАЕМ ФОРМИРОВАТЬ СЕТЬ ДИЛЕРОВ

«ПРИПЯТЬ»

ХОТИТЕ СТАБИЛЬНУЮ РАБОТУ? СТАНЬТЕ БУХГАЛТЕРОМ

ХАРЬКОВСКИЙ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
продолжает набор учащихся на курсы "Бухгалтерского учета".

Вы получаете документ государственного образца, который дает право работы в государственных, и в коммерческих структурах.

ЗАОЧНОЕ ОБУЧЕНИЕ ЗА 1 СЕМЕСТР

- не выезжая в Харьков;
- прием в течение всего года без ограничений по возрасту или образованию;
- обеспечение новейшими учебниками в постоянное пользование.

Лицензия Министерства образования № 321 от 22.11.95

Вы немедленно получите условия обучения,
если напишите по адресу: 310129, г. Харьков, а/я 8924
или позвоните по телефону: (0572) 339-536, 927-751

ФИНИСТ

Маємо завжди в продажу:
Трактори МТЗ-80; 82 УК; Л; М.
Запасні частини до них; Д-243.
Обміняємо на цукор, борошно, крупи, тушонку, згущене молоко, олію, горілку та інше.

Телефони у Луцьку: (03322)
4-21-35, 4-33-84, 4-42-57.

Производственное объединение
Запорожская Атомная Электростанция

К сведению общественности

Производственное объединение "Запорожская АЭС" обратилось в Национальную комиссию по вопросам регулирования электроэнергнтики Украины с просьбой о выдаче лицензии на осуществление предпринимательской деятельности, связаной с производством электрической энергии; передачей электрической энергии местными (локальными) электросетями; поставкой электрической энергии по регулируемому тарифу; поставкой электрической энергии по нерегулируемому тарифу; оптовой поставкой электрической энергии на территории Украины.

Почтовый адрес: 332608, Запорожская область, г. Энергодар
Телефон: 3-63-59; Телетайп: 627445 "АТОМ";
Телекс: 127586 BER UX; Факс: 3-69-27

Предприятие реализует:
- бензин, дизельное топливо, моторные и индустриальные масла в ассортименте;
- металлопрокат, трубы (в т. ч. нержавеющие), электроды;
- трактора ЮМЗ;
- КТП, трансформаторы, кабельно-проводниковая продукция;
- крановые электродвигатели.

Тел.: /0562/ 67-64-55, 93-32-62,
тел./факс 99-70-57.

---

7 травня 1996 року о 13 годині в приміщенні Клубу Буринського цукрового заводу відбудуться загальні збори акціонерів відкритого акціонерного товариства «Буринський насіннєвий завод».

Порядок денний:
1. Прийняття статуту товариства.
2. Вибори керівних та контрольних органів товариства.
3. Різне.

Реєстрація акціонерів розпочнеться о 10 годині ранку в приміщенні клубу.
Для реєстрації необхідно мати: паспорт і запрошення.

Правління.

Повідомляємо нашим клієнтам та діловим партнерам, що юридична фірма «Мосесов і Радзієвський» у зв'язку із змінами у складі партнерів фірми закінчила свою перереєстрацію і тепер має назву юридична фірма «Радзієвський і Задорожний».

Наша адреса та контактні телефони залишились без змін:

м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4-Б. Для листів: 252025, Київ-25, а/с 134/7
Телефон: (044) 291-80-21
Факс: (044) 291-09-32.

Інформація про другий випуск акцій

акціонерного товариства «Акціонерна страхова компанія «Трансмедстрах-Україна»

1. Характеристика емітента

1.1. Акціонерне товариство відкритого типу «Акціонерна страхова компанія «Трансмедстрах-Україна» (надалі Компанія).

1.2. Місцезнаходження Компанії: Україна, Львів, вул. Антоновича, 73 (офісні приміщення — вул. Чернівецька, 11, вул. 1. Огієнка, 1).

1.3. Компанія створена шляхом реорганізації товариства з обмеженою відповідальністю «Страхова компанія «Трансмедстрах-Україна», зареєстрованого Розпорядженням Виконкому Ради народних депутатів Радянського району Львова № 136 від 20.03.1992 року та перереєстрованого 31.12.1992 року Виконкомом Львівської міської Ради народних депутатів, реєстраційний № 04544 (рішення загальних зборів ТзОВ «ТМС-Україна», протокол № 7 від 02 листопада 1993 р.).

Акціонерне товариство вікритого типу «Акціонерна страхова компанія «Трасмедстрах-Україна» зареєстроване Виконкомом Франківської районної Ради народних депутатів Розпорядженням № 907 Ф0021 від 09.12.1993 року.

Статут затверджений рішенням Установчих зборів АСК «Трансмедстрах-Україна», протокол № 1 від 25 листопада 1993 року.

Статутний фонд Компанії сформований за рахунок акцій перої емісії та становить 3 млрд. крб. Всі акції реалізовані за номінальною вартістю і повністю оплачені.

Предметом діяльності Компанії є страхування, перестрахування та фінансова діяльність в межах, визначених законодавством.

1.4. Чисельність працівників Компанії — 32 чол.

1.5. Професійні дані про керівних осіб Компанії:

Щедрий Петро Володимирович — директор, економіст за фахом, кандидат економічних наук, загальний стаж роботи — 17 років.

Репіна Леніана Олександрівна — старший бухгалтер, освіта середня спеціальна, загальний стаж роботи — 36 років.

1.6. Баланс «Акціонерної страхової компанії «Трансмедстрах-Україна» за 1995 рік

Баланс «Акціонерної страхової компанії «Трансмедстрах-Україна» за 1995 рік

млн. укр. крб.

Актив	Код	На початок звітного року	На кінець звітного року
Нерухоме майно, право користування будинками, спорудами	010	2712	2281
Розрахунки з учасниками	020	1785	—
Фінансові вкладення:			
не повернуті в строк	030	—	—
вклади в статутні фонди	040	—	—
депозитні рахунки та інші види вкладень в банках	050	1550	4450
державні цінні папери	060	—	—
облігації та інші папери	070	—	—
інші види вкладень	080	—	—
Розрахунки з дебіторами по страховій діяльності:	090	—	39
з іншими страховиками та операціями перестрахування			
з іншими суб'єктами страхового ринку	100	—	—
Інші розрахунки з дебіторами	110	2704	1571
Грошові кошти	120	946	13228
Інші активи	130	132	1081
Збитки минулих років та звітного року	140	—	—
Баланс	150	9289	22650

млн. укр. крб.

ПАСИВ	Код	На початок звітного року	На кінець звітного року
Статутний фонд (капітал)	200	3000	3000
Резервний фонд	210	—	—
Інші види власних та прирівняних до них коштів	220	—	—
Резерв по страхуванню життя	230	—	—
Резерв по обов'язковому страхуванню майна радгоспів	240	—	—
Резерв з інших видів страхування	250	4046	6869
Резерв запобіжних заходів	260		9286
Кредити банків та кошти	270	—	—
Розрахунки дебіторів по страховій діяльності	280	—	—
із страхувальниками			
з іншими суб'єктами страхового ринку	290	—	—
Інші розрахунки з кредиторами	300	730	2971
Інші пасиви	310	1513	524
Баланс	320	9289	22650

Достовірність балансу підтверджено Аудиторським висновком Західно-Української аудиторської фірми.

Номер ліцензії — 000742, (видана Аудиторською Палатою України, рішення № 730 від 13.06.1995 року).

1.7. На момент прийняття рішення про другу емісію акцій Компанія не мала простроченої кредиторської заборгованості.

Адміністративні та економічні санкції органами Державного управління, судом чи Арбітражним судом до Компанії не застосовувались.

2. Опис ділової активності емітента

2.1. Компанія здійснює страхування на підставі ліцензій Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю України № 75/57 від 15.12.1993 р. та № 75/57-1 від 30.12.1994 р., які передбачають 16 видів страхової діяльності.

Основним напрямком діяльності Компанії є здійснення медичного страхування.

Компанія розробила та запровадила оригінальну модель медичного страхування з застосуванням організаційно-методичного, інформаційного та програмного забезпечення технології медичного страхування.

Кількість застрахованих по договорах особистого медичного страхування складає понад 10.000 осіб.

Застрахованим надається висококваліфікована повноцінна медична допомога та медичні послуги в кращих медичних закладах.

Різноманітні страхові програми дозволяють задовольнити потреби широкого кола застрахованих, забезпечити надання лікувально-профілактичної та оздоровчо-реабілітаційної медичної допомоги в амбулаторно-поліклінічній, стаціонарній та інших формах.

2.3. Компанія здійснює майнове страхування вантажів та особисте страхування пасажирів від нещасних випадків на території розташування підприємств Львівської залізниці. Кількість укладених договорів страхування перевищує 15000.

2.4. Компанія забезпечує комплексний страховий захист юридичним особам, в першу чергу акціонерам. Компанія надає комплексні послуги по страхуванню, які включають страхування майна, вантажів, особисте медичне страхування працівників та страхування від нещасних випадків.

2.5. З метою забезпечення фінансової стабільності та вимог законодавства до рівня платоспроможності, Компанія здійснює перестрахування з широким колом страхових організацій в Україні.

3. Дані про емісію акцій

3.1. Рішення про другу емісію акцій прийнято загальними зборами акціонерів від 21 лютого 1996 р., протокол № 5.

3.2. Метою використання фінансових резервів, що залучаються від другої еімісї акцій є збільшення статутного фонду Команії, що забезпечить розширення її діяльності в галузі страхування та перестрахування.

3.3. Обсяг емісії другого випуску акцій складає 50.000.000.000 крб.

3.4. Акції випускаються двох видів: прості іменні та іменні привілейовані.

Власники простих іменних акцій мають право:

брати участь у Загальних зборах Компанії особисто або через свого представника;

вносити свої пропозиції щодо порядку денного Загальних зборів;

передавати право голосу Раді акціонерного товариства;

брати участь в управлінні Компанією в порядку, визначеному Установчою угодою та Статутом;

отримувати частину чистого прибутку (дивіденд) від діяльності Компанії, що їм належить в порядку, передбаченому установчими документами та рішеннями загальних зборів (Ради) Компанії;

отримувати оперативну інформацію про діяльність Компанії в порядку, встановленому загальними зборами акціонерів Компанії;

користуватися переважним правом на придбання додатково випущених Компанією акцій перед іншими особами;

при ліквідації Компанії одержувати свою частку в майні Компанії, пропорційну кількості належних їм акцій, після погашення всіх заборгованостей Компанії перед третіми особами.

3.5. Власники іменних привілейованих акцій мають право:

першочергового одержання дивідендів;

першочергового задоволення майнових інтересів при ліквідації Компанії.

Привілейовані акції не дають права їх власникам на управління Компанією.

3.6. Запланований курс акцій другої емісії визначається згідно з попитом на акції та їх пропозицією. При продажу акцій можливе застосування, часткової оплати акцій згідно статті 30 Закону України. «Про господарські товариства».

3.7. В разі перевищення або недосягнення планованого рівня передплати акцій Компанією прийматиметься рішення згідно з вимогами ст. 30 Закону України.

Кількість акцій другого випуску складає 500.000 штук. У тому числі простих іменних акцій — 450.000 штук та іменних привілейованих акцій — 50.000 штук.

Номінальна вартість однієї акції складає 100.000 карбованців.

3.8. Прості іменні акції другої емісії матимуть серію ІП2 з порядковими номерами в інтервалі від 000001 до 450000. Іменні привілейовані акції другої емісії матимуть серію ІПР2 та з порядковими номерами 000001-050000.

3.9. Власники акцій Компанії мають можливість на пільгових умовах одержувати страховий захист своїх майнових та особистих інтересів «Про господарські товариства».

3.10. Продаж акцій здійснюватиметься за адресою: Львів, вул. Огієнка, 1 (тел./факс 0322-27-12-20).

Початок продажу —15 квітня 1996 року, закінчення —14 жовтня 1996 року.

Дивіденди виплачуються за рахунок чистого прибутку Компанії, що залишається в її розпорядженні після сплати визначених законодавством податків та платежів до бюджету, створення фондів, передбачених Статутом Компанії.

Дивіденди нараховуються на номінальну вартість акції незалежно від терміну її обігу.

Виплата дивідендів здійснюється готівкою за адресою: Львів, вул. Огієнка, 1 або шляхом перерахування на рахунок акціонера в банку.

4. Дані про попередню емісію акцій

4.1. Перша емісія акцій здійснена на суму 3.000.000.000 (три мільярди) крб., в тому числі випущено 27000 (двадцять сім тисяч) простих іменних акцій номіналом 100.000 (сто тисяч) крб. на суму 2.700.000.000 (два мільярди сімсот мільйонів) крб. та 3000 (три тисячі) привілейованих іменних акцій номіналом 100.000 (сто тисяч) крб. на суму 300.000.000 (триста мільйонів) крб.

1-ша емісія акцій зареєстрована Міністерством фінансів України (Свідоцтво № 344/1/94 від 09 вересня 1994 р.).

4.2. Власниками акцій першої емісії є 35 акціонерів, у тому числі 9 юридичних та 26 фізичних осіб.

4.3. У власності керівних працівників Компанії перебуває 1230 акцій на загальну суму 123.000.000 (сто двадцять три мільйони) карбованців, що становить 4,1 відсотка від загальної кількості випущених акцій.

5. Фактори ризику

Факторами ризику, що можуть вплинути на діяльність Компанії, є:

зміни в законодавстві щодо діяльності страхових організацій;

погіршення економічного становища страхувальників — юридичних та фізичних осіб, що обумовлює обмежений попит на страхові послуги;

інфляційні явища в економіці країни.

Арбитражным судом Закарпатской области по адресу: 294008, г. Ужгород, пл. Народная,4, возбуждено дело № 107/7 о банкротстве Закарпатского акционерного коммерческого банка «Лесбанк» (294000, г. Ужгород, ул. Волошина,52, корсчет 70016120 в ОПЕРУ Закарпатского облуправления НБУ в г. Ужгороде, МФО 312334).

Анонс

Бери шинелю, пішли на схід!

КРІМ двох-трьох імен, увесь істеблішмент нової української естради вийшов з «рутівської» шинелі. Її надягав майже кожен, хто робив крок убік від незворушно примітивної естетики «совка» на пригріту сонечком територію, де дозволено музикувати всьому цивілізованому світу в міру скромного розмаїття людських сил.

Слід зазначити, що то була бойова напівпартизанська модель музичного крою, яка викликала очевидну неприязнь ортодоксів соціалістичної високої моди. Час розставив усе на свої місця. Поповідкриття першої, другої і третьої «Червоних рут» уже давно не партизанять. Які нині партизани з Олександра Тищенка, Ірини Білик, Жанни Боднарук чи Олександра Пономарьова? Щодо року, джаз-року, джаз-попу, фолк-джаз-року, технопанку й такого іншого, то ці на рідних теренах залишатимуться відносними партизанами ще довго — далися взнаки десятиліття протилежної естетичної пропаганди. Ще б не далися! Дай Боже кістки зібрати. Ми не Америка, де, відраховуючи центами здачу, кожна лоточниця з морозивом наспівує джаз.

Натомість партизанять фаворити останньої «Рути». Щоправда, здебільшого на УТ-1, не кажучи вже про ICTV. О часи, о звичаї! Вся Україна чула й чує, як купила мама неправильного коника, гадає, що воно таке — задумливо-медитативна «Ганджя», перед вечірньою казкою кайфує разом з 14-річною дитиною, яка з нетривіальною експресією припрошує «цілу ніч ти зі мною танцювате», а в середовищі 4—12-літніх найбільший хіт усіх часів і народів — «Сірко собака» (кажу з усією відповідальністю як мама). Вітчизна слухає двох чарівних дівчат, які з невластивим їх вікові спокоєм і вельми узагальнюючи стверджують: «Мертвий світ — мертві люди», аналізує мелодику й туалети ніжного L. Кравчука і таке інше.

Якій серйозній людині це сподобається? Нема таких. І міністр культури «і мистецтв» вживає на колегії політесного вислову «спірна «Рута». Правильно робить, бо кому, як не людині, яка прийшла в міністерство з ідеєю професіональності отих самих «мистецтв», відчувати, що 14-річний Олександр Коновалов, 16-річна Яна Заварзіна чи 18-річні «Вхід у змінному взутті» не закінчували консерваторії? Дасть Бог, колись закінчать, і ефемерний термін «професіональне мистецтво» сповниться реального змісту, не такого безпорадно провінційного, як нині (мова про естраду).

Отож фінансування гастролей лауреатів кримської «Рути» було викреслене з планів міністерства твердою і далекою від «спірності» рукою. Зазначимо, що йдеться про тур півднем та сходом України. «Те, що вони зробили в Донецьку й Криму, нездатні зробити багато партій, разом узятих!» — зауважив на колегії і підтвердив у розмові з нами Іван Драч (опускаємо титули).

Незважаючи на відчуття «спірності», яке з приходом нових людей посилилося в свідомості Мінкульту, гастролі вже розпочалися і триватимуть до кінця квітня. Впродовж місяця 35 лауреатів останньої «Рути» відспівають чистісінькою українською в 15 містах сходу й півдня України — Харкові, Одесі, Донецьку, Луганську, Дніпропетровську, Миколаєві, Симферополі, Севастополі... Фінансує гастролі фонд «Відродження», дбаючи коли не про академічно поставлені голоси, то про професійно розроблену державницьку культурну політику — вже точно. У кожній області до 35 музикантів долучаться ще й місцеві лауреати й дипломанти. Південь і схід дали цього разу справді багато талантів. Плем'я молоде.

«Достобіса талановитий народ!» — в запалі вигукнув на першій прес-конференції директор «Рути» Т.Мельник одразу по закінченні фестивалю. Він тоді ще був настроєний романтично, і йому здавалося, що «дорога дальняя — легка».

Сорок років — пам'ятаєш, Тарасе, цю фатальну біблейську цифру? Точно можна сказати тільки те, що «Рута» подолала вже шість із них.

Людмила МИКИТЮК.

З телетайпа

Розкаявся — отримай гроші в касі

В Італії створено спеціальний підрозділ поліції для охорони мафіозі, котрі розкаялися. До нього ввійшло 600 агентів, які цілодобово оберігатимуть життя і діяльність злочинців, котрі погодилися співробітничати з органами охорони порядку. В Італії понад 110 членів «Коза ностра», які, опинившись у в'язниці, висловили готовність розповісти слідчим про злочини мафії. Всі вони, а також близько 5 тисяч членів їхніх сімей перебувають під охороною і на утриманні держави. «Мафіозі, які розкаялися», вже тепер отримують нові документи, їм надають житло і роботу. Між державою і злочинцем укладають офіційний контракт.

Втім, часто-густо вони, користуючись різноманітними пільгами, й надалі... брешуть. Вигадують за підказкою «з волі» обвинувачення проти визначних політиків, поліцейських. За новими правилами, якщо когось спіймають на наклепництві, йому доведеться сплатити державі всі гроші, які було на нього витрачено в період «співробітництва» з владою.

Запитували — відповідаємо

Як до Німеччини, то вже й на крилах

Чи можна відправити простим листом кореспонденцію з України до країн Європи? Місцеве відділення приймає листи до Німеччини за тарифом авіапошти. Ще кілька років тому із закордоном можна було листуватися на вибір — або за допомогою наземного транспорту, або ж повітряного.

Дмитро КЛУСОВ.

Дебальцево Донецької області.

Хоча пошті, на відміну од людини, й дані крила, пересилання поштових відправлень здійснюється і наземним, і повітряним транспортом. В тому числі й до далекого зарубіжжя. Про це повідомив директор поштового менеджменту та технології «Укрпошти» В.Колесніченко. Щодо тарифів, то їх встановлено в доларах США у карбованцевому перерахунку за офіційним курсом на день відправлення кореспонденції. Це — вимога Всесвітнього поштового союзу, мета якої — послаблення інфляційного чинника. Подаємо тарифи: простий лист вагою до 20 грамів наземним транспортом — 0,42 долара, повітряним — 0,56. Простий лист від 20 до 100 грамів: наземним транспортом — 0,98, повітряним — 1,25 долара.

Щоби начальники відділень зв'язку сміливо забезпечували й відстоювали право громадян вибирати й платити відповідно до вибраного, з ними проведено додатковий інструктаж. Крила — річ необов'язкова.

Дорога, яка веде до семикупольного храму

Проектна група «Храм» розробила церковну архітектуру принципово нового типу. Ця новизна матеріалізована одразу в трьох аспектах. Перше — візуально єдиний внутрішній простір. Досягається ніде не використаним поєднанням багатокупольності українських церков з конструктивними перевагами округлого шестидільного плану. Так подано образ єдиного християнського світу.

Друге — семикупольність і ступінчастість композиції. В Апокаліпсисі Христа зображено першосвящеником, який тримає в руках сім зірок — символ божественної повноти світобудови. Він ходить серед семи світильників, які уособлюють всю повноту вселенської церкви: в минулому, теперішньому та майбутньому. За двадцять століть існування християнства не було збудовано жодного семикупольного храму. Були одно, три-, п'яти-, дев'ятикупольні, і хоч семикупольні — цілком канонічні, але через конструктивні труднощі під час будівництва їх так і не матеріалізовано. В наш час ці перешкоди знято. І останнє — використання умисне перебільшених у розмірах, неначе відчинених дверей. Христос казав: «Я є двері».

Проекти було запропоновано кільком християнським парафіям. І переважно оцінено нове архітектурне відкриття. Можливо, новий погляд допоможе уникнути хоча б у царині церковної архітектури того, що нині роз'єднує християн — політики, історії, традицій: речей суто земного походження.

На малюнку: варіант семикупольної церкви.

Книжки наступного тижня

Історія України: ще кілька «нових бачень»

- Нове трактування постатей та подій вітчизняної історії стало вже перманентним процесом. Часом здається, що нова історична книжка без підкреслення в заголовку її концептуальної несподіваності просто не мислиться ані видавцями, ні авторами. Стовідсотковий приклад — новинка видавництва «Україна» двотомовик **«Історія України: нове бачення»**. Це «бачення», проте, демонструє авторський колектив, кожний із членів якого щедро друкувався і за часів «старого бачення», — В.Сарбей, М.Котляр, О.Гуржій та інші під загальною редактурою нині академіка В. Смолія.
- А в Запоріжжі видано курс лекцій професора В. Воловика **«Философия истории»**, котрий, напевно, надасть методологічне підгрунтя до сприйняття «нових бачень». Утім, і цю працю названо як «першу спробу», тобто першопрохідницьку.
- На «нове бачення» активно претендує закарпатський апологет русинства Володимир Фединишинець. В Ужгороді він щойно видав книжку із десяти «історико-філософських есеїв» у перекладі російською: **«Я есмь Вечный Русин»**.
- А ще одна книжка, водночас випущена в Ужгороді, зовсім по-іншому трактує коріння й генезу краю. Це — колективна збірка наукових, популярних та ілюстративних студій **«Закарпатський вертеп»**.
- Серед перевидань найбільше привертає увагу новинка видавництва «Червона калина» (Львів): Юрій Липа, **«Козаки в Московії»**. Колись Липа-молодший започаткував був у нашій белетристиці новий жанр — історіософсько-футурологічний есей. Убивство його НКВДистами перепинило розвиток цього напряму, і до останнього часу нічого з літературної спадщини Юрія Липи у нас не перевидавали.
- Інше перевидання здійснило видавництво «Україна». Це нарис професора Петербурзької політехніки барона Б.Нольде **«Автономія України з історичного погляду»**. Уперше видана у Львові 1912 року, ця книжечка репрезентувала нечастий і до сьогодні у московських наукових колах неупереджений погляд на українську історію.
- Поміж останніх монографічних досліджень вирізняється підготовлений Політологічним центром при Київському університеті збірник **«Українська політологія: витоки, еволюція»**. Тут подано 45 біографічних персоналій таких помітних політичних постатей минувшини, як Станіслав Оріховський, Пилип Орлик, Григорій Сковорода.
- Прекрасною хрестоматією до цього огляду є спільний двотомник видавництва «Наукова думка» та «Основи» — антологія **«Українські гуманісти епохи Відродження»**. Уперше в нашій літературі з'явився такий осяжний корпус перекладів латиномовних філософських трактатів — Юрій Дрогобич, Станіслав Оріховський, Симон Пекалід, Матвій Стрийковський, Мелетій Смотрицький та ще двадцять українських філософів старої Європи подані сучасною українською мовою.

Кость АНТОНІВ. МІАУ-культ.

Я за дружину чергую !

Мильна опера «Тісніша інтеграція». Фільм другий «Від великого й неподільного до смішного один крок».

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

- ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 339474.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311063.